

ไต้ร่มโพธิญาณ
วัดหนองป่าพง อุบลราชธานี

ธรรมบรรณาการ

จาก

.....

.....

มรดกธรรม

พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท)

เล่มที่ ๙ “ได้ร่มโพธิญาณ” เป็นหนังสือคำสอนของพระเดชพระคุณ หลวงปู่ชา ที่ฝากไว้เป็นมรดกธรรมแก่เหล่าศิษยานุศิษย์ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปฏิบัติให้ถูกต้องตรงตามหลักที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้

อนึ่ง มรดกธรรมในรูปแบบต่างๆ ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ชา ฝากไว้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เทปเสียงตลอดทั้งในรูปแบบอื่นๆ ยกเว้น รูปหล่อ รูปเหรียญ หรือวัตถุมงคลต่างๆ อันเกี่ยวกับพระเดชพระคุณ หลวงปู่ท่าน ไม่ยินดีให้จัดทำ ล้วนแต่เป็นมรดกอันล้ำค่า นับวันจะผิ ดเพี้ยนลบเลือนไป

คณะศิษย์จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อจัดการดูแล ตรวจสอบ ศาสนสมบัติ อันเป็นมรดกธรรมของพระเดชพระคุณหลวงปู่ชา ให้คงสภาพเดิม ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ขององค์ท่าน

อานิสงส์อันเกิดจากมรดกธรรมในมือท่านเล่มนี้ ขอถวายเป็น อาริยาบูชาแด่พระเดชพระคุณหลวงปู่ ตลอดทั้งผู้ที่ได้สัมผัส ของจริงเจริญด้วย จตุรพิธพร สรรพสิริ สวัสดิ์พิพัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล รุ่งเรืองในพระสัทธรรม คำสอนขององค์พระบรมศาสดาตลอดไป ด้วยเทอญ

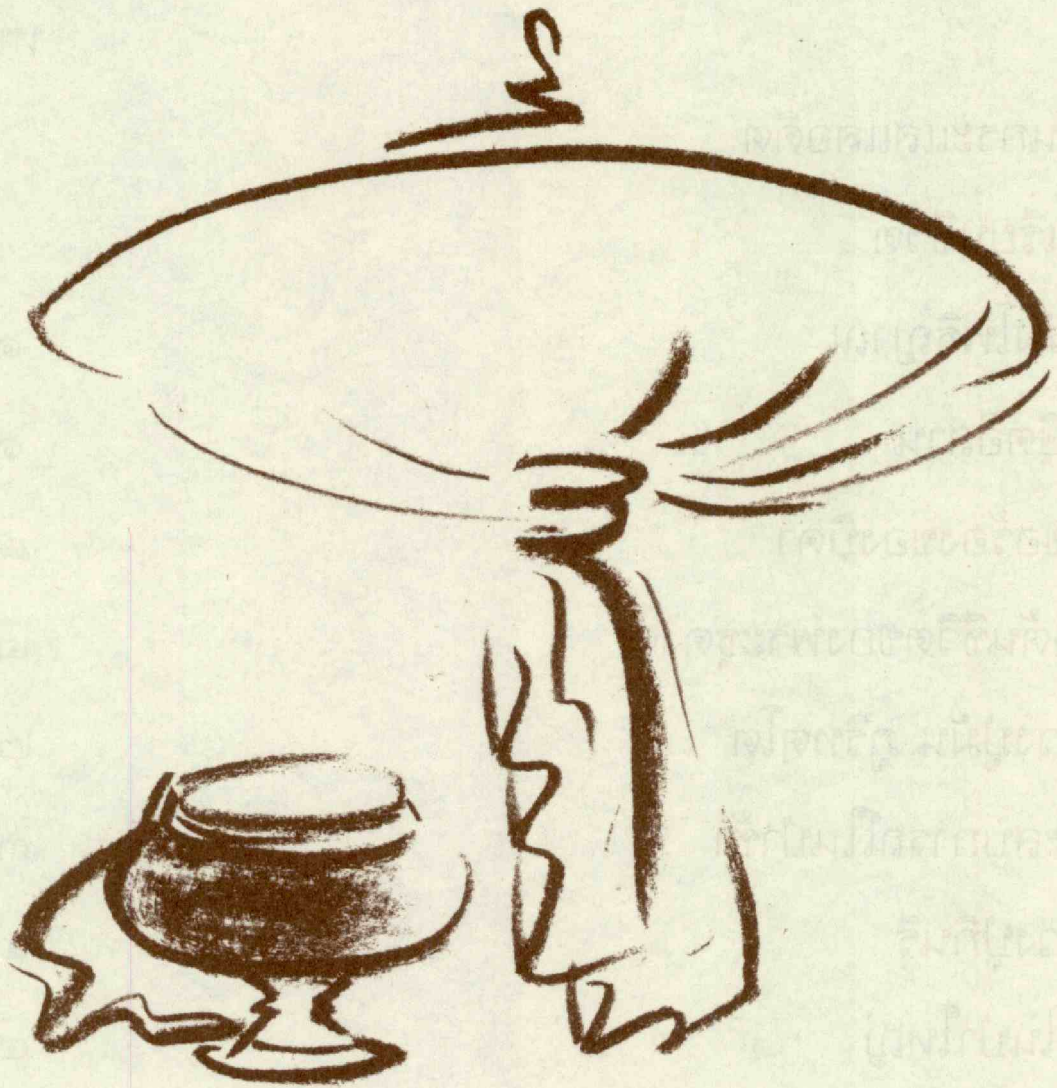
๓๑ มีนาคม ๒๕๔๕

พระวิสุทธิสังวรเถร

(พระวิสุทธิสังวรเถร)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

ประธานกรรมการจัดการมรดกธรรมพระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภทฺโท)

ใต้ร่มโพธิญาณ

สารบัญ

	หน้า
ย้อนกระแสน้ำอดีต	๑
บทเรียนชีวิต	๕
ได้ร่วมโพธิญาณ	๑๐
ภาชิตอีสาน	๑๕
คำขอร้องของบิดา	๑๘
เริ่มต้นชีวิตของพระครูดงค์	๒๑
หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต	๒๙
ประสบการณ์ในป่าช้า	๓๔
หลวงปู่กินรี	๔๒
ภัยในป่าใหญ่	๔๘
ที่สุดแห่งสมาธิ	๕๔
ทุกข์เพราะคิดผิด	๕๘
หลวงตา	๖๒
สังฆกรรมในป่าช้า	๖๙

หลงทาง	๗๔
เพื่อนเก่า	๗๕
อยุธยา	๘๒
คืนสู่อีสาน	๘๖
หนองป่าพง	๙๔
สุนัขก็อยู่ด้วยไม่ได้	๙๗
ครู	๑๐๓
พ่อหนู	๑๑๐
ร่วมเงาวัดหนองป่าพง	๑๑๘
ศิษย์ชาวต่างประเทศ	๑๒๑
จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๑	๑๒๘
จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๒	๑๓๖
อาพาธ	๑๔๐
เข้ามิดของวันครู	๑๔๕

...๑

ย้อนกระแสอดีต

ห่างจากริมฝั่งแม่มูลทางทิศใต้ประมาณ ๕ กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวนาแห่งหนึ่ง ชื่อว่าบ้านก่อ อยู่ในเขต ตำบลธาตุ (ปัจจุบันเป็นตำบลแสนสุข) อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ณ หมู่บ้านแห่งนั้น พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อชา สุภทฺโท) ได้ถือกำเนิดในสกุลช่วงโชติ เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๑ ท่านเป็นบุตรคนที่ ๕ ของพ่อมา แม่พิมพ์ ช่วงโชติ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๑๐ คน

ครอบครัวของท่านประกอบอาชีพกสิกรรม มีฐานะมั่นคง บิดามารดามีอัธยาศัยโอบอ้อมอารี มักเอื้อเฟื้อทั้งวัตถุและมิตรไมตรีแก่เพื่อนบ้านเสมอ รวมทั้งมีใจบุญสุนทานเข้าวัดฟังธรรมอยู่เป็นประจำ อันเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของชาวชนบทอีสานโดยทั่วไป

หลวงพ่อบุติบโตะในบรรยากาศที่อบอุ่นมั่นคงของ
ครอบครัวใหญ่ แวดล้อมด้วยหมู่วงศ์ญาติที่ต่างพึ่งพา
อาศัยเคารพรักนับถือกันและกัน ครอบครัวของท่านจึงเป็น
ครอบครัวหนึ่งในชนบทที่มีความสงบสุขตามอัธยาศัย

ในวัยเด็ก หลวงพ่อมีรูปลักษณ์น่าเอ็นดู ด้วยรูปร่าง
อ้วนกลมพุงพลุ้ย และปากกว้างที่เซิดขึ้นเล็กน้อย เพื่อนๆ
จึงขนานนามท่านว่า อึ่ง น้องชายของท่านเล่าถึงลักษณะและ
อุปนิสัยของพี่ชายว่า

“เป็นคนมีรูปร่างลักษณะไม่หล่อ แต่ก็ไม่ใช่เหร่ ดู
ได้ทั้งวันไม่น่าเบื่อ และเป็นคนพูดเก่ง อารมณ์ดี ชอบสนุก
รวมทั้งมีอารมณ์ขัน ชอบนำเรื่องตลกมาเล่าให้เพื่อนๆ ได้
หัวเราะครืนเครงอยู่เสมอ”

หลวงพ่อมีลักษณะของผู้ใหญ่มากตั้งแต่เด็ก เมื่อเล่นกับ
เพื่อนๆ ชอบเป็นหัวหน้า แต่ก็เป็นผู้ใหญ่ที่ฝึกฝนธรรมาธิปไตย
ไม่นิยมความรุนแรง รักสันติ มีความเป็นกลาง มักช่วย
ไกล่เกลี่ยปัญหาขัดแย้งของเพื่อนๆ

เอกลักษณ์โดดเด่นอีกอย่างคือ เป็นคนซื่อสัตย์ ไม่
ชอบการโกหก มีนิสัยตรงไปตรงมา รักความเป็นธรรมและ
เสียสละ เวลาเหลื่อมแบ่งปันสิ่งของในหมู่เพื่อน มักขอส่วนแบ่ง

ที่น้อยกว่าผู้อื่น และมีนิสัยเช่นนี้เสมอต้นเสมอปลาย

นอกจากมีนิสัยชอบเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมแล้ว บางครั้งยังชอบเล่นเป็นพระอีกด้วย หลวงพ่อเล่าให้ฟังว่า “ตอนเด็กๆ คิดอยากจะเป็นพระ ก็เลยตั้งตนเป็นสมภารขึ้นมา เอาผ้าขาวม้ามาห่มเป็นจีวร ถึงเวลาฉันเพลก็ตีระฆังแก๊งๆ ให้เพื่อนๆ ที่เล่นเป็นโยมอุปัฏฐาก เอาน้ำมาให้ฉัน แล้วรับศีลรับพร” ท่านเล่าถึงอดีต และหัวเราะอย่างอารมณ์ดี

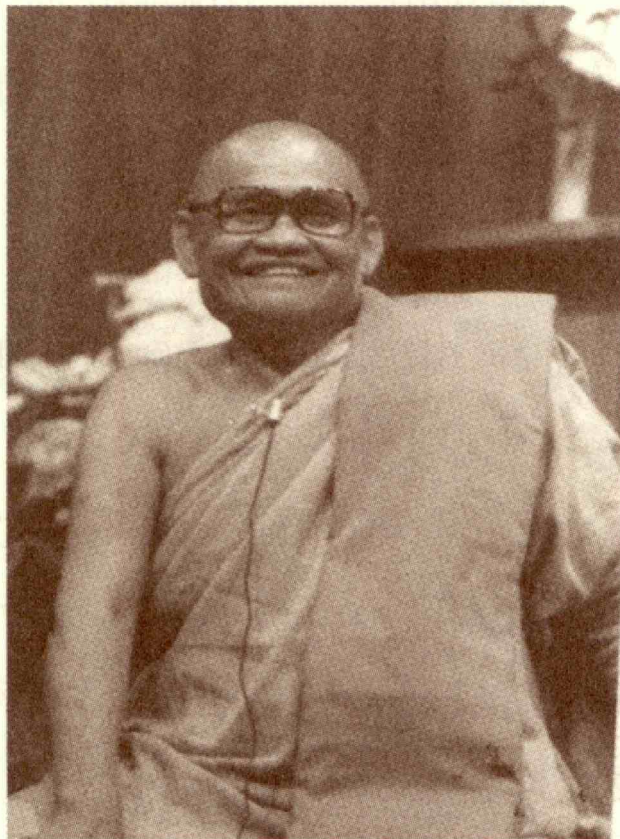
ต่อมาหลังจากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จากโรงเรียนบ้านก่อแล้ว เด็กชายชาได้บวเ้าให้พ่อแม่พาตนไปฝากเป็นศิษย์วัด พ่อมาและแม่พิมพ์ก็ไม่ขัดข้อง กลับรู้สึกยินดีที่ลูกไฟใจเรื่องวัดเรื่องวา จึงนำเด็กชายชาไปฝากฝังกับท่านอาจารย์ลีที่วัดก่อนอก

ครั้นได้เป็นเด็กวัดตั้งปรารภมาแล้ว เด็กชายชาก็มีโอกาสได้เรียนรู้ความเป็นอยู่ของชาววัด พร้อมทั้งฝึกหัดไหว้พระสวดมนต์ และอุปัฏฐากรับใช้ครูบาอาจารย์

ท่านอาจารย์ลีเฝ้าจับตามองอยู่หลายเดือน เห็นว่าเป็นเด็กเรียบร้อยและขยันหมั่นเพียรดี จึงจัดการบวชเณรให้พร้อมกับเพื่อนๆ อีกหลายคน โดยมีพระครูวิจิตรธรรมภาณี (พวง) เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ขณะนั้นอายุได้ ๑๓ ปี

เมื่อบรรพชาแล้ว ได้ศึกษาหลักสูตรนักธรรม และเรียนหนังสือพื้นเมืองที่เรียกกันว่า หนังสือตัวธรรม รวมทั้งท่องบทสวดมนต์ต่างๆ ได้อย่างเชี่ยวชาญ

บวชเณรได้สามปี ก็ลาสิกขาบทกลับไปใช้ชีวิตทางโลกอีกครั้งหนึ่ง เป็นเหตุให้ได้ศึกษาบทเรียนชีวิตหลายอย่าง ซึ่งต่อมานั้นได้กลายเป็นบทเรียนอันทรงคุณค่า ที่ท่านนำมาเป็นหลักพิจารณาให้เกิดศรัทธาและปัญญาอันเป็นประโยชน์

จุดหมายสูงสุดของการปฏิบัติภาวนานั้น ท่านทรงสอนให้ปล่อยวาง

...๒

บทเรียนชีวิต

เมื่อลาสิกขากลับมาอยู่บ้าน นายชาผู้ผ่านการบวชเรียน มาสามปี เกิดความซาบซึ้งในพระคุณของบิดามารดามากยิ่งขึ้น สิ่งใดที่จะนำความสุขกายสบายใจมาให้ท่านทั้งสองก็พยายาม กระทำอยู่อย่างสม่ำเสมอ

อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกในส่วนลึกของจิตใจ ได้ปรากฏ ขึ้นมาอยู่เรื่อยๆ ว่า ชีวิตแบบชาวบ้านนี้ไร้แก่นสาร ท่านเล่า ความรู้สึกนั้นให้ศิษย์ฟังในภายหลังว่า

“ตอนนั้นอายุประมาณสิบห้าสิบหกปี เบื่อ... ไม่อยาก อยู่กับครอบครัว คิดอยากจะไปอยู่คนเดียวเรื่อยๆ ไม่รู้ทำไม ถึงคิดอย่างนั้น เป็นอยู่หลายปีเหมือนกัน ไม่รู้มันเบื่ออะไร มันอยากไปไหนๆ คนเดียว เป็นอย่างนั้นอยู่ระยะหนึ่ง แล้วก็ มาบวช อันนี้มันเป็นนิสัยหรือบารมี แต่เราไม่รู้จักมัน แต่ก็มี ความรู้สึกอย่างนี้ตลอดมา...”

แต่เหมือนโลกต้องการฝากบทเรียนชีวิตให้แก่ผู้จะ
สละโลกเสียก่อน นายชาจึงยังไม่มีโอกาสทำตามความรู้สึกใน
ส่วนลึกของจิตใจได้ นายชามีเพื่อนรักคนหนึ่งชื่อ นายพุม
ทุมมากรณ์ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทสนม เคยเล่นกันมาตั้งแต่ยัง
เป็นเด็ก เมื่อทั้งสองแตกเนื้อหนุ่ม การละเล่นอย่างเด็กๆ ก็
จืดจางไร้รสชาติ จึงพากันแสวงหาของเล่นแบบใหม่ที่เหมาะกับ
วัยของตน

การมีคนรักเป็นเรื่องสนุกตื่นเต้นและท้าทายสำหรับ
วัยรุ่น แต่มันก็อาจเป็นที่มาของความล้มเหลว หรือความ
รุ่งโรจน์ของชีวิตในขณะเดียวกันได้ ในที่สุดนายชาได้เกิด
สัมพันธ์รักกับนางสาวจ่ายซึ่งเป็นลูกติดแม่เลี้ยงของนายพุม
เพื่อนรักนั่นเอง

ความรักของชายหญิงคู่นี้ ญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายหญิง
ไม่มีใครรังเกียจ เพราะเห็นว่า นายชาเป็นคนดีมีคุณสมบัติ
เพียบพร้อม ทั้งนิสัยใจคอและฐานะทางครอบครัว พ่อแม่
ของหญิงสาวถึงกับกีดกันหนุ่มอื่นไม่ให้มีโอกาสอย่างกรายผ่าน
ขึ้นมาบนเรือนเลยทีเดียว

เวลานั้นนายชาอายุได้ ๑๙ ปี ส่วนหญิงสาวอายุ ๑๗ ปี
ทั้งสองได้สัญญาต่อกันว่า จะรองนกกว่านายชาผ่านการเกณฑ์
ทหาร แล้วบวชทดแทนคุณพ่อแม่สักหนึ่งพรรษา เมื่อทุกอย่าง

พร้อมก็จะแต่งงานกันทันที

อย่างเข้าฤดูฝน ชาวนาต่างเตรียมคราด ไถ และวัวควาย รอกการปักดำ นายชาก็่วนอยู่กับการงานที่กระท่อมกลางนา โดยหาว่าไม่รู้ไม่ว่า ความผิดหวัง บทเรียนเรื่องอนิจจังกำลังจะเกิดขึ้นกับตน

“ให้มันแต่งกับไอ้พุฒ ลูกชายของเรานี่แหละ” พ่อของนายพุฒปรารภเรื่องการแต่งงานของนางสาวจ๋ายกับภรรยาตน เพราะเห็นว่านายชากับสาวจ๋ายถึงจะเหมาะสมกันก็จริง แต่ต้องรอกันอีกหลายปี ดีไม่ดีนายชอาจเปลี่ยนใจ ลูกของตนจะมีแต่ทางเสีย และยังมีความเห็นในแง่เศรษฐศาสตร์อีกว่า “เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน”

ข่าวการแต่งงานของนายพุฒกับนางสาวจ๋าย แพร่กระจายไปทั่วหมู่บ้าน กระทั่งไปถึงกระท่อมกลางนา นายชาารู้สึกเสียใจมาก แต่ในที่สุดก็ทำได้ ไม่โกรธแค้นเขาทั้งสอง เพราะรู้ว่าเขาจำเป็นต้องทำตามความปรารถนาของพ่อแม่

ความผิดหวังครั้งนี้ จึงกลับกลายเป็นบทเรียนเรื่องอนิจจังบทแรกให้แก่ท่าน นายชาก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีกับนายพุฒเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่สำหรับแม่จ๋ายนั่นนายชายังตัดหวังหาอาลัยไม่ขาด

หลวงพ่อกเคยเล่าว่า ต้องระวังใจตัวเองมาก แม้บวชเป็น

พระแล้ว ถ้าเห็นแม่จ่ายเดินมา ต้องรีบหลบเข้าป่าทันที เจ็ดปีแรกที่บวช ท่านยอมรับว่า ยังสละความอาลัยในสาวจ่ายออกไม่ได้ กระทั่งจุดดั่งเจริณกรรมฐานอย่างเด็ดเดี่ยวจริงจัง ความรู้สึกนั้นจึงค่อยคลายหายไป

เมื่อหลวงพ่อบรมพระเณรเรื่องกาม ท่านมักพูดถึงพ่อพุฒในฐานะเป็นผู้มีบุญคุณต่อท่านว่า “ถ้าเขาไม่แต่งงานกับแม่จ่าย เราก็คงไม่ได้บวช” หลังจากได้รับบทเรียนแห่งอนิจจังบทแรก ความรู้สึกที่มีต่อโลกในแง่เบื้อหน้าก็ยิ่งปรากฏชัดเจน ทำให้เริ่มมองเห็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอนในชีวิต เกิดความระมัดระวังในเรื่องของความรักหรือเพศตรงข้ามมากขึ้น...

สมัยที่บวชเรียน นายชาสนิทสนมกับเพื่อนรุ่นพี่คนหนึ่ง ซึ่งบวชเป็นพระ แม่ลาสิกขาบทแล้ว ทั้งสองยังคงไปมาหาสู่กันด้วยความรักและนับถือกันเสมือนพี่น้อง ต่อมาเพื่อนคนนั้นป่วยหนักและถึงแก่กรรม นายชาได้ไปช่วยงานศพตั้งแต่วันแรก จนกระทั่งงานลุล่วงไป และด้วยความคุ้นเคยกับครอบครัวนี้ จึงเกิดความเป็นห่วงว่า ภรรยาและลูกๆ ของผู้ตายจะรู้สึกว่าเหว่ จึงพักค้างคืนอยู่เป็นเพื่อน เพื่อให้กำลังใจแก่กันก่อน

คืนแรกผ่านไป ไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่พอคืนที่สอง ตกตึกภรรยาของผู้ตายได้เข้ามานอนแอบอิงอยู่แนบข้าง พร้อมทั้งจับมือเพื่อนสามีมายูบไล้เรือนร่างตน แต่นายชาก็หาได้ตอบ

สนองความต้องการของนางไม่ กลับแสรังทำเป็นหลับ ไม่รับรู้
อะไร เมื่อนางไม่อาจทำในสิ่งที่ปรารถนาได้ จึงลุกหนีไปด้วย
ความอับอาย คึ้นนั้นนายชาได้เอาชนะกามราคะเป็นครั้งแรก
ในชีวิต ชนะด้วยความอดทน ด้วยจิตสำนึกในความถูกต้อง
ดีงามและละอายต่อบาป

อย่าไปมองข้างนอก ถ้าไปยึดข้างนอก มันจะลืมหัด มันจะไม่เห็นตัว

...๓

ไต่ร่มโพธิญาณ

หลังจากใช้ชีวิตทางโลกอยู่หลายปี วันหนึ่งในฤดูร้อนของปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ขณะนั้นนายชาอายุ ๒๑ ปี ได้ตัดสินใจบอกความในใจของตนต่อบุพการี

พ่อมาและแม่พิมพ์ ต่างปลาบปลื้มยินดีในเจตจำนงของบุตรชายที่ประสงค์จะออกบวช เพราะชาวพุทธมีคติว่าการบวชพระให้ลูกชายเป็นบุญกุศลอันประเสริฐยิ่ง จึงบอกข่าวแก่ญาติมิตรบ้านใกล้เคียงมาร่วมตระเตรียมงานบวชบุตรชายของตน พร้อมทั้งนำนายชาไปฝากเป็นนาค ฝึกหัดและเรียนรู้ความเป็นอยู่ของพระ ที่วัดก่อนอก

ตะวันบ่าย ๑๓.๕๕ นาฬิกาของวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒ นายชาได้เข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์เป็นพระภิกษุชามีฉายาว่า สุภทฺโท (ผู้เจริญด้วยดี) โดยมีท่านพระครูอินทราสารคุณ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูวิรุฬห์สุตการ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระอธิการสวน เป็นพระอนุสาวนาจารย์

อุปสมบท ณ พัทธสีมาวัดก่อใน ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อบวชแล้ว ได้จำพรรษาศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดก่อนอกสองพรรษา

หลวงปู่เคยพูดถึงความรู้สึกของท่านตอนบวชใหม่ๆ เพื่อให้เป็นคติแก่บรรดาสาธุศิษย์ว่า

“เราบวชมา ก็ไม่ได้ปรารถนาว่าจะมาอยู่อย่างนี้ ไม่ได้คิดว่าจะมาเป็นครูอาจารย์ใคร ไม่ได้นึกจะหนีจากวัฏสงสาร อันนี้ ก็บวชธรรมดาไปอย่างนั้นแหละ... แต่พอบวชเข้ามาแล้ว ได้เรียน ได้ปฏิบัติ ก็เกิดศรัทธาขึ้น ครั้งแรกก็เกิดวิตกถึงความ เป็นอยู่ของสัตว์โลกทั้งหลาย... น่าสลดสังเวช... คนเรา เกิดมาแล้วประเดี๋ยวก็ตายไปทั้งนั้น ทั้งบ้าน ทั้งข้าวของให้ ลูกหลานแย่งกัน ทะเลาะกัน...

เมื่อเราเห็นแล้ว ก็เข้าถึงจิตใจเรา เกิดสลดสังเวชในความเป็นอยู่ทั้งของคนจน คนรวย ทั้งคนโง่ คนฉลาด อยู่ในโลกก็เป็นอย่างนี้

ธรรมะหรือความรู้สึกนี้เต็มอยู่ในใจของเรา ไม่รู้จะพูดให้ใครฟัง เมื่อจิตมันตื่นขึ้นมาแล้ว อะไรก็ตื่นตาม พบสิ่งต่างๆ ก็ตื่นอยู่เสมอ

เราสำนึกอยู่เสมอว่า เราได้รู้จักธรรมะ เรียกว่ามันสว่างขึ้นแล้ว ทำให้มองเห็นอะไรหลายๆ อย่าง เวลานั้นก็มีธรรมะ

มีปีติอิ่มใจ... และเมื่อยิ่งศึกษาไป... ปฏิบัติไป ก็ยิ่งมีศรัทธา
ยิ่งอิ่มใจ ยิ่งสงบและมีปัญญามากขึ้นทุกที...

พอออกพรรษา พระเถรที่บวชพร้อมๆ กันก็พากันสึก
เรามองเห็นว่า เอ... ไฉ้พวกนี้มันยังงั้นหนอ แต่ก็ไม่ได้พูด
กับเขา เพราะยังไม่ไว้วางใจความรู้สึกของตัวเอง

พวกที่จะสึก พากันตื่นเต้น บางทีก็เอาเครื่องแต่งตัว
มาใส่ เราเห็นว่าพวกนี้บ้าหมดแล้ว แต่เขว่ามันดี มันสวย
สึกแล้วจะต้องไปทำอย่างนั้นอย่างนี้...

ตอนนั้นภายในใจเราคิดว่า นี่มันโง่มาก บวชมันบวช
ยาก สึกมันสึกง่าย พวกนี้บุญน้อยเห็นทางโลกมีประโยชน์มาก
กว่าทางธรรมะ เราก็ก็นิ่งไป แต่ไม่พูด ได้แต่มองจิตของตัวเอง
ไม่กล้าพูดให้เพื่อนเขาฟังว่า คิดอย่างนั้นมันผิด ไม่กล้าพูด
เพราะว่าตัวเรากียังเป็นของไม่แน่เหมือนกัน ไม่รู้ว่าศรัทธาของ
เราจะยังยืนยาวไปถึงขนาดไหน...

พอเพื่อนสึกไปแล้วก็ทอดอาลัย ไม่มีใครอยู่ด้วย ก็
เอาหนังสือปาฏิโมกข์มาท่องสบาย ไม่มีใครมาล้อเลียน ก็
ตั้งใจว่า จะพยายามปฏิบัติ ให้มีความนึกคิดเห็นโทษเห็นภัย
ของโลกอยู่เสมอ ไม่ให้คลายความเพียร ไม่ให้เปลี่ยนศรัทธา
จะให้มันสม่ำเสมออย่างนี้...

แต่การบวช... ไม่ใช่ทุกชั้นนะ ยิ่งพรรษาหนึ่งพรรษาสอง

หรือเป็นพระหนุ่มเถรน้อยนี้ ยิ่งทุกข์มาก ผมนี้มันเคยทุกข์
มามาก ทุกข์กับอาหารการกิน นี่ก็ยิ่งทุกข์ อยากกินตำลัม
มะละกอ อยากกินนั้น กินนี้ อยากกินทุกอย่างนั้นแหละ
น้ำลายนี้ไหลยืดเลย คนกำลังกินกำลังนอนกำลังสนุก เอามา
ยืด มาข้ง เอาไว้ มันก็ทุกข์มาก เหมือนกับน้ำกำลังไหลไปขวาง
เอาไว้ ยิ่งไปกันใหญ่ เอาไว้ได้ก็ดี เอาไว้ไม่ได้ก็พัง

บวชปีแรกไม่ค่อยได้อะไร มีแต่อยากกินนั้นกินนี้
วุ่นวายไปหมด แยกเหลือเกิน บางครั้งนั่งคิดอยู่ เหมือนกับได้
กินกล้วยจริงๆ รู้สึกเหมือนได้หักกล้วยเข้าปากอยู่อย่างนั้น
มันเป็นของมันเอง

แต่ถ้าเราพิจารณาดีๆ เรื่องเหล่านี้คือเรื่องของการ
ปฏิบัติทั้งนั้น ยิ่งยาก ยิ่งลำบาก นั้นแหละดี สิ่งไหนไม่ยาก
ไปทำมันทำไม ใครๆ ก็ทำได้หรอก...สิ่งที่ยากๆ คือการปฏิบัติ
นี้ ต้องทำให้มันได้...

บางคนพูดว่า ถ้าออกบวชตั้งแต่อายุน้อยๆ ไม่ได้
สร้างครอบครัวยุเหมือนหลวงพ่อกองปฏิบัติง่าย ไม่ต้องคิดอะไรมาก...
ว่าไปนั้น คนพูดอย่างนี้ อย่ามาพูดอยู่ใกล้ๆ นะ เดี่ยว
โดนไม้ตะพดหรอก... แหม พูดยังกับเราไม่มีหัวใจ เรื่องการ
ปฏิบัติฝืนจิตใจตน ไม่ใช่เรื่องย่อๆ นะ มันเรื่องของชีวิตทั้ง
ชีวิตนั้นแหละ..."

การจำพรรษาอยู่ที่วัดก่อนนอก หลวงพ่อได้ศึกษาปริยัติธรรม และสอบนักธรรมตรีได้ในปีนั้น การเล่าเรียนทำให้เกิดความรู้ลึกซึ้ง ซึ่ง ศรัทธาในพุทธประวัติและพระธรรมคำสอน ยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้ท่านตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่ว่าจะมอบชีวิตไว้ไตรัมโพธิญาณ

หลวงพ่อลำถึงความรู้สึกก่อนจะตัดสินใจอย่างนี้ว่า “ก่อนที่จะผมจะปฏิบัติ ผมมีความคิดว่า ศาสนาตั้งอยู่ในโลก ทำไม่บางคนทำตาม บางคนไม่ทำ บางคนทำแบบนิดๆ หน่อยๆ แล้วเลิก หรือผู้ไม่เลิกก็ไม่ประพฤติปฏิบัติเต็มที่ นี่เป็นเพราะอะไร ก็ความไม่รู้นั่นเอง...

ผมจึงตั้งอธิษฐานในใจว่า เอาละชาตินี้ เราจะมอบกายใจอันนี้ให้มันตายไปชาติหนึ่ง แล้วจะทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าทุกประการเลย จะทำให้มันรู้แจ้งในชาตินี้ แม้ว่า จะทุกข์ยากลำบากขนาดไหน ก็ต้องทำ...ไม่เช่นนั้นก็จะสงสัยอยู่เรื่อยไป ทำไมมันยุ่งยากนักวิญญูสงสารนี้...”

...๔

ภาษิตอีสาน

“ป๋ ออกจากบ้าน...ป๋ฮู้ห่อนทางเที่ยว...ป๋ เฮียนวิชา...
ห่อนลืมมีความฮู้” (ไม่ออกจากบ้าน ไหนจะรู้ทางไปมา...ไม่เรียน
วิชา ไหนจะมีความรู้)

ภาษิตอีสานบทนี้ กระตุ้นเตือนเจตนาอันแรงกล้าของ
หลวงพ่อยู่เสมอ เมื่อท่านกำหนดวิถีชีวิตลงในเพศบรรพชิต
แล้ว จึงคิดสร้างรากฐานให้แก่ตนเอง ด้วยการศึกษาระธรรม
วินัยให้รู้แจ้งเสียก่อน

ครั้นได้พิจารณาเห็นว่า ครูบาอาจารย์ในท้องถิ่นที่
แตกฉานและชำนาญในการสอนปริยัติไม่ค่อยมี ดังนั้นในปี
พ.ศ.๒๔๘๔ หลวงพ่อจึงตัดสินใจไปแสวงหาความรู้ในต่างถิ่น
สำนักแรกที่เข้าพำนักคือ วัดสวนสวรรค์ อ.พิบูลมังสาหาร
จ.อุบลราชธานี แต่เนื่องจากวัดนี้ยังไม่มีสำนักเรียน หลวงพ่อ
จึงต้องใช้วิธีเดินไปเรียนที่วัดโพธิ์ตาก ซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก แล้ว
กลับมาพักที่วัดสวนสวรรค์

วัดสวนสวรค์ในสมัยนั้น มีกุฏิสองหลัง และศาลาโรงธรรมหนึ่งหลัง มีภิกษุสามเณรและศิษย์วัดพักเต็มไปหมด ประกอบกับขณะนั้นกำลังอยู่ในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา บางครั้งมีพวกทหารเข้ามาขอพักอาศัยด้วย บรรยาการของวัดจึงไม่สงบเท่าที่ควร และอาหารการขบฉันรวมทั้งน้ำดื่ม น้ำใช้ขาดแคลนมาก แต่หลวงพ่อก็อดทนตั้งใจเล่าเรียนอยู่ที่นั่นเป็นเวลา ๑ พรรษา

ปี พ.ศ. ๒๔๘๕ หลวงพ่อได้เดินทางไปสำนักเรียนวัดบ้านหนองหลัก ตำบลเหล่าบก อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี ซึ่งมีพระครูอรรถธรรมวิจารณ์ เป็นเจ้าอาวาส แต่ระยะนั้นเป็นฤดูแล้ง อาหารการขบฉันฝืดเคือง เพื่อนที่ไปด้วยออกความเห็นว่าย อยากรไปอยู่สำนักอื่น หลวงพ่อไม่อดใจ สหธรรมิก จึงตกลงเห็นด้วยทั้งที่มีความรู้สึกชอบอภัยาคัย และสนใจในอุบายการสอนของครูอาจารย์ที่วัดบ้านหนองหลักอยู่มาก

ในปีนั้นหลวงพ่ोजำพรรษา และศึกษานักธรรมชั้นโท รวมทั้งบาลีไวยากรณ์ที่วัดบ้านเค็งใหญ่ อ.อำนาจเจริญ จ.อุบลราชธานี โดยมีพระมหาแจ้งเป็นครูสอน ในปีนั้นสามารถสอบได้นักธรรมชั้นโท

ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้กลับไปวัดบ้านหนองหลักตามที่ตั้งใจไว้ ในพรรษานี้หลวงพ่อกาเพียรทุ่มเทจิตใจกับการศึกษา

อย่างเต็มที่ เพราะได้พบครูอาจารย์ที่มากด้วยความสามารถ
บรรยาภาศในวัดก็เหมาะต่อการพำนักอาศัย พรรชานั้นได้
เรียนทั้งนักธรรมเอกและบาลีไวยากรณ์ ได้รับสาระประโยชน์
จากสำนักเรียนนี้มาก

หลังออกพรรษา และกรานกฐินผ่านไป หลวงพ่อได้รับ
ข่าวจากทางบ้านว่าโยมพ่อป่วยหนัก จึงเกิดความพะว้าพะวง
ห่วงทั้งพ่อและการศึกษา แต่เกิดความคิดว่า โยมพ่อนั้นเป็นผู้มี
พระคุณอันใหญ่หลวง ควรที่เราจะตอบแทนพระคุณท่านตาม
ฐานะที่จะพึงกระทำได้ ส่วนเรื่องการเรียน หากเราไม่ตายเสีย
ก่อนคงมีโอกาสดำรงเรียนอีกตามปรารถนา ในที่สุดหลวงพ่อ
จึงตัดสินใจหยุดพักการเรียนและการสอบนักธรรมไว้ แล้วรีบ
เดินทางกลับบ้าน เพื่อดูแลและช่วยพยาบาลโยมพ่อ

เมื่อมาถึงบ้าน ได้พบเรือนร่างร่วงโรยซีดเซียวของโยม
พ่อ นอนแน่นิ่งหายใจรวรินอยู่บนที่นอน แม้นญาติมิตรและ
หมอยาจะเฝ้ารักษารักษาอย่างไร อาการป่วยไข้ของพ่อมาก็ไม่ดีขึ้น
มีแต่ทำที่ว่าร่างกายที่ถูกบีบคั้นด้วยความชราและพยาธินี้จะคืน
สู่ธรรมชาติ เป็นดิน น้ำ ลม ไฟ โดยส่วนเดียว

...๕

คำขอร้องขอของบิดา

นับตั้งแต่ลูกชายอุปสมบทแล้ว พ่อมาภูมิใจในตัวพระลูกชายยิ่งนัก ด้วยสังเกตเห็นว่า มีความเอาใจใส่ต่อการบวชเรียนอย่างจริงจัง

ทุกครั้งที่หลวงพ่อกุมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน พ่อมักกล่าวย้ำเตือนด้วยความปรารถนาดีอยู่เสมอว่า “อย่าลาสิกขานะ อยู่เป็นพระอย่างนี้ดีแล้ว โลกภายนอกมันยุ่งยากลำบากหาความสบายไม่ได้”

และในครั้งสุดท้ายของการพบกันระหว่างพ่อลูก พ่อมาซึ่งนอนป่วยมานานวันจนร่างกายผ่ายผอมสิ้นเรี่ยวแรง กระทั่งไม่อาจช่วยตัวเองได้ แต่ด้วยความรักลูกสุดใจ อยากให้ลูกเลือกเดินทางสงบ จึงพยายามพูดขอร้องอีกเป็นครั้งสุดท้าย หลวงพ่อให้คำตอบที่พ่อมาปรารถนาจะได้ยินว่า “ไม่สึกหรอก... จะสึกไปทำไมกัน”

นอกเหนือจากความกังวลว่า พระลูกชายจะลาสิกขาแล้ว พ่อมายังห่วงเรื่องการเล่าเรียนนักธรรมของบุตรด้วย เมื่อทราบว่าอีกไม่กี่วันจะถึงกำหนดสอบ จึงกล่าวเตือนให้พระลูกชายกลับวัดเสีย ไม่ต้องเป็นห่วงตน

หลวงพ่ofilการณาอาการป่วยของโยมพ่อแล้ว ก็ปลงใจว่า จะขออยู่ดูใจของผู้มีพระคุณ เพื่อทำหน้าที่ของบุตรจนสุดความสามารถ ต่อมาไม่กี่วัน พ่อมาก็ถึงแก่กรรมละทิ้งสรรพสิ่งไว้เบื้องหลัง คงเหลือแต่พระคุณที่ฝังแน่นอยู่ในความทรงจำของลูกๆ ตลอดกาล

ระหว่างที่เฝ้าพยาบาลโยมพ่อที่ป่วยหนักกระทั่งถึงแก่กรรม หลวงพ่อได้เดินพิจารณาสภาวะธรรมไปด้วย เกิดความสนใจในความแปรเปลี่ยนและเสื่อมสลายของชีวิต อันเป็นสมบัติสากลที่โลกแบ่งปันให้แก่ทุกคนอย่างเที่ยงธรรม จะยากดีมีจน ก็ล้วนแต่กระเลื่อกระสนไปจนมุมที่ความตาย

เมื่องานบำเพ็ญกุศลให้แก่โยมบิดาเสร็จสิ้นลง หลวงพ่อเดินทางกลับวัดบ้านหนองหลัก เพื่อศึกษาปริยัติธรรมต่ออีกครั้งหนึ่ง บางวันหลังเวลาเรียน เมื่ออยู่คนเดียวหลวงพ่อก็รำลึกถึงภาพโยมพ่อที่นอนป่วยแล้วสิ้นใจไปต่อหน้า จิตใจจึงเกิดความสดสังเวชต่อความเป็นไปของผู้คนยิ่งนัก

ระหว่างพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หลวงพ่อแปลหนังสือ

ธรรมบทจบไปหลายเล่ม จึงได้ศึกษาพุทธประวัติและประวัติ
พุทธสาวกโดยละเอียด หลวงพ่อได้แก่ว่า ระหว่างการ
ประพฤติปฏิบัติของตนกับภิกษุในครั้งพุทธกาลนั้น ช่างห่างไกล
กันลิบลับ เปรียบเทียบกันไม่ได้เลย จิตใจเริ่มเบื่อหน่ายต่อ
การศึกษา คิดว่านี่คงไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ ทำให้เกิดความสนใจ
การปฏิบัติธรรมมากขึ้น จึงหยุดการเล่าเรียนแล้วกลับมา
วัดก่อนอก

ต่อมาได้ทราบข่าวว่า มีอาจารย์สอนกรรมฐานอยู่ที่วัด
ป่าเลอ อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี จึงเดินทางไปฝากตัวเป็น
ศิษย์ ได้ศึกษาหาแนวทางอยู่ระยะหนึ่ง ครั้นใกล้เข้าพรรษา
ก็กลับมาที่วัดก่อนอกอีกครั้ง พรรษานั้นหลวงพ่อก็มีโอกาสได้
ตอบแทนพระคุณครูบาอาจารย์ด้วยการแบ่งเบาภาระด้าน
การสอนปริยัติธรรม และท่านสอบได้นักธรรมเอกในปีนั้น

พอออกพรรษา ท่านตัดสินใจหยุดการเรียนการสอน
ด้านปริยัติธรรม แล้วจัดเตรียมบริขารสำหรับจาริกธุดงค์
เพื่อออกแสวงหาครูอาจารย์ด้านการปฏิบัติธรรมต่อไป

...๕

คำขอร้องของบิดา

นับตั้งแต่ลูกชายอุปสมบทแล้ว พ่อมาภูมิใจในตัวพระลูกชายยิ่งนัก ด้วยสังเกตเห็นว่า มีความเอาใจใส่ต่อการบวชเรียนอย่างจริงจัง

ทุกครั้งที่หลวงพ่อกำลังเย็บเยียนที่บ้าน พ่อมามักกล่าวย้ำเตือนด้วยความปรารถนาดีอยู่เสมอว่า “อย่าลาลิกขานะ อยู่เป็นพระอย่างนี้ดีแล้ว - โลกภายนอกมันยุ่งยากลำบากหาความสบายไม่ได้”

และในครั้งสุดท้ายของการพบกันระหว่างพ่อลูก พ่อมาซึ่งนอนป่วยมานานวันจนร่างกายผ่ายผอมสิ้นเรี่ยวแรง กระทั่งไม่อาจช่วยตัวเองได้ แต่ด้วยความรักลูกสุดใจ อยากให้ลูกเลือกเดินทางสงบ จึงพยายามพูดขอร้องอีกเป็นครั้งสุดท้าย หลวงพ่อให้คำตอบที่พ่อมาปรารถนาจะได้ยินว่า “ไม่สึกหรอก... จะสึกไปทำไมกัน”

นอกเหนือจากความกังวลว่า พระลูกชายจะลาสิกขาแล้ว พ่อมายังห่วงเรื่องการเล่าเรียนนักธรรมของบุตรด้วย เมื่อทราบว่ายกไม่กีวันจะถึงกำหนดสอบ จึงกล่าวเตือนให้พระลูกชายกลับวัดเสีย ไม่ต้องเป็นห่วงตน

หลวงพ่อก็พิจารณาอาการป่วยของโยมพ่อแล้ว ก็ปลงใจว่า จะขออยู่ดูใจของผู้มีพระคุณ เพื่อทำหน้าที่ของบุตรจนสุดความสามารถ ต่อมาไม่กี่วัน พ่อมาก็ถึงแก่กรรมละทิ้งสรรพสิ่งไว้เบื้องหลัง คงเหลือแต่พระคุณที่ฝังแน่นอยู่ในความทรงจำของลูกๆ ตลอดกาล

ระหว่างที่เฝ้าพยาบาลโยมพ่อที่ป่วยหนักกระทั่งถึงแก่กรรม หลวงพ่อได้เดินพิจารณาสภาวะธรรมไปด้วย เกิดความสลัดใจในความแปรเปลี่ยนและเสื่อมสลายของชีวิต อันเป็นสมบัติสากลที่โลกแบ่งปันให้แก่ทุกคนอย่างเที่ยงธรรม จะยากดีมีจน ก็ล้วนแต่กระเลื่อกระสนไปจนมุมที่ความตาย

เมื่องานบำเพ็ญกุศลให้แก่โยมบิดาเสร็จสิ้นลง หลวงพ่อเดินทางกลับวัดบ้านหนองหลัก เพื่อศึกษาปริยัติธรรมต่ออีกครั้งหนึ่ง บางวันหลังเวลาเรียน เมื่ออยู่คนเดียวหลวงพ่อก็รำลึกถึงภาพโยมพ่อที่นอนป่วยแล้วสิ้นใจไปต่อหน้า จิตใจจึงเกิดความสลัดสังเวชต่อความเป็นไปของผู้คนยิ่งนัก

ระหว่างพรรษาปี พ.ศ. ๒๔๘๗ หลวงพ่อแปลหนังสือ

ธรรมบทจบไปหลายเล่ม จึงได้ศึกษาพุทธประวัติและประวัติ
พุทธสาวกโดยละเอียด หลวงพ่อได้แก่งคิดว่า ระหว่างการ
ประพฤติปฏิบัติของตนกับภิกษุในครั้งพุทธกาลนั้น ช่างห่างไกล
กันลิบลับ เปรียบเทียบกันไม่ได้เลย จิตใจเริ่มเบื่อหน่ายต่อ
การศึกษา คิดว่านี่คงไม่ใช่ทางพ้นทุกข์ ทำให้เกิดความสนใจ
การปฏิบัติธรรมมากขึ้น จึงหยุดการเล่าเรียนแล้วกลับมา
วัดก่อนอก

ต่อมาได้ทราบข่าวว่า มีอาจารย์สอนกรรมฐานอยู่ที่วัด
ป่าเลไลยก์ อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี จึงเดินทางไปฝากตัวเป็น
ศิษย์ ได้ศึกษาหาแนวทางอยู่ระยะหนึ่ง ครั้นใกล้เข้าพรรษา
ก็กลับมาที่วัดก่อนอกอีกครั้ง พรรษานั้นหลวงพ่อก็มีโอกาสได้
ตอบแทนพระคุณครูบาอาจารย์ด้วยการแบ่งเบาภาระด้าน
การสอนปริยัติธรรม และท่านสอบได้นักธรรมเอกในปีนั้น

พอออกพรรษา ท่านตัดสินใจหยุดการเรียนการสอน
ด้านปริยัติธรรม แล้วจัดเตรียมบริวารสำหรับจาริกธุดงค์
เพื่อออกแสวงหาครูอาจารย์ด้านการปฏิบัติธรรมต่อไป

...๖

เริ่มต้นชีวิตพระอุดงค์

ต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๙ หลวงพ่อกับพระถวัลย์ ญาณจารี ได้จาริกอุดงค์จากอุบลราชธานีมุ่งสู่ภาคกลาง เพื่อสืบเสาะหาครูอาจารย์ด้านการปฏิบัติ ท่านทั้งสองเดินทางรอนแรมมาเรื่อย กระทั่งผ่านดงพญาเย็นเข้าสู่เขตจังหวัดสระบุรี ได้หยุดพักที่บ้านยางคู่ระยะหนึ่ง

หลังจากนั้น หลวงพ่อได้ยืมถึงกิตติศัพท์ของหลวงพ่อกา แห่งวัดเขาวงกต จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นครูอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านธรรมปฏิบัติในเขตนั้น จึงตกลงกับเพื่อน แล้วเดินทางไปยังวัดเขาวงกต แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า หลวงพ่อกาท่านมรณภาพไปเสียแล้ว คงเหลือแต่ท่านอาจารย์วรรณ ซึ่งเป็นศิษย์ดูแลสำนักแทน เมื่อพิจารณาสถานที่วัดเขาวงกต ก็พบว่ามีความสงบวิเวก เหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติ จึงขอพำนักจำพรรษาอยู่ที่นั่น

ในพรรษานั้น ได้มีโอกาสศึกษาข้อวัตรปฏิบัติ ที่

หลวงพ่อก้าวางแนวทางไว้ หลวงพ่อเคยเล่าถึงปฏิปทาบางอย่างของหลวงพ่อกำให้พระเถรฟังว่า

วันหนึ่งขณะหลวงพ่อกำลังสนทนาอยู่กับลูกศิษย์รูปหนึ่งซึ่งเป็นพระมหาเปรียญ มีโยมผู้หญิงมากราบนมัสการและออกปากนิมนต์ว่า “หลวงพ่อ...วันนี้ดิฉันขอนิมนต์หลวงพ่อไปเที่ยวด้วยจะไปไหมคะ”

หลวงพ่อกำลังเฉย ไม่พูดอะไร พระมหารูปนั้นก็เห็นว่าหลวงพ่อกำลังไม่รู้เรื่อง หรือคงไม่ได้ยิน จึงบอกว่า “หลวงพ่อๆ โยมถามได้ยินไหม? เขาจะนิมนต์ไปเที่ยวที่โน้น” หลวงพ่อก็อ๋ว่า “ได้ยิน”

โยมผู้หญิงก็ถามอีกว่า “หลวงพ่อไปหรือเปล่าคะ”

ท่านก็เฉย ไม่พูด ไม่ตอบ เลยไม่รู้เรื่องกัน เมื่อโยมผู้หญิงกลับไปแล้ว พระมหา ก็ถามว่า “หลวงพ่อ โยมเรียนถามทำไมหลวงพ่อไม่พูด?”

หลวงพ่อก็ตอบว่า “โอ้ มหา ท่านรู้หรือเปล่า คนที่มาเมื่อก็มีแต่ผู้หญิงทั้งนั้น จะชวนพระร่วมเดินทางด้วย...นี่คุณจะไปรับปากกับเขาทำไม...ให้เขาชวนข้างเดียวไม่เป็นอะไรเมื่อเราอยากจะไป...ก็ไป เพราะเราไม่ได้ชวนเขา เขาชวนเราข้างเดียว” (พระชวนผู้หญิงร่วมเดินทางด้วยเป็นอาบัติปาจิตตีย์)... ท่านมหา ก็เลยนั่งคิด “อ้อ...เราเสียคนเหลือเกินนะ”

หลวงพ่อเล่าต่ออีกว่า ครั้งนั้นมีคนเอาเงินมาถวาย หลวงพ่อกา พอเอาใส่ถาดมา ท่านก็ปู้ผ้าเช็ดหน้าไปรับ เมื่อ เอาถาดวางลงบนผ้า ท่านก็ปล่อยมือจากผ้าเช็ดหน้า...เงิน ก็ทิ้งไว้ที่เตียงนั้น ท่านรู้แล้วแต่ไม่สนใจ ลุกหนีไป คือใน พระวินัยกล่าวว่า ถ้าเราไม่ยินดีในเงินนั้น ไม่บอกเขาก็ได้ เสร็จธุระแล้ว ก็ให้เป็นหน้าที่ของโยม แต่ถ้าหากว่าเรามีความ ยินดีต้องบอกเขาว่า “โยมสิ่งนี้ไม่ควรแก่พระ” ต้องห้ามเขาใน สิ่งที่มันผิด (ภิกษุรับเอง ให้ผู้อื่นรับ ซึ่งเงินทอง หรือยินดีกับ เงินทองอันเขาเก็บไว้ให้เป็นอาบัตินิสัคคียปาจิตตีย์)

และที่วัดเขาวงกต หลวงพ่อยังได้มีโอกาสสนทนาธรรม กับพระอาจารย์ชาวกัมพูชารูปหนึ่ง ซึ่งเป็นพระธุดงค์ที่ชอบอยู่ อย่างสันโดษตามป่าเขา มีความรู้แตกฉาน เชี่ยวชาญด้านปริยัติ และปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง

ในวันหนึ่ง หลังจากสนทนากันแล้ว ต่างก็แยกย้ายกลับไป บำเพ็ญภาวนาตามปกติ ตอนกลางคืนหลวงพ่อดูชอบขึ้นไป เดินจงกรม และนั่งสมาธิที่บนเขา ประมาณสี่ทุ่มกว่าของคืน วันนั้น ขณะหลวงพ่อดูเดินจงกรมอยู่ในความมืด ได้ยินเสียง ผิดปกติเกิดขึ้นในป่าข้างทางจงกรม ครั้งแรกหลวงพ่อดูคิดว่า คงเป็นเสียงงูหรือสัตว์ป่าออกมาหากิน แต่พอเสียงเดินคล้ายสัตว์ ย่ำเท้าหนักๆ บนใบไม้แห้งเข้ามาใกล้ ก็ปรากฏเป็นเงาตะคุ่มดำ

ของคนเดินออกมาจากป่า แล้วหยุดยืนอยู่เบื้องหน้า หลวงพ่อ
เฟ่งดูจึงรู้ว่าเป็นท่านอาจารย์ชาวกัมพูชาจึงถามขึ้นว่า

“อ้อ ท่านอาจารย์นั่นเอง มีธุระอะไรหรือครับ ถึงได้
มาทั้งดึกๆ อย่างนี้”

“เมื่อตอนกลางวัน ผมอธิบายพระวินัยให้ท่านฟังผิด
ไปข้อหนึ่ง” พระอาจารย์ชาวกัมพูชาตอบ

“ท่านอาจารย์ไม่ควรลำบากถึงขนาดนี้เลย ไฟส่องทาง
ก็ไม่มี เอาไว้พรุ่งนี้ จึงอธิบายให้ผมฟังใหม่ก็ได้” หลวงพ่อ
กราบเรียนด้วยความเกรงใจ

“ไม่ได้ๆ ถ้าหากผมตายไปคืนนี้ ท่านอาจจะนำไปสอน
คนอื่นผิดๆ อีก จะเป็นบาปเป็นกรรมไปเปล่าๆ” พระอาจารย์
รูปนั้นยืนยันเจตนาเดิม

เมื่ออธิบายวินัยใหม่แล้ว ท่านก็ลากลับไป หลวงพ่อ
รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของพระอาจารย์รูปนั้นมาก ท่านคำนึงถึง
ประโยชน์ของผู้อื่นอย่างแท้จริง แม้มีความผิดพลาดเพียง
เล็กน้อยก็มีได้ประมาท ไม่ปล่อยให้ข้ามวันข้ามคืน รีบแก้ไข
ปฏิบัติอันน่าสรรเสริญของท่านอาจารย์ชาวกัมพูชา ได้ตราตรึง
อยู่ในความทรงจำของหลวงพ่อตลอดมา

การปฏิบัติธรรมของหลวงพ่อที่วัดเขาวงกต ท่าน
พยายามแสวงหาอุบายหลายอย่าง เพื่อหาหลักการภาวนาที่

ถูกกับจริตของตน

วันหนึ่งหลวงพ่อรำลึกถึงครั้งยังเป็นสามเณรอยู่ที่วัดก่อนอก เคยเห็นพระบางรูปมีลูกประจำห้อยคอ สำหรับใช้บริกรรมภาวนาจึงคิดอยากจะได้มาทดลองใช้ดูบ้าง แต่ยังไม่รู้จะไปหาที่ไหน มองไปเห็นลูกตะแบกกลมๆ อยู่บนต้น พอจะใช้แทนกันได้ ครั้นจะปีนขึ้นไปปลิดเอาลงมาเองก็เป็นการผิดวินัย จึงได้แต่เพียงคิด

ต่อมาไม่กี่วัน ลิงฝูงหนึ่งพากันมาหักกิ่งรูตลูกตะแบกเล่นหล่นลงมามากมาย ท่านจึงเก็บมา คิดจะร้อยเป็นพวง แต่ไม่มีด้ายจะร้อยจึงใช้วิธีถือในมือ เมื่อบริกรรมภาวนาจบบทหนึ่ง ก็หย่อนลูกตะแบกลงกระป๋องทีละลูก จนครบร้อยแปดครั้ง ทำอยู่เช่นนั้นสามวัน รู้สึกไม่ถูกกับจริตตนนัก จึงหยุดทำ พร้อมนึกขำตัวเองในใจว่า “เรานี้เหมือนพ่อค้ำับลูกหมาขาย”

การบวชเรียนตั้งแต่วัยหนุ่มฉกรรจ์ ซึ่งเป็นวัยที่สภาพร่างกายมีความสมบูรณ์พร้อมต่อพฤติกรรมทางธรรมชาติบางอย่าง ดังนั้น การเผชิญหน้ากับสัญชาตญาณอันรุนแรงจึงเป็นสิ่งที่ภิกษุทุกรูปจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ก็ขึ้นอยู่กับอุปนิสัยและปัญญาของแต่ละคนว่า จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคนั้นได้อย่างไร

ในพรรษาที่ ๘ ที่วัดเขาวงกตนี้ หลวงพ่อได้ทดลอง

ค้นหาวิธีเอาชนะการระคายเคืองหลายวิธีทาง ดังท่านกล่าวว่า

“พรรษานั้นผมไม่มองดูหน้าผู้หญิงเลย พุดก็พุดด้วย แต่ไม่ดูหน้า แต่ในใจนะ มันอยากจะดูแทบตาย

ไม่มองหน้าผู้หญิงตลอดพรรษา คิดว่ากิเลสมันคงจะโทรมไปแล้ว ออกพรรษาไปบิณฑบาตที่ลพบุรี ก็ทดลองมองดูหน้าเขา...โอ้ย...เกือบตาย แข็งขาอ่อนหมด เห็นเครื่องแต่งตัว เห็นอะไรูบวาบไปหมด...หมด...นึกว่าเมื่อไรหนอ มันจะหมดกิเลส ท้อใจเลยนะ

...การปฏิบัติไม่ใช่อย่างนั้น ไม่ใช่การหลบ มันต้องรู้ ต้องพิจารณาหรือภาวนาให้รู้เรื่องตามความเป็นจริง แต่ครั้งแรกก็ต้องห่วงไว้ก่อนและต้องสำรวมมากๆ”

นอกจากนั้น หลวงพ่อยังเล่าถึงความรู้สึกของท่าน ที่ถูกกิเลสมารหลอกล่อ จนเกือบถลำเข้าบ่วงของมันว่า

“สมัยผมออกปฏิบัติใหม่ๆ พรรษายังไม่มาก พอปฏิบัติไป มันก็คิดห่วงโลก อยากจะกลับไปอีกนั่นแหละ จะไปสร้างโลกสักพักหนึ่งคงดีมั้ง มันจะได้รู้เรื่องอะไรดี พระพุทธเจ้าท่านก็ยังมีราหูลนะ

ก็นั่งภาวนาไปเรื่อยๆ เลยเกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า คิดอย่างนี้ก็ดีเหมือนกัน แต่เรานี่ คงจะไม่เหมือนพระพุทธเจ้าละมั้ง ถ้าออกไปแล้วน่าจะจมลงไปโคลนเลย...นี่

ความคิดมันต่อต้านกันเรื่อยมา ตั้งแต่หกเจ็ดพรรษา ถึงยี่สิบพรรษานี้ โอ้ย! มันรบกันขนาดหนัก”

การพำนักจำพรรษาอยู่ที่วัดเขาวงกต หลวงพ่อได้ศึกษา คำสอนและข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ของหลวงพ่อกោ รวมทั้งได้ศึกษาพระวินัยจากหนังสือวิสุทธิมรรค และบุพพสิกขาवरณนา และได้รับคำแนะนำด้วยน้ำใจจากภิกษุชาวกำพูชา ตลอดจนใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆ เป็นหลักในการปฏิบัติ

และในพรรษานั้น หลวงพ่อยังได้ตั้งสัตย์ปฏิญาณกับตนเองว่า สิ่งใดที่ไม่บริสุทธิ์และไม่ถูกต้องตามพระวินัย จะไม่เกี่ยวข้องและไม่ล่วงละเมิดเป็นอันขาด

ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า... “บำเพ็ญจิตของตนอยู่เรื่อยไป ไม่ได้สงสัยในอาบัติทั้งหลายทั้งปวง ขนาดที่ว่าจิตของเรา มันละลายแล้ว ไม่กล้าทำความผิดแล้ว ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ไม่ฆ่าสัตว์แม้แต่ตัวเล็กๆ...มดตัวหนึ่ง...ปลวกตัวหนึ่ง...ถ้าจะให้เอามือไปบีบมัน หรือหากจะให้ฆ่าโดยเจตนา ถึงจะให้ตัวหนึ่ง ราคาก็เป็นหลายๆ หมื่นก็ฆ่าไม่ได้...”

และเมื่อมาอยู่วัดหนองป่าพงแล้ว แม้ความเป็นอยู่ในสมัยแรกจะอึดอัดขัดสนสักเพียงใด หลวงพ่อมิเคยออกปากขอของต่อผู้ใด (พระขอของจากคนมิใช่ญาติ มิใช่ปวาราณา เป็นการผิดวินัย) รวมทั้งการปลูกสร้างเสนาสนะต่างๆ เช่น

ศาลา โบสถ์ กุฏิ และอื่นๆ ก็ไม่กระทำในรูปแบบการเรียไร หรือตั้งตู้รับบริจาค คงปล่อยให้เป็นไปตามมีตามได้ ท่านจะ เน้นความบริสุทธิ์ในความเป็นอยู่มากที่สุด

โดยเฉพาะเรื่องการเกี่ยวข้องกับปัจจัยเงินทอง หลวงพ่อ เคร่งครัดต่อพระวินัยข้อนี้มาก พระเณรในวัดหนองป่าพง จึงไม่มีเงินทองเป็นของส่วนตัว รวมทั้งไม่ให้ผู้อื่นรับหรือเก็บไว้ เพื่อตน

มีพระรูปหนึ่ง มาขออยู่ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติที่วัดหนอง ป่าพง หลวงพ่อก็ไม่ปฏิเสธที่จะรับ แต่ได้พูดชี้แจงก่อนว่า

“เมื่อมาอยู่กับผม จะสะสมเงินทองและสิ่งของไม่ได้ ผมถือตามวินัย”

พระรูปนั้นตอรองว่า “ถ้าผมจะใช้เงินทอง แต่ไม่ยึด ไม่หมายจะได้ไหม ?”

“ได้! ถ้าท่านเอาเกลือมานั้นหมดกะทอ (เข่งเล็ก) ดูแล้ว ไม่เค็ม!”

...๓

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ในระหว่างจำพรรษาที่วัดเขาวงกต หลวงพ่อได้ฟังเรื่องราวของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต จากโยมคนหนึ่ง ซึ่งเคยไปนมัสการหลวงปู่มั่น ที่สำนักป่าหนองผือใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เกิดความรู้สึกเลื่อมใส และตั้งใจว่าจะต้องไปศึกษาแนวทางปฏิบัติจากท่าน

เมื่อออกพรรษาแล้ว หลวงพ่อพิจารณาเห็นว่า พระเถระมีความสนใจในการศึกษาตำรับตำรา จึงปรารภเรื่องวิถีชีวิตกันระหว่างเพื่อน พระเถระตกลงใจจะไปเรียนปริยัติธรรมที่กรุงเทพฯ หลวงพ่อกับคณะพระภิกษุกลางรวมกันสี่รูป จึงออกเดินทางย้อนกลับมาที่อุบลราชธานี พักอยู่ที่วัดก่อนออกระยะหนึ่ง แล้วจาริกธุดงค์มุ่งหน้าไปจังหวัดสกลนคร

ระหว่างการเดินทางไปสำนักหลวงปู่มั่น ได้แวะสนทนาและศึกษาตามสำนักต่างๆ ที่จาริกผ่านไปเรื่อย เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติของแต่ละสำนัก

การเดินทางครั้งนั้น ผู้ร่วมทางบางคนในคณะเกิด
ท้อถอย เพราะความเหน็ดเหนื่อยและยากลำบากมาก ประกอบ
กับเป็นผู้ไม่คุ้นเคยต่อการเดินทางไกลนัก จึงขอแยกทางกลับ
คืนถิ่นเดิม หลวงพ่อกับพระอีกสองรูปที่ไม่เลิกล้มความตั้งใจ
ได้ออกเดินทางต่อ ในที่สุดก็ถึงสำนักของหลวงปู่มั่น

ก้าวแรกที่ย่างเข้าสู่สำนักป่าหนองผือนาใน หลวงพ่อ
รู้สึกประทับใจในบรรยากาศอันสงบร่มรื่นของสำนัก มองดู
ลานวัดสะอาดสะอาด กิริยามารยาทของเพื่อนบรรพชิตเป็น
ที่น่าเลื่อมใสจึงเกิดความพึงพอใจยิ่งกว่าสำนักใดๆ ที่เคย
สัมผัสมา

ยามเย็นวันแรกที่ได้ไปถึง ได้เข้ากราบนมัสการหลวงปู่
พร้อมศิษย์ของท่านเพื่อฟังธรรมร่วมกัน หลวงปู่มั่นได้
ปฏิสันถารสอบถามเกี่ยวกับอายุพรรษา และสำนักที่เคยได้
ศึกษาปฏิบัติ จากนั้นท่านก็ให้อโวาทและปรารภถึงเรื่องนิกาย
ทั้งสอง คือธรรมยุตและมหานิกาย ซึ่งเป็นเรื่องที่หลวงพ่อ
สงสัยอยู่มาก

หลวงปู่มั่นกล่าวว่า “การประพฤติปฏิบัตินั้น หากถือ
เอาพระธรรมวินัยเป็นหลักแล้ว ก็ไม่ต้องสงสัยในนิกายทั้งสอง”

เมื่อคลายความสงสัยในเรื่องนิกายแล้ว หลวงพ่อได้
กราบเรียนถามปัญหาเกี่ยวกับหลวงปู่มั่น ซึ่งหลวงพ่อก็ถ่ายทอดบท

สนทนาของท่านกับหลวงปู่มั่น ให้ศิษย์ฟังว่า

“เกล้ากระผมเป็นผู้ปฏิบัติใหม่... ไม่รู้จะปฏิบัติอย่างไร... มีความสงสัยมาก ยังไม่มีหลักในการปฏิบัติเลยครับ”

“มันเป็นยังไง” หลวงปู่มั่นถาม

“ผมหาทางปฏิบัติ... ก็เลยเอาหนังสือวิสุทธิมรรคขึ้นมาอ่าน มีความรู้สึกว่ามันจะไปไม่ไหวเสียแล้ว เนื้อความในศีลนิตเทส สมาธินิตเทส ปัญญานิตเทสนั้น ดูเหมือนไม่ใช่วิสัยของมนุษย์จะทำได้ ผมมองเห็นว่ามนุษย์ทั่วโลกนี้ มันจะทำตามไม่ได้ครับ มันยาก มันลำบาก มันเหลือวิสัยจริงๆ...”

หลวงปู่มั่นจึงกล่าวให้ฟังว่า

“ท่าน... ของนี้มันมากก็จริงอยู่ ถ้าเราจะกำหนดทุกอย่าง ลึกซึ้งในศีลนิตเทสนั้นนะมันก็ลำบาก แต่ความจริงแล้ว ศีลนิตเทสก็คือสิ่งที่บรรยายออกมาจากใจของคนเรานั้นเอง ถ้าหากว่าเราอบรมจิตของเราให้มีความละเอียด มีความกลัว ต่อความผิดทั้งหมด เราก็จะเป็นคนที่สำรวมสังวรระวัง เพราะมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อความผิด...

เมื่อเป็นอย่างนั้น ก็จะเป็นเหตุให้เราเป็นคนมักน้อย และสติก็จะกล้าขึ้น จะยืน เดิน นั่ง นอนอยู่ที่ไหน มันจะตั้งอก ตั้งใจมีสติเต็มเปี่ยมเสมอ ความระวังมันก็เกิดขึ้น...

อะไรทั้งหมดที่ท่านศึกษาในหนังสือล่ะ มันขึ้นต่อจิต

ทั้งนั้น ถ้าท่านยังไม่อบรมจิตของท่านให้มีความรู้ มีความ
สะอาดแล้ว ท่านจะมีความสงสัยอยู่เรื่อยไป...

ดังนั้น ท่านจงรวมธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ที่
จิต สำรวมอยู่ที่จิต อะไรที่เกิดขึ้นมา ถ้าสงสัย...ถ้ายังไม่รู้แจ้ง
แล้วอย่าไปทำ...อย่าไปพูด...อย่าไปละเมิดมัน”

คือนั้น...หลวงพ่อนั่งฟังธรรมร่วมกับศิษย์ของหลวงปู่
มัน จนกระทั่งถึงเที่ยงคืน จิตใจเกิดความสงบระงับเป็นสมาธิ
ความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการเดินทางได้อันตรธานไปสิ้น...

คืนที่สอง...หลวงปู่มันได้แสดงปกิณกธรรมต่างๆ ให้ฟัง
อย่างละเอียดลึกซึ้ง จนหลวงพ่อกลายความลึกลับสงสัยในวิถี
ทางการปฏิบัติ มีความปลาบปลื้มปีติในธรรมอย่างไม่เคยเป็น
มาก่อน

ในวันที่สาม...หลวงพ่อได้กราบลาหลวงปู่มัน แล้วเดิน
ชุดงค์ลงมาทางอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม

จากการได้พบหลวงปู่มัน ภูริทตฺโต ในครั้งนั้น เป็น
ประสบการณ์สำคัญที่นำวิถีชีวิตของหลวงพ่อเข้าสู่กระแสธรรม
ปฏิบัติอย่างถูกต้องและมั่นคง หลวงพ่อเล่าถึงบรรยากาศของ
การได้สัมผัสหลวงปู่มัน และสำนักป่าหนองผือนาโหล แก่พระ
เถรในเวลาต่อมาว่า...

“ที่ผมได้ความรู้ความฉลาด จนได้มาแบ่งปันพวก

ท่านทั้งหลายนั้น ก็เพราะผมได้ไปกราบครูอาจารย์มัน...ไปพบท่าน แล้วก็เห็นสภาพวัดวาอารามของท่าน ถึงจะไม่สวยงาม แต่ก็สะอาดมาก

พระเถรตั้งห้ำสิบหกสิบ เจียบ! ขนาดจะตากแก่นขนุน (แก่นขนุนใช้ต้มเคี่ยวสำหรับย้อมและซักจีวร) ก็ยังแบกเอาไปพันอยู่นั่น...ไกลๆ ไฉน เพราะกลัวจะก่อความสงบของหมู่เพื่อน...พอตักน้ำทำกิจอะไรเสร็จ ก็เข้าทางจงกรมของใครของมัน ไม่ได้ยินเสียงอะไร นอกจากเสียงเท้าที่เดินเท่านั้นแหละ

บางวันประมาณหนึ่งทุ่ม เราก็เข้าไปกราบท่านเพื่อฟังธรรม ได้เวลาพอสมควรประมาณสี่ทุ่มหรือห้าทุ่มก็กลับกุฏิเอาธรรมะที่ได้ฟังไปวิจย...ไปพิจารณา เมื่อได้ฟังเทศน์เท่านั้น มันอึม เดินจงกรมทำสมาธินี้...มันไม่เหน็ดไม่เหนื่อย...มันมีกำลังมาก

ออกจากที่ประชุมกันแล้วก็เจียบ! บางครั้งอยู่ใกล้ๆ กัน เพื่อนเขาเดินจงกรมอยู่ตลอดคืนตลอดวัน จนได้ย่องไปดูว่าใคร ท่านผู้นั้นเป็นใคร ทำไมถึงเดินไม่หยุดไม่พัก นั้น...เพราะจิตใจมันมีกำลัง...”

...๘

ประสบการณ์ในป่าช้า

หลังจากออกจากสำนักหลวงปู่มั่นแล้ว หลวงพ่อกับคณะเดินธุดงค์รอนแรมพักภาวนาตามป่าช้ามาเรื่อยๆ ในขณะนั้นไม่ว่าจะเดินจงกรมหรือนั่งสมาธิอยู่ที่ใดก็ตาม มีความรู้สึกราวกับว่าหลวงปู่มั่นคอยติดตามให้คำแนะนำตักเตือนอยู่ตลอดเวลา...

วันหนึ่งหลวงพ่อกับคณะเดินทางถึงวัดโปรงคลอง ซึ่งเป็นสำนักของพระอาจารย์คำดี ขณะนั้นเป็นฤดูแล้ง พื้นดินแห้งเหมาะแก่การพักตามโคนไม้ พระบางรูปในสำนักจึงไปอยู่ป่าช้าเพื่อฝึกฝนตนเอง หลวงพ่อเกิดความสนใจ ใคร่จะศึกษาดูว่า การอยู่ป่าช้าจะช่วยขัดเกลากิเลสได้อย่างไร

หลวงพ่อเล่าถึงประสบการณ์ที่ป่าช้าในครั้งนั้นว่า

“...วันนั้นตอนบ่ายๆ ตั้งใจว่าคืนนี้จะไปภาวนาในป่าช้า พอจะไปจริงๆ ใจชักไม่อยากจะไปแล้ว ก็บังคับมัน คิดว่าถ้าจะตายก็ยอมตาย เพราะมันลำบาก มันโง่งนั้ก พุดในใจอย่างนี้...

พอไปถึงป่าช้า ปะขาวแก้วจะมาพักใกล้ๆ ก็ไม่ยอม ให้ไปอยู่ไกลๆ โน่น ความจริงแล้วอยากให้มาอยู่ใกล้ๆ เป็นเพื่อนกัน แต่ไม่เอา เดี่ยวตัวเองจะอาศัยเขา กลัวนัก ก็ให้มันตายเสียในคืนนี้ พอค่ำลง เขาหามศพมาฝังพอดี ทำไม่ถึงเหมาะเจาะอย่างนี้... คิดอยากจะหนี... เขานิมนต์ให้สวดมาติกาก็ไม่เอา เดินหนีไป... มันกลัว... เดินก็แทบไม่รู้สีกว่าเท้าแตะดิน

สักพักก็เดินกลับมา เขาเอาศพฝังไว้ใกล้ๆ แล้วยังเอาไม้ไผ่ที่หามศพมาทำเป็นร้านให้นั่ง... จะทำอย่างไรดี... หมูบ้านกับป่าช้าก็ไม่ใช้ใกล้ๆ กัน ห่างกันตั้งสองสามกิโล

พอตะวันตกดิน ใจหนึ่งก็บอกให้เข้าไปอยู่แต่ในกลดท่าเดียว จะเดินไปหาหลุมศพ ก็เหมือนมีอะไรมาดั่งขาเอาไว้ ความรู้สึกกลัวกับกล้ำมันจุกจิกกันอยู่

พอมีดสนิทจริงๆ มุดเข้ากลดทันที รู้สึกเหมือนมีกำแพงเจ็ดชั้น เห็นบาตรตั้งอยู่ข้างๆ ก็รู้สึกดีใจ ได้อาศัยบาตรเป็นเพื่อน นั่งอยู่ในกลดทั้งคืน ไม่ได้หลับไม่ได้นอนเลย นั่งเงิบอยู่ จะง่วงก็ไม่ง่วง มันกลัว ทั้งกลัวทั้งกล้า นั่งอยู่อย่างนั้นตลอดคืนเลย

พอสว่างขึ้น ก็รู้สึกว่ เรารอดตายแล้ว ดีใจจริงๆ ภายในใจเราอยากให้มีแต่กลางวันเท่านั้น ไม่อยากให้มีกลางคืนเลย อยากฆ่ากลางคืนทิ้ง มันจะได้มีแต่กลางวัน...

ตอนเช้า ไปบิณฑบาตคนเดียว หมาวิ่งตามหลังมาจะกัด แต่ก็ไม่ได้ จะกัดก็กัดไปเลย ให้มันกัดให้ตายซะ หมาก็จับผิดจับถูก โยมชาวบ้านภูไทไม่รู้จักไล่หมา เขาว่าผีมันมากับพระ หมาจึงได้เห่าได้กัด เขาจึงไม่ไล่มัน

ช่างมัน! เมื่อคืนนี้ก็กลัวจนเกือบตายทีหนึ่งแล้ว ตอนเช้านี้หมาจะกัด ก็เลยปล่อยให้มันกัดซะ ถ้าหากว่าแต่ก่อนเราเคยกัดมัน ก็ปล่อยให้มันกัดคืนซะ แต่มันจะจับผิดจับถูกอยู่อย่างนั้น

กลับจากบิณฑบาตก็ฉัน พอฉันเสร็จ แดดออกมาบ้าง รู้สึกอบอุ่นได้เดินจงกรม และพักผ่อนเอาแรงบ้าง คืนนี้จะได้ภาวนาให้เต็มที่ คงไม่มีอะไรน่ากลัว เพราะได้ทดลองมาคืนหนึ่งแล้ว

พอบ่ายๆ ชาวบ้านหามศพมาอีกแล้ว เป็นผู้ใหญ่เสียด้วย เขาเอามาเผาไว้ใกล้ๆ ด้านหน้ากลด แล้วก็กลับบ้านกันหมด เหม็นตลบอบอวล จะเดินจงกรมไปข้างหน้าที่ก็้าวไม่ออกที่สุดเลยเข้าไปในกลด...นั่งหันหลังให้กองไฟ ไม่คิดอยากนอนเลย ตาตื่นแข็งอยู่อย่างนั้น ตกตึกประมาณสี่ทุ่ม มีเสียงอยู่ข้างหลังในกองไฟ ดังเหมือนโลกตกลงมา หรือหมาจิ้งจอกมากินซากศพ แต่ฟังอีกที เหมือนเสียงควายดังครืดคราดๆ...

พอหลับพัก มีเสียงเหมือนคนเดินเข้ามาหาทางด้านหลัง

เดินหนักเหมือนควาย แต่ไม่ใช่...แต่จะเข้ามาก็ไม่เข้า เดิน
โครมๆ ออกไปทางปะขาวแก้ว นานประมาณครึ่งชั่วโมง เดิน
กลับมาอีกแล้ว เหมือนคนเดินจริงๆ ตรงดิ่งเข้ามาเหมือนจะ
เหยียบเราอย่างนั้นแหละ...หลับตาสนิทไม่ยอมลืมตา ให้มัน
ตายทั้งหลับตานี้แหละ

มันมาถึงใกล้ๆ ก็หยุดก็! ยืนนิ่งอยู่เฉยๆ ข้างหน้า
กลด รู้สึกเหมือนกับว่า มันเอามือที่ถูกไฟไหม้คว้าไปมาอยู่
ข้างหน้า...

ตายคราวนี้ละ! พุทฺโธ ธัมโม สังโฆ ลืมหมด มีแต่
ความกลัวอย่างเดียว เต็มแน่นเอี้ยดอยู่ในใจ ตั้งแต่เกิดมาไม่
เคยมีความกลัวเหมือนครั้งนี้เลย มันกลัวมาก เปรียบเหมือน
กับน้ำที่เราเทใส่ในโอ่ง เทใส่มากจนเต็มมันก็ล้นออกมา ความ
กลัวก็เหมือนกัน มันกลัวมากจนหมดกลัว แล้วก็ล้นออกมา...
ใจหนึ่งเลยถามว่า...

ที่กลัวมากกลัวมานานัก มันกลัวอะไร ?

กลัวตาย อีกใจหนึ่งตอบ

แล้วความตายมันอยู่ที่ไหน...ทำไมกลัวเกินบ้านเมือง
เขานัก...หาที่ตายดูซิ มันอยู่ที่ไหน

ความตายอยู่กับตัวเอง แล้วจะหนีไปไหนจึงจะพ้น
มันล่ะ...วิ่งหนีก็ตาย...นั่งอยู่ก็ตาย เพราะมันอยู่กับเรา ไปไหน

มันก็ไปด้วย เพราะความตายมันอยู่กับเรา...กลัวหรือไม่กลัว...
ก็ตายเหมือนกัน หนีมันไม่ได้หรอก...

พอคิดได้อย่างนี้ เท่านั้น สัญญาพลิกกลับ...ความคิด
ก็เปลี่ยนขึ้นมาทันที ความกลัวทั้งหลายเลยหายไป ปานพลิก
หน้ามือเป็นหลังมือ อัจฉริยะเหลือเกิน ความกลัวมากๆ มัน
หายไปได้ ความไม่กลัวมันกลับมาแทนในที่เดียวกันนี้ โอ...
ใจมันสูงขึ้น...สูงขึ้นเหมือนอยู่บนฟ้านะ...เปรียบไม่ถูก

พอเอาชนะความกลัวได้แล้ว ฝนเริ่มตกทันทีเลย ลม
พัดแรงมาก แต่ก็ไม่กลัวตายแล้ว ไม่กลัวต้นไม้กิ่งไม้มันจะหัก
ลงมาทับ ไม่สนใจมันเลย...

ฝนตกลงมาหนักเหมือนฝนเดือนสี่ พอฝนหยุด...เปียก
หมดทั้งตัว นั่งนิ่งไม่กระดิกเลย...ร้องให้...นั่งร้องให้น้ำตาไหล
อาบแก้มลงมา เพราะเกิดนึกไปว่า ตัวเราทำไมเหมือนคน
ไม่มีพ่อแม่แม่แท้ มานั่งตากฝนยังกับคนไม่มีอะไร ยังกับคน
สิ้นทุกสิ่งทุกอย่าง คนที่เขามีบ้านอยู่ดีๆ เขาคงจะไม่คิดหรอก
ว่า จะมีพระมานั่งตากฝนอยู่ทั้งคืนอย่างนี้ เขาคงจะนอนหลับ
สบาย คิดไปวิตกไป เลยสังเวชชีวิตของตน ร้องให้น้ำตาไหล
พรากๆ...เอ้า น้ำไม่ดีนี้ให้มันไหลออกมาให้หมด...อย่าให้มัน
มีอยู่

เมื่อคิดได้อย่างนี้...เมื่อชนะความรู้สึกแล้ว ก็นั่งดูจิต

ดูใจอยู่อย่างนั้น ความรู้เห็นสารพัดเรื่องเกิดขึ้นมา...พรรณนา
ไม่ได้ คิดถึงพระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า ปัจจุตตัง เวทิตัพโพ
วิญญูหิ วิญญูชนพึงรู้ได้เฉพาะตน...ความทุกข์ที่นั่งตากฝน...
ความกลัวที่มันหายไป ความรู้สึกต่อมาเป็นอย่างไร ก็รู้แต่
เฉพาะเราเอง ใครอื่นจะมารู้ด้วย...นั่งพิจารณาอยู่อย่างนี้จน
สว่าง จิตมีกำลังศรัทธาขึ้น

สว่างขึ้นมา ลืมตาครั้งแรกมองไปทางไหนเหลือบไปหมด
ลูกไปปลัสสาวะ เพราะมันปวดตั้งแต่เมื่อคืน ปวดจนหายปวด
ไปเฉยๆ...ปลัสสาวะออกมามีแต่เลือด...ขาดก็ขาด...ตายก็ตาย
ไปซิ...ตายเพราะการปฏิบัติอย่างนี้ก็พอใจตาย แต่ตายเพราะ
ไปทำความชั่วที่ไม่ค่อยดี ตายเพราะปฏิบัติแบบนี้ตายก็ตาย...

ในใจมันแย้งกันอยู่อย่างนี้ ใจหนึ่งมันเบียดเข้ามาว่า
เป็นอันตราย อีกใจหนึ่งมันสู้ มันค้านและตัดขึ้นมาทันที

คืนนั้นฝนตกทั้งคืน วันรุ่งขึ้นจับไข้สั่นไปทั้งตัว แต่ก็
อดทนออกไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน บิณฑบาตก็ได้แต่ข้าว
เปล่าๆ..."

หลังคืนสยองผ่านไป โดยมีรู้ว่าอาคันตุกะลึกลับผู้นั้น
คือใคร เหตุใดจึงมาเยียมเยียนด้วยอาการดูร้ายน่ากลัว
เช่นนั้น...หลวงพ่อก็ไม่กล่าวถึงมัน ท่านกลับเน้นให้ศิษย์มองเห็น
คุณค่าของการต่อสู้ให้ถึงที่สุด...สู้ชนิดเอาชีวิตเข้าแลก...แล้ว

ปัญญาความรู้แจ้งเห็นจริงจะเกิดขึ้นตรงนั้น ดังคำที่หลวงพ่อมักใช้ปลุกใจลูกศิษย์ว่า

ไม่ดีก็ให้มันตาย...ไม่ตายก็ให้มันดี

เมื่อหลวงพ่opakบำเพ็ญภาวนาอยู่ที่ป่าช้าได้เจ็ดวัน ก็มีอาการป่วยหนัก จึงออกมาพักรักษาตัวที่สำนักท่านอาจารย์คำดี พักอยู่ประมาณ ๑๐ วัน อาการก็ทุเลาลง แม้ร่างกายอ่อนล้าเพราะพิษไข้ แต่จิตใจกลับกล้าแกร่งองอาจยิ่งนัก เพราะได้ฝ่าฟันอุปสรรคคือ ความกลัวตายในคืนนั้นได้ด้วยความอดทนและภูมิปัญญา

หลังจากอาการไข้สร้างชาลง มีผลกำลังกลับคืนมาก็กราบลาท่านอาจารย์คำดี เดินทางมาพักอยู่ในป่าใกล้บ้านต้องอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

พักอยู่ที่นั่นหลายวัน อาการไข้หายเป็นปกติ แต่อาการไข้ใจจากไฟราคะ ที่ถูกควบคุมความร้อนแรงไว้ด้วยการหลีกเร้นและภาวนากลับถูกจุดให้ลุกโชนขึ้นอีกครั้ง โดยม่ายสาวผู้รวยรูปลักษณ์และทรัพย์สิน นางมาถวายอาหารและพูดคุยด้วยทุกวัน จนจิตใจหลวงพ่อบรรเทาไปตามจริตที่นางแสดงออก ซึ่งสื่อถึงความรู้สึกอันพิเศษ เกินขอบเขตที่อุบาสิกจะพึงมีต่อพระ...

หลวงพ่อบังคับใจว่าจะเอาอย่างไรดีอยู่หลายวัน กระทั่ง

คืนหนึ่งขณะนั่งภาวนาพิจารณาไป สังเกตเห็นตัวเองเอนเอียงไปทางนางมากทุกที จึงตัดสินใจลุกขึ้นเก็บบริวารในกลางดึกของคืนนั้น แล้วเดินไปปลุกปะขาวแก้ว ซึ่งกำลังหลับสบายอยู่ในกลด...ปะขาวแก้วสะดุ้งตื่น ลุกขี้ตา ถามอย่างจ้วงเจี้ยวว่า “ไปพรุ่งนี้ไม่ได้หรือครับ”

“ไม่! จะไปเดี๋ยวนี้แหละ” หลวงพ่อตอบอย่างเด็ดขาด เพราะตริตรองดีแล้วว่า ถ้าไม่หนีคืนนี้ คงจะเสียทีแก่นางแน่

หลายปีต่อมา หลังจากหลวงพ่อกลับมาอยู่วัดหนองป่าพงแล้ว ครั้งหนึ่งท่านได้ไปเยี่ยมลูกศิษย์สำนักสาขาแถวบ้านต้องระหว่างพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับญาติโยม ท่านปรารภถึงความหลัง และพูดถึงการปฏิบัติของตัวเองในสมัยก่อนอย่างขำๆ ว่า...

“การปฏิบัติของอาตมามันยากหลายแนว แต่แนวที่มันยากนำอิหลี่ก็เรื่องแม่ออกนี่ล่ะ”

(การปฏิบัติของอาตมามันยากหลายอย่าง แต่ที่ยากกับมันจริงๆ ก็เรื่องผู้หญิงนี่แหละ)

...๙

หลวงปู่กนิริ

หลบหลีกออกจากบ้านต้องในคืนนั้น หลวงพ่อเดินทางไปยังวัดป่าหนองฮี ต.หนองฮี อ.ปลาปาก จ.นครพนม ซึ่งมีหลวงปู่กนิริ จนฺตโย เป็นประหนึ่งร่มโพธิธรรมอยู่ที่นั่น คึกษาประพฤติปฏิบัติอยู่กับท่านหลายวันได้กำลังใจคืนมา ขณะนั้นเป็นฤดูแล้ง เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการหลีกเร้นภาวนาในป่าตามธรรมชาติ หลวงพ่อจึงกราบลาหลวงปู่กนิริออกจาริกธุดงค์ต่อไป

ครั้นย่างเข้าฤดูฝน ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งเป็นพรรษาที่เก้าของหลวงพ่อ ท่านได้ย้อนกลับมาจำพรรษากับหลวงปู่กนิริที่วัดป่าหนองฮี

หลวงปู่กนิริเป็นครูบาอาจารย์ที่มีปฏิปทาเรียบง่ายนำเคารพบูชา ชอบใช้ชีวิตโดดเดี่ยว มั่นคงในข้อปฏิบัติ มักน้อยสันโดษ บริหารเครื่องใช้ของท่าน ล้วนแต่เป็นของปอนๆ

เรียบง่าย และส่วนใหญ่ท่านทำใช้เอง แม้ไม่สวยงาม แต่มันจะถูกใช้จนสึกกร่อนไปตามกาลเวลา

อุปนิสัยพิเศษอย่างหนึ่งของหลวงปู่คือ ความขยันในการทำงานทุกอย่างที่พระจะพึงทำได้ ท่านไม่เคยอยู่นิ่งเฉย นอกจากขณะทำสมาธิภาวนาเท่านั้น แม้ในวัยชรา หลวงปู่ก็ยังรักษาปฏิปทานี้ไว้อย่างมั่นคง หลวงพ่อเล่าถึงปฏิปทาของหลวงปู่กินรีว่า...

ในพรรษาที่อยู่กับหลวงปู่ นั้น หลวงพ่อเองทำความเพียรอย่างหนัก เดินจงกรมทั้งวัน ฝนตกแดดออกอย่างไรก็เดินจนทางจงกรมเป็นร่องลึก แต่หลวงปู่กลับไม่ค่อยเดิน บางครั้งเดินเพียงสองสามเที่ยวก็หยุดแล้วไปเอาผ้ามาปะมาเย็บ หรือไม่ก็นั่งทำนั่นทำนี่...

เราประมาท คิดว่าครูบาอาจารย์จะไปถึงไหนกัน เดินจงกรมก็ไม่เดิน นั่งสมาธินานๆ ก็ไม่เคยนั่ง คอยแต่จะทำนั่นทำนี่ตลอดวัน แต่เราปฏิบัติไม่หยุดเลย ถึงขนาดนั้นก็ยังไม่รู้ไม่เห็นอะไร ส่วนหลวงปู่ปฏิบัติอยู่แค่นั้น จะไปรู้เห็นอะไร

เรามันคิดผิดไป หลวงปู่ท่านรู้อะไรๆ มากกว่าเรา เสียอีก คำเตือนของท่านสั้นๆ และไม่ค่อยมีให้ฟังบ่อยนัก เป็นสิ่งที่ลุ่มลึกแฝงไว้ด้วยปัญญาอันแยบคาย ความคิดของครูบาอาจารย์กว้างไกลเกินปัญญาของเราเป็นไหนๆ...ตัวแท้ของ

การปฏิบัติ คือความพากเพียรกำจัดอาสวะกิเลสภายในใจ ไม่ใช่ถือเอากริยาอาการภายนอกของครูอาจารย์มาเป็นเกณฑ์...

ในปีนั้นจิ๋วของหลวงพ่อกะระคร่ำคร่า จนผุขาดเกือบทั้งผืน แต่ท่านไม่ยอมออกปากขอใคร หลวงปู่กินรีก็มองดูอยู่เงียบๆ ไม่ว่าอะไร วันหนึ่งหลวงพ่อนั่งปะชุนจิ๋วอยู่ ขณะเย็บผ้าคิดอยากให้เสร็จเร็วๆ จะได้หมดเรื่องหมดราว แล้วไปนั่งภาวนา เดินจงกรมให้เต็มที่สักที หลวงปู่กินรีเดินมาหยุดยืนดูอยู่ใกล้ๆ หลวงพ่อก็ยังไม่รู้เพราะจิตกังวลอยากเย็บผ้าให้เสร็จเร็วๆ เท่านั้น

หลวงปู่ถามว่า “ท่านจะรีบร้อนไปทำไมเล่า”

“ผมอยากให้เสร็จเร็วๆ”

“เสร็จแล้วท่านจะไปทำอะไร” หลวงปู่ถามอีก

“จะไปทำอันนั้นอีก”

“ถ้าอันนั้นเสร็จ ท่านจะทำอะไรอีก”

“ผมจะทำอย่างอื่นอีก”

“เมื่ออย่างอื่นของท่านเสร็จ ท่านจะไปทำอะไรอีกเล่า”

หลวงปู่กินรีให้ข้อคิดว่า

“ท่านรู้ไหม นั่งเย็บผ้านี้ก็ภาวนาได้ ท่านดูจิตตัวเอง ว่าเป็นอย่างไร แล้วก็แก้ไขมัน ท่านจะรีบร้อนไปทำไมเล่า

ทำอย่างนี้เสียหายหมด ความอยากมันเกิดขึ้นท่วมหัว ท่านยัง
ไม่รู้เรื่องของตัวเองอีก”

คำพูดสั้นๆ แต่มีความหมายและเจือความปรารถนาดี
ของหลวงปู่ ทำให้หลวงพ่อบูตาสว่างขึ้น ท่านปรารภให้ฟังว่า
“เรานึกว่าทำถูกแล้ว อุตส่าห์รีบทำ อยากให้มันเสร็จเร็วๆ จะได้
ภาวนา แต่ที่ไหนได้ เราคิดผิดไปไกลทีเดียว”

อยู่ต่อมา หลวงปู่ก็นิปรารภกับญาติของท่าน มีพระ
รูปหนึ่งมาอยู่ด้วย จีวรขาดหมดแล้ว ช่วยตัดจีวรใหม่ถวายท่าน
ด้วย พอดีมีคนเอาผ้าฝ้ายด้ายดิบเนื้อหนามาถวาย หลวงปู่
จึงให้แม่ชีช่วยกันตัดเย็บถวายหลวงพ่อ

หลวงพ่อเล่าถึงความรู้สึกตอนนั้นว่า “ดีใจที่สุด ใช้อยู่
ตั้งหลายปีก็ยังไม่ขาด ใส่ครั้งแรกก็ดูกระปุกกระปุย เพราะผ้า
หนาและแข็งกระด้าง ยิ่งใส่สังฆาฏิซ้อนเป็นสองชั้น ยิ่งดูตัวเอง
อ้วนใหญ่ เวลาเดินดังสวบสาบๆ เพราะผ้ามันแข็ง ใส่ไปตั้งปี
สองปีผ้าจึงอ่อน แต่เราก็ไม่เคยบ่น ได้อาศัยผ้าผืนนั้นมาเรื่อย
ยั้งนึกถึงบุญคุณของท่านอยู่เสมอ...”

เมื่อปัญหาเรื่องเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งทำให้ใจเราร้อนกระสับ
กระส่ายถูกดับลงด้วยการภาวนา และหยาดน้ำใจจากครู
อาจารย์ผ่านไปไม่นาน คัฏฐคู่ปรับเก่า ที่หลวงพ่อเคยออกปาก
ในทำนองว่า ยากยิ่งสิ่งเดียวได้หวนกลับมาอย่ายี้จิตใจอีกครั้ง...

คืนหนึ่ง ขณะหลวงพ่opakเพียรภาวนาอยู่ตามลำพัง
อารมณ์แห่งกามราคะได้เกิดขึ้น

คืนนั้นไม่ว่าจะเดินจงกรม นั่งสมาธิ หรือพลิกยุทธวิธี
ใดๆ ก็ไม่สามารถกำราบกิเลสमारลงได้ รูปลักษณะของอวัยวะ
เพศหญิงปรากฏเป็นมโนภาพเด่นชัดตลอดเวลา เกิดความรู้สึก
ทางธรรมชาติของบุรุษอย่างรุนแรง จนแทบภาวนาต่อไม่ได้
ต้องอดทนต่อสู้กับความรู้สึกและมโนภาพนั้นอย่างยากเย็น

หลวงพ่อบเปรียบเทียบว่า จิตใจถูกกิเลสย่ำยีอย่างหนัก
พอๆ กับครั้งที่เกิดความกลัวในคราวอยู่ป่าช้าครั้งแรกนั่นเอง

การต่อสู้กับราคะดำเนินไปอย่างดุเดือด ชับเคียวรุกไล่
กันอยู่ถึง ๑๐ วัน ความรู้สึกและมโนภาพนั้นจึงได้เลือนหายไป

หลังการต่อสู้กับกามราคะในวันนั้น หลวงพ่อยิ่งบากบั่น
เร่งภาวนาหนักขึ้น เพื่อสร้างเกราะและภูมิคุ้มกันภัยให้มั่นคง
ศรัทธาและกำลังใจกล้าแกร่งขึ้นตามลำดับ

คืนหนึ่งในพรรษานั้น หลังทำความเพียรเป็นเวลาพอ
สมควร หลวงพ่อได้ขึ้นไปพักผ่อนบนกุฏิ กำหนดสติเอนกาย
ลงนอน พอเคลิ้มไปเกิดนิมิตเห็นหลวงปู่มั่น เดินเข้ามาหยุดยืน
อยู่ใกล้ๆ แล้วส่งลูกแก้วให้ลูกหนึ่ง พร้อมกับกล่าวว่า... “ซา...
เราขอมอบลูกแก้วนี้แก่ท่าน มันมีรัศมีสว่างไสวมากนะ”
ในนิมิตนั้น ปรากฏว่าตนได้ลูกชิ้นหนึ่ง พร้อมกับยื่นมือไปรับ

ลูกแก้วจากหลวงปู่มันมากำไว้ พอรู้สึกตัวตื่นขึ้น แปลกใจมาก
ที่พบตัวเองนั่งก้มมืออยู่ดังในความฝัน จิตใจเกิดความสงบ
ระงับผ่องใส พิจารณาสິงใดไม่ติดขัด มีความปลื้มปีติตลอด
พรรษา

หลวงปู่ได้อยู่ร่วมศึกษาปฏิบัติและอุปัฏฐากรับใช้
หลวงปู่กนิรีเรื่อยมา กระทั่งถึงฤดูแล้งของปี พ.ศ. ๒๔๕๑
หลวงปู่จึงได้กราบลาครูบาอาจารย์จาริกต่อไป

ก่อนจาก หลวงปู่กล่าวตักเตือนศิษย์สั้นๆ ตามอัธยาศัย
ของท่านว่า “ท่านชา อะไรๆ ในการปฏิบัติ ท่านก็พอสมควรแล้ว
แต่อยากให้มีเรื่องการเทศน์นะ”

...๑๐

ภัยในป่าใหญ่

การจาริกธุดงค์ของหลวงพ่อก็ในช่วงนั้น มีพระเลื่อมเป็นเพื่อนร่วมทาง วันหนึ่งท่านทั้งสองหยุดพักอยู่ในป่าข้างหมู่บ้านได้มีเด็กชายพิการสองคนมาช่วยอุปัฏฐากรับใช้ ต่อมาเด็กทั้งสองเกิดสนใจการผจญภัยในชีวิตพระธุดงค์ จึงขอร่วมเดินทางติดตามไปด้วย ซึ่งหลวงพ่อก็ไม่ขัดข้อง

เมื่อเด็กได้รับความยินยอมจากพ่อแม่แล้ว ก็เก็บข้าวของส่วนตัวออกเดินทางไปกับหลวงพ่อ เด็กชายทั้งสองเป็นผู้มีศรัทธาอุทิศสาธุะมาก แม้ต้องตรากตรำกว่าแดดลมฝน อดบ้าง อิ่มบ้างก็ไม่เคยปริปากบ่น คงร่วมเดินทางต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ ทั้งที่มีความไม่สมประกอบทั้งสองคน

คนหนึ่งหูหนวก ส่วนอีกคนหูดี ตาดี แต่ขาเป๋ เวลาบุกป่าฝ่าหนามขาเกี่ยวกันล้มลุกคลุกคลาน แต่ความพิการหาได้เป็นอุปสรรคของการสร้างชาติไม่ เมื่อหลวงพ่อสอนให้นั่งสมาธิและเดินจงกรม เด็กก็ปฏิบัติตามด้วยความตั้งใจ

การมีเด็กพิการมาร่วมทาง ทำให้หลวงพ่อดีพิจารณาเห็นหลักแห่งกรรมชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังได้คติสอนใจตัวเองด้วยว่า คนพิการทางกายอย่างเด็กทั้งสองนี้ ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับใคร แต่คนที่ใจพิการเพราะขาดคุณธรรม ย่อมนำความเดือดร้อนมาสู่ตนและคนอื่นอย่างมากมาย

วันหนึ่งหลวงพ่อกับคณะพากันเดินทางมาถึงป่าใหญ่ใกล้หมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดนครพนม ขณะนั้นพลบค่ำพอดีจึงตกลงกันหยุดพักในป่าแห่งนั้น

เมื่อเดินสำรวจหาที่กางกลด สังเกตเห็นทางเก่าที่คนเล็กใช้แล้วเป็นทางทอดยาวจากดงใหญ่ที่พัก ไปสู่ภูเขาสองท่มืนอยู่เบื้องหน้า นึกถึงคำพูดของคนโบราณว่า เข้าป่าอย่านอนขวางทางเก่า หลวงพ่อคิดสงสัยอยากพิสูจน์ให้เห็นจริง จึงให้พระเลื่อมเข้าไปพักในป่า ส่วนตัวท่านกางกลดขวางทางเก่าเอาไว้ ให้เด็กสองคนพักผ่อนอยู่ตรงกลาง

แสงตะวันลับหายจากขอบฟ้า เสียงนกกลางคืนและสัตว์ภู่ง้องสะท้อนป่า แสงเรืองๆ ระยิบระยับจากหิ่งห้อย สว่างวูบวาบเป็นจุดเล็กๆ บนผืนความมืดอันกว้างใหญ่ แต่งเต็มสี่สนบรรยากาศของป่ายามราตรีให้วิเวกวังเวงยิ่งนัก คำคืนในป่าเปลี่ยวคงมีเพียงมุนีผู้แสวงอิสระธรรมเท่านั้น ที่ยินดีนำชีวิตตนมาแขวนไว้กับภยันตรายเช่นนี้

ตึกส่งด...หลังนั่งสมาธิภาวนาแล้ว หลวงพ่อตลบผ้ามุ้งขึ้นไวนบนหลังกลด เพื่อให้เด็กทั้งสองมองเห็นตัวท่าน จะได้ผ่อนคลายกังวลบ้าง จากนั้นก็เอนตัวลงนอนตะแคงขวา กำหนดสติดูลมหายใจแล้วหลับตาลง

ชั่วขณะหนึ่ง ได้ยินเสียงฝีเท้าแผ่วเบาก้าวเป็นจังหวะบนใบไม้แห้ง เสียงเดินเข้ามาใกล้จนได้ยินลมหายใจ และกลิ่นสาบสาบลอยมากับสายลม หลวงพ่อคงนอนนิ่งอยู่ ทั้งที่รู้ดีว่า นั่นคือเสียงและกลิ่นของเสือ

จิตหนึ่งคิดห่วงชีวิต แต่กลัวอยู่ไม่นาน อีกจิตหนึ่งออกมาแย้งและให้เหตุผลว่า “อย่าห่วงมันเลยชีวิตนี้ แม่ไม่ถูกเสือกัดตาย...เราก็ต้องตายอยู่แล้ว การตายขณะเดินตามรอยบาทพระศาสดานี้ ชีวิตย่อมมีความหมาย เราขอยอมเป็นอาหารของเสือ หากว่าเราเคยกินเลือดกินเนื้อกันมา จะได้ชดใช้หนี้ให้หมดกันไป แต่หากไม่เคยเป็นคู่เวรคู่กรรม มันคงไม่ทำอะไรเรา” แล้วก็โน้มดวงจิตระลึกถึงพระรัตนตรัยและความบริสุทธิ์ของตัวเองเป็นที่พึงในยามนั้น

เมื่อคิดได้เช่นนี้ จิตใจเบาสบายขึ้นมาทันทีที่ไม่มีกังวลใดๆ ลักครุ่นหนึ่งเสือก็จากไป

การใช้ชีวิตในป่าของพระธุดงค์กรรมฐาน มีภยันตรายเป็นด่านคอยตรวจสอบความเข้มแข็งอดทนอยู่ทุกขณะ ทั้งภัย

จากธรรมชาติ คือ ดิน ฟ้า อากาศ และภัยจากสัตว์ร้าย ซึ่ง
 ร่ายล้อมพร้อมที่จะเป็นอันตรายแก่ผู้อยู่ป่าได้ทุกเมื่อ แต่หาก
 พระปามีธรรมมาวุธ คือ ขันติและปัญญา รวมทั้งความบริสุทธิ์ใจ
 ย่อมพ้นฝ่าอุปสรรคในป่าออกมาได้โดยปลอดภัยพร้อมกับ
 กำลังใจที่กล้าแกร่งยิ่งขึ้น

หลวงพ่อกล่าวว่า “เมื่อเราทอดอาลัยในชีวิต ไม่เสียดาย
 ไม่กลัวตาย ความเบาสบายใจจะเกิดขึ้น สติปัญญาก็จะเฉียบ
 คมกล้า จิตเกิดความองอาจไม่สะทกสะท้านต่อสิ่งใด แม้แต่
 ความตาย”

ภัยภายนอกจากธรรมชาติผ่านพ้นไป ภัยภายในจาก
 กิเลสเริ่มก่อตัวขึ้นมาอย่างเจียบเจียบ แต่กลับเร้าร้อนกว่า
 ไฟใดๆ

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ นั้น หลวงพ่อกับคณะคือพระเลื่อม
 และเด็กผู้ติดตาม คงร่วมทุกข์สุขแสวงหาสันติธรรมไปบน
 เส้นทางทुरกันดารต่อไป การอยู่ร่วมกันนานๆ ธาตุแท้ของแต่ละ
 คนย่อมปรากฏขึ้นมา หลวงพ่อพิจารณาในตอนนั้นว่า

“การเดินธุดงค์ร่วมกับผู้มีปฏิปทาไม่เสมอกัน นำมา
 ซึ่งความเนิ่นช้าในการปฏิบัติ” และยังรู้สึกอึดอัดรำคาญหมู่คณะ
 จิตใจจึงวุ่นวายคิดอยากปลีกตัวไปตามลำพัง

หลวงพ่อได้ตกลงแยกทางกับพระเลื่อม โดยพระเลื่อม

อาสนาเด็กนั้นกลับไปส่งที่บ้านเดิม ส่วนท่านเองได้เดินทางไปตามลำพัง เมื่อถึงวัดร้างในป่าใกล้บ้านชาน้อย นครพนม ได้พิจารณาเห็นว่า เป็นสถานที่เหมาะแก่การปฏิบัติภาวนา จึงพักอยู่ที่นั่นหลายวัน

การแยกจากหมู่คณะในระยะแรกๆ รู้สึกเป็นอิสระมาก ไม่ห่วงกังวลต่อสิ่งใด ได้เร่งความเพียรเต็มที่ ล้างรวมระว่างอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ตลอดเวลา แม้ไปบิณฑบาตก็ไม่มองหน้าใคร เพียงแต่รู้ว่าเป็นหญิงหรือชายเท่านั้น

เสร็จจากการขบฉัน เก็บบริขารแล้ว หลวงพ่อเดินจงกรมทันที ปฏิบัติสมาธิเหมือนนี้อยู่หลายวัน จนเท้าบวมเป่งขึ้นเพราะเดินจงกรมมาก จึงหยุดเดินแล้วนั่งสมาธิอย่างเดียว ใช้ความอดทนระงับความเจ็บปวดอยู่ถึงสามวัน เท้าจึงเป็นปกติ

ในระหว่างนั้น ไม่ยอมพบปะกับใครทั้งสิ้น เพราะเห็นการคลุกคลีคือ ความเนิ่นช้าของการประพาสธรรม อยู่มาวันหนึ่ง กิเลสที่หลบไปเพราะเกรงอำนาจสมาธิธรรม ได้กลับออกมารบกวนจิตใจให้วิตกว่า

“เราอยู่คนเดียวเช่นนี้ ถ้าได้เณรตัวเล็กๆ หรือผ้าขาวสักคนมาอยู่ด้วยคงดีนะ เพื่อจะได้ใช้อะไรเล็กๆ น้อยๆ”

...แต่ภาวะความคิดก็แย้งกันเองว่า...

“เอ! ตัวเกนี้สำคัญนะ เบื่อเพื่อนมาแล้ว...ยังอยากได้

เพื่อนมาทำไมอีกเล่า ?”

“เบื่อก็จริงแต่เบื่อบุญเฉพาะคนไม่ดี ส่วนเวลานี้ต้องการเพื่อนที่ดีๆ”

“คนดีอยู่ที่ไหนล่ะ? เห็นไหม หากคนดีได้ไหม เพื่อนร่วมทางกันมาก็คิดว่าเขาไม่ดีทั้งนั้น คงคิดว่าตัวเองดีคนเดียวละมัง จึงหนีเขามานี้”

จากนั้นก็ถามและตอบตัวเองอีกว่า... “คนดีอยู่ที่ไหน... คนดีอยู่ที่ตัวเรา ถ้าเราดี ไปไหนมันก็ดี เขาจะนิินทา สรรเสริญ จะว่าอะไร ทำอะไร เราก็ยังดีอยู่ แต่ถ้าเรายังไม่ดี เขานิินทา เราก็จะโกรธ ถ้าเขาสรรเสริญ เราก็ยินดี... ก็หวั่นไหวอยู่ อย่างนั้น

เมื่อรู้ว่าคนดีอยู่ที่ไหนแล้ว เราจะมีหลักในการปล่อยวางความคิด เราจะไปอยู่ที่ไหน...คนเขาจะรังเกียจ หรือเขาจะว่าอะไร ก็ถือว่าไม่ใช่เขาดีหรือเขาชั่ว เพราะดีหรือชั่วอยู่ที่ตัวเรา...เราย่อมรู้จักตัวเราเองยิ่งกว่าใคร...”

...๑๑

ที่สุดแห่งสมาธิ

เมื่อตอบปัญหา คนดีอยู่ไหน แก่ตนเองแล้ว หลวงพ่อเกิดความปลื้มปิติ เยือกเย็นใจมาก และได้ถือเอาความรู้นั้นเป็นคติสอนใจตลอดมา

หลวงพ่อก็ได้ออกจาริกต่อ ตามวิถีทางของพระกรรมฐาน ผู้ไม่ยึดติดและไม่ยอมให้สิ่งใดผูกมัดตน แม้จะต้องผ่านพบกับสิ่งต่างๆ ทั้งดีและเลว ทั้งสุขและทุกข์ ก็เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยการเห็นโทษและมีปัญญาในการสลัดออก

วันหนึ่งหลวงพ่อเดินทางผ่านดงใหญ่ ถึงวัดร้างไกลหมู่บ้านโคกยาว จังหวัดนครพนม พบว่าสถานที่วิเวกดี จึงหยุดพักอยู่ที่นั่นได้รับความสงบระบับดีมาก ท่านเล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการภาวนาที่วัดร้างนั้นให้ฟังว่า

“คืนนั้นประมาณห้าทุ่มกว่าๆ ขณะเดินจงกรมอยู่รู้สึกแปลกๆ มันแปลกมาตั้งแต่กลางวันแล้ว รู้สึกว่าไม่คิด

อะไรมาก มีอาการสบายๆ

เมื่อเดินจงกรมเมื่อยแล้ว จึงขึ้นไปนั่งในกระท่อมเล็กๆ ขณะจะนั่งคุ้ยหาเข้าแทบไม่ทัน จิตมันอยากสงบ มันเป็นของมันเอง... พอนั่งลงแล้ว จิตมันก็สงบจริงๆ รู้สึกตัวหนักแน่น...

คืนนั้นในหมู่บ้านมืงาน เขาร้องรำทำเพลงกัน ได้ยินอยู่ แต่จะทำให้ไม่ได้ยินก็ได้ เมื่อไม่เอาใจใส่ก็เงิบไม่ได้ยิน จะให้ได้ยินก็ได้ยิน ไม่รู้สึกรำคาญ

ดูจิตกับอารมณ์ก็เห็นตั้งอยู่คนละส่วน เหมือนวัตถุสองอย่างตั้งอยู่โดยไม่ติดกัน ก็เลยเข้าใจว่า เมื่อจิตเป็นสมาธิแล้ว ถ้าน้อมไปก็ได้ยินเสียง ถ้าวางก็เงิบ ถ้ามียเสียงขึ้น ก็เห็นจิตกับเสียงเป็นคนละส่วน

จิตใจขณะนั้นไม่เอาใจใส่ในสิ่งอื่นเลย ไม่มีความเกียจคร้าน ไม่มีความเหนื่อย ไม่มีความรำคาญ ของเหล่านี้ไม่มีในจิต มีแต่ความพอดีหมดทุกอย่างในนั้น

ต่อมาจึงหยุดพัก หยุดแต่การนั่งเท่านั้น ใจเหมือนเก่า ยังไม่หยุด ดึงเอาหมอนมาวางไว้ ตั้งใจจะพักผ่อน เมื่อเอนกายลงจิตยังสงบอยู่อย่างเดิม พอศีรษะถึงหมอน มีอาการน้อมเข้าไปในใจ คล้ายกับมีสายไฟอันหนึ่งไปถูกสวิตช์ไฟฟ้าเข้า มีความรู้สึกว่ากายระเบิดเสียงดังมาก ความรู้ที่มีอยู่นั้นละเอียดที่สุด พอมันผ่านตรงจุดนั้น ก็หยุดเข้าไปในโน้น แม้อะไรๆ ทั้งปวง

ก็ส่งเข้าไปไม่ได้ ไม่มีอะไรเข้าไปถึง หยุดอยู่ข้างในลักพักหนึ่ง ก็ถอยออกมา จนถึงปกติธรรมดา ที่ว่าถอยออกมานี้ ไม่ใช่ที่เราจะให้ถอย มันเป็นเอง เราเป็นเพียงผู้ดู ผู้รู้ เท่านั้น

เมื่อจิตเป็นปกติดังเดิมแล้ว คำถามก็มีขึ้นว่า นี่มันอะไร? คำตอบเกิดขึ้นว่า สิ่งเหล่านี้ของมันเป็นเอง ไม่ต้องสงสัย มันคิดเท่านั้น จิตก็ยอม

เมื่อหยุดอยู่ลักพักหนึ่ง ก็โน้มเข้าไปอีก เราไม่ได้โน้ม มันโน้มเอง พอโน้มเข้าไปๆ ก็ไปถูกสวิตช์ไฟดังเก่า ครั้งที่สองนี้ร่างกายแตกละเอียดหมด แล้วหลุดเข้าไปข้างในอีก... เจียบ! ...ยิ่งกว่าเก่า ไม่มีอะไรส่งเข้าไปถึง...พอสมควรแล้ว ก็ถอยออกมาตามสภาวะของมัน...ในเวลานั้นมันเป็นอัตโนมัติ ได้แต่ต่างว่าจงเป็นอย่างนั้น จงเป็นอย่างนี้ จงออกอย่างนั้น จงออกอย่างนี้...ไม่มี เราเป็นเพียงผู้ทำความรู้ ดูอยู่เฉยๆ

เมื่อนั่งพิจารณาก็นโน้มเข้าไปอีก ครั้งที่สามนี้ โลกแตกละเอียดหมด ทั้งพื้นปฐพีแผ่นดินแผ่นหญ้าภูเขาเลากาเป็นอากาศธาตุหมด ไม่มีคน หมดไปเลย ตอนสุดท้ายนี้ไม่มีอะไร

ดูยาก พูดยาก ของสิ่งนี้ ไม่มีอะไรมาเปรียบปานได้เลย สามขณะนี้ใครจะเรียกว่าอะไร ใครรู้ เราจะเรียกว่าอะไรเล่า”

หลวงพ่อกล่าวต่อไปอีกว่า

“ที่เล่ามานี้เป็นเรื่องจิตตามธรรมชาติทั้งนั้น เราไม่

ต้องการอะไร มีศรัทธาก็ทำเข้าไปจริงๆ เอาชีวิตเป็นเดิมพัน

เมื่อถึงวาระที่เป็นอย่างนี้ออกมาแล้ว โลกนี้ แผ่นดินนี้
มันพลิกหมด ความรู้ความเห็น มันแปลกไปหมดทุกอย่าง

ในระยะนั้น ถ้าคนอื่นเห็น อาจจะทำให้เราเป็นบ้าจริงๆ
ถ้าผู้ควบคุมสติไม่ดีอาจเป็นบ้าได้ เพราะมันไม่เหมือนเก่าสัก
อย่างเลย เห็นคนในโลกไม่เหมือนเก่า แต่มันก็เป็นเฉพาะเรา
ผู้เดียวเท่านั้น แปลกไปหมดทุกอย่าง ความนึกคิดทั้งหลาย
ทั้งปวงก็เช่นกัน เขาคิดไปทางโน้น แต่เราคิดไปทางนี้ เขาพูด
มาทางนี้ เราพูดไปทางโน้น มันต่างกับมนุษย์ไปหมด นี่เป็น
เรื่องกำลังของสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิถึงขั้นนี้ ถึงที่สุดของมันแล้ว

เราเอาความสงบขั้นนี้มาพิจารณา รูป เสียง กลิ่น รส
โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ที่มากระทบใจ...อารมณ์ทั้งหลายเกิด
ขึ้นมา เราเอาความสงบมาพิจารณารู้เท่าทันหมด รู้ว่าสิ่งไหนดี
สิ่งไหนไม่ดี อาการที่พิจารณาออกมาจากความสงบเหล่านี้
แหละเรียกว่า ปัญญา เป็น วิปัสสนา”

...๑๒

ทุกข์เพราะคิดผิด

วันคืนที่วัดร้างบ้านโคกยาวผ่านไปสิบเก้าวัน การบำเพ็ญเพียรทางจิตได้รับผลดียิ่ง คຸ່ມค่ากับการต่อสู้ที่เอาชีวิตเป็นเดิมพันโดยมีความบากบั่นอดทนและปัญญาเป็นธรรมาธรรมทั้งเป็นดังเพื่อนร่วมทางในชีวิตดุจดัง

หลวงพ่อดำเดินทางออกจากวัดร้างนั้น พร้อมกับความสงบแห่งจิตยากยิ่งที่จะบรรยายความรู้สึกนี้แก่ใคร ระหว่างทางได้พบปะชาวบ้าน บางแห่งมีผู้มาไต่ถามปัญหาต่างๆ ก็สามารถตอบได้โดยแจ่มแจ้งและฉับพลัน ไม่มีความติดขัดทั้งในปัญหาของตนเองและคนอื่น

เดินดุจดังพักตามป่าเขา เงื่อมผา คูหาถ้ำ ริมลำธาร ไปเรื่อยๆ จนถึงอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม พักภาวนาอยู่ริมแม่น้ำโขง แล้วข้ามไปนมัสการพระพุทธรูปบาทพลสันต์ที่ฝั่งลาว ต่อจากนั้นได้ย้อนกลับมาที่อำเภอศรีสงครามอีกครั้ง

ขณะพักอยู่ที่บ้านหนองกา อำเภอศรีสงคราม แม่จิตจะเคยผ่านภาวะที่สุดของสมาธิ จนจิตใจแปลกแตกต่างจากปกติ จิตก็ตาม แต่หาใช้ว่ารากเหง้าของกิเลสจะถูกกำจัดสิ้นไปไม่ เพราะสมาธิมีอำนาจเหนือกิเลสบางอย่างเท่านั้น ไม่อาจระงับกิเลสที่สะสมนอนเนื่องในจิตใจได้ทั้งหมด

ในขณะนั้น บริหารของหลวงพ่อคร่ำคร่ำแทบจะใช้ไม่ได้ จึงเกิดความอยากได้ของใหม่จนใจกระวนกระวาย ท่านเล่าถึงประสบการณ์ในครั้งนั้นว่า

“ตอนไปอยู่ศรีสงคราม บริหารเราเก่ามาก จะขอใครก็ได้ ไม่ได้ เพราะไม่มีญาติไม่มีใครปวารณา จิตมันดิ้นร่นกระวนกระวาย...

ในเวลานั้น บาตรที่ใช้มีขนาดเล็กมากและยังร้าวอีกหลายรู พระที่วัดหนองกาท่านสังเกตเห็น จึงนำบาตรขนาดใหญ่ แต่มีรูร้าวด้วยมาถวาย ฝ่าบาตรก็ไม่มี...

นึกขึ้นได้ สมัยเป็นเด็กไปเลี้ยงควายเห็นเพื่อนเอาเถาวัลย์มาถักเป็นหมวก เลยให้เขาเอาหวายมาให้ แล้วเหลาให้แบนอันหนึ่ง กลมอันหนึ่ง แล้วถักเป็นวงๆ ได้ฝ่าบาตรใช้เหมือนกัน แต่ดูแล้วเหมือนกระบติบใส่ข้าวเหนียว เวลาไปบิณฑบาตมองดูฝ่าบาตรตัวเองก็รู้สึกขวงหูขวงตา ใครเห็นเขาเรียกว่า พระบาตรใหญ่

จึงมาทำใหม่...ทำทั้งกลางวันกลางคืน ตอนนั้นคิดผิด

เพราะอยากได้มาก กลางคืนจุดธูปทำอยู่ในป่าคนเดียว สานไป
 สานมา มือไปชนไม้ที่จุดไว้ ชี้ไม้ตกใส่มือ ไฟไหม้หนังหลุดหมด
 มีแผลเป็นอยู่กระทั่งเดี๋ยวนี้

จึงรู้สึกตัว เอ...นี่เรากำลังทำอะไร...คิดผิดแล้วนี่ บวช
 มาเพื่อเอาบริวาร บาตร จีวร แค่นี้หรือ ถึงขนาดทำจนไม่ได้
 กลับได้นอน

เลยมานั่งพิจารณาอยู่ แล้วก็เดินจงกรม เดินไปยัง
 คิดถึงฝ่าบาตรอีกนั่นแหละ เดินจนจวนสว่าง รู้สึกเหนื่อย จึงพัก
 มานั่งสมาธิ นั่งก็คิดอีก พอเคลิ้มไปนิดหนึ่ง เห็นเป็นภาพ
 พระพุทธเจ้าองค์ใหญ่ ท่านบอกว่า...มานี้จะเทศน์ให้ฟัง...เข้าไป
 กราบท่าน ท่านก็เทศน์เรื่องบริวารให้ฟังว่า เครื่องบริวาร
 ทั้งปวงเป็นเพียงเครื่องประดับชั้นห่าเท่านั้น

สะดุ้งตื่นตัวสั่นเทาเลย เสียงนั้นยังติดอยู่ในใจจนทุก
 วันนี่...เข็ดหลาบเลย...ความอยากได้จนไม่รู้จักตัวเองนี่ ที่นี้
 เลยเลิกทำแบบนั้น มาทำเป็นเวลา...ทำแล้วพัก...เดินจงกรม...
 นั่งสมาธิด้วย”

เมื่อกล่าวถึงอดีต หลวงพ่อมักพูดด้วยอารมณ์ขัน และ
 ไม่ปิดบังปัญหาส่วนตัวต่างๆ ที่ท่านผ่านพบ เพื่อให้เป็นคติแก่
 ศิษย์ว่า...แม้ครูบาอาจารย์เอง เมื่อเริ่มปฏิบัติใหม่ๆ ก็ผจญกับ
 ปัญหาแทบเอาตัวไม่รอดเหมือนกัน และท้ายสุดของเรื่องคิดผิด
 เพราะบริวารนี้หลวงพ่อเล่าต่อไปว่า

“งานอะไรก็ตาม ถ้าเราทำไม่เสร็จ หึงเอาไว้ แล้วมาทำสมาธิ ใจมันก็ไปติดอยู่ที่งานนั้นแหละ สลัดทิ้งก็ไม่ได้ งดยังไงก็ไม่หลุด

คิดว่าจะลองฝึกให้ได้ว่า เมื่อทำงานก็ให้ทำไป เมื่อเลิกทำก็ให้วาง ให้มันเป็นคนละอย่างไม่ต่อกัน ไม่ให้เป็นทุกข์ แต่ว่ามันหัดยากเหลือเกิน ตัวอุปาทานมันหมายนี้ละยาก...วางยาก

หรือการคิดว่า ทำอะไรก็ทำให้เสร็จไปเลย มันจะได้รู้แล้วรู้รอด ไม่ต้องมาคอยเป็นห่วง คิดอย่างนั้นก็ถูกอยู่เหมือนกัน แต่ถ้าคิดให้ถึงธรรมะจริงๆ มันไม่ถูก เพราะไม่มีอะไรจะรู้จบได้เลย ถ้าใจเรายังไม่ยอมเล็ก...ไม่ยอมหยุด

ต่อมาจึงทดลองฝึกหัด ทำอะไรก็ไม่รีบเร่งให้เสร็จเร็วๆ ทำไปพอสมควร วางไว้ ไปเดินจงกรม พอจิตกลับไปพะวงกับงานก็หักท้วงตัวเอง ฝึกตัวเองไม่ให้คิดอย่างนั้น

ปฏิบัติอย่างนี้เรื่อยมา คือฝึกให้ได้ว่า ถึงเวลาวาง ก็ให้มันวาง ให้มันเป็นคนละอย่าง...ทำก็ได้ วางก็ได้ ให้มันขาดกันไปเลย ฝึกไปก็ค่อยเบาไป ง่ายขึ้น จึงได้รู้จักเหตุให้เกิดทุกข์ คือความอยากนั่นเอง

จากนั้นมา ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน ก็มีแต่ความสดชื่นเบิกบานจนกระทั่งถ้าภาวนาเสร็จ แต่พอไปบิณฑบาต เขาก็ยังมองอยู่ว่าพระองค์นี้ทำไมใช้บาตรแปลกๆ และใหญ่อย่างนั้น”

...๑๓

หลวงตา

ใกล้ฤดูเข้าพรรษา หลวงพ่อเดินธุดงค์มาถึงวัดป่า
แห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในป่าช้า เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม
มีพระหลวงตาพำนักอยู่กับพระลูกวัดหลายรูป

วันนั้นเมื่อกล่าวธรรมปฏิสันถารกันพอสมควร หลวงตา
สมภารวัดปรารภถึงภูมิจิตตัวเองว่า “ผมหมดความโกรธแล้ว”
หลวงพ่อรู้สึกแปลกใจมาก เพราะคำพูดเช่นนี้ไม่ค่อยได้ยินใคร
กล่าวบ่อยนักในหมู่ผู้ปฏิบัติ จึงอยากพิสูจน์ให้รู้ชัด และช่วงนั้น
จวนเข้าพรรษาแล้ว หลวงพ่อจึงตัดสินใจขอจำพรรษาด้วย

แต่ไม่ง่ายเสียทีเดียว หลวงตาไม่ไว้ใจใครง่าย ๆ เหมือน
กัน เพราะหลวงพ่อเป็นพระแปลกหน้า และยังจรมารู้ตัวเดียว
ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุว่าจะมาดีหรือร้ายอย่างไร หลวงตากับ
พระลูกวัดจึงปฏิเสธไม่ยอมให้พำนักด้วย แต่ผ่อนผันให้ไป
จำพรรษาที่ป่าช้านอกเขตวัด

ครั้นถึงวันเข้าพรรษา หลวงตาให้พระไปนิมนต์หลวงพ่อกลับมาจำพรรษาด้วย เพราะได้รับคำหักท้วงจากพระรูปหนึ่งว่า “พระมีพรรษามากขนาดนี้ ให้จำพรรษานอกเขตวัดเห็นจะไม่เหมาะ บางที่ท่านอาจเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็ได้ ไม่ควรประมาท”

แม้จะได้ร่วมจำพรรษาในสำนัก แต่หลวงตากับลูกศิษย์ก็ตั้งกติกากัดกันหลวงพ่อไว้หลายอย่าง คือ

- ♦ ไม่ให้รับพระเคนของจากโยม ต้องคอยรับจากพระรูปอื่นส่งให้
- ♦ ไม่ให้ร่วมอุโบสถสังฆกรรม ให้บอกปริสฺสุทฺธิเท่านั้น
- ♦ เวลานั่งฉันอาหาร ให้นั่งต่อท้ายพระพรธาน้อยที่สุดของสำนัก

กติกาทิ้งสามนี้ หลวงพ่อยินดีปฏิบัติตามทุกอย่าง แม้ท่านจะมีพรรษาสิบแล้วก็ตาม ท่านกลับพิจารณาน้อมเอาประโยชน์จากข้อกีดกันนั้นโดยให้คิดแก่ตนเองว่า “หลวงตากับคณะกำลังทดสอบเรา และการนั่งหัวแถวหรือท้ายแถว ก็ไม่แปลกอะไรเหมือนกับเพชรนิลจินดาจะวางที่ไหนก็มีคุณค่าเท่าเดิม และการปฏิบัติตามกติกานี้ จะช่วยลดทิฐิมานะของเราให้เบาบางลงด้วย”

การจำพรรษาร่วมกับหลวงตา ผ่านไปด้วยความสงบ

เพราะหลวงพ่อบางความรู้สึกนึกคิดได้ถูกและเป็นปกติ จึงพากเพียรภาวนาอย่างสม่ำเสมอ พยายามพูดน้อย เมื่อได้ยินใครพูดสิ่งใดก็น้อมมาพิจารณาเป็นปัญญาแก้ไขตัวเอง และเฝ้าระวังเลือกเอาแต่สิ่งดีงามจากข้อวัตรปฏิบัติที่มีอยู่ในสำนัก เพื่อถือเอาเป็นบทเรียน

ขณะเดียวกัน หลวงตาและคณะก็จับตามองหลวงพ่อบ้าง อย่างไม่ให้คลาดสายตาเช่นกัน แต่ท่านวางเฉย ไม่แสดงกิริยาอาการใดๆ โต้ตอบ กลับคิดขอบคุณเขาว่า

“เขาช่วยไม่ให้เราเผลอไปประพฤติดีกพร่อง เปรียบเหมือนมีคนมาช่วยป้องกันความสกปรกไม่ให้แปดเปื้อนแก่เรา”

ในพรรษานั้น หลวงพ่อทำความเพียรภาวนาสม่ำเสมอ เคารพกฎกติกาย่างไม่บกพร่อง พระเถรร่วมสำนักเริ่มยำเกรงท่านมากขึ้น

เข้าวันหนึ่ง ชาวบ้านนำข้าวหมากมาถวาย หลวงตากับพระลูกวัดทุกรูปฉันกันอย่างเอร็ดอร่อย ส่วนหลวงพ่อก็เพียงแต่รับประเคนแล้ววางไว้ข้างๆ หลวงตาสั่งเกตดูอยู่จึงถามว่า

“ท่านชา ไม่ฉันข้าวหมากหรือ...ทำไมล่ะ?”

“ไม่ฉันครับ...ผมว่ากลิ่นและรสมันไม่ได้เหมาะแก่พระเท่าไร”

หลวงตาได้ฟังก็หน้าเสีย...ฉันอาหารแทบไม่รู้รส

อยู่ต่อมาวันหนึ่งในกลางพรรษา หลวงตาพาพระเถรลงเรือไปเก็บฟืนมาไว้ใช้ เมื่อถึงไร่ร้างริมน้ำ พระลูกวัดพากันขึ้นไปชนฟืนมากองไว้ที่ฝั่งห้วย หลวงพ่อทำหน้าที่ขนลงเรือ

ขณะจัดเรียงฟืน หลวงพ่อสังเกตเห็นไม้พะยุงท่อนหนึ่ง มีรอยถากเป็นทรงกลมยาวประมาณ ๒ เมตร ท่านคิดว่าไม้ท่อนนี้ต้องมีเจ้าของแน่ หากขนลงเรือจะมีความผิดเป็นการลักทรัพย์ ทำให้ขาดจากการเป็นพระได้ จึงไม่ยอมแตะต้อง

พอได้เวลาจวนกลับ หลวงตาเดินมาถึง เห็นไม้ท่อนนั้นถูกทิ้งอยู่ริมตลิ่ง จึงร้องถามว่า

“ท่านชา...ทำไมไม่ขนไม้ท่อนนี้ลงเรือ?”

“ผมเห็นว่าไม่เหมาะครับ มันคงมีเจ้าของ เพราะมีรอยถากไว้”

เมื่อหลวงพ่อตอบเช่นนั้น หลวงตาชะงักงันอยู่ชั่วครู่ แล้วจึงแก้มือร้องบอกแก้กั๊กให้พระเถรรับลงเรือ โดยทิ้งไม้ท่อนนั้นไว้ริมฝั่งนั่นเอง

ความผิดพลาดของหลวงตา ผู้มีที่ท่าวาเป็นนักปฏิบัติที่เคร่งครัดส่งเสริมให้คุณค่าของหลวงพ่อสูงขึ้นตามลำดับ เพราะหลวงพ่อไม่ซ้ำเติม หรือดูหมิ่นเหยียดหยามใคร กลับเก็บตัวภาวนาอยู่เงียบๆ เช่นเดิม

หลังจากนั้นหลายวัน ชาวบ้านมาเผาข้าวหลามข้าง

โรงครัวซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกุฏิหลวงพ่อกลับจาก
 บิณฑบาตก็ขึ้นภูผินั่งพักผ่อน ลักครู่หนึ่งเห็นหลวงตาเดินผ่าน
 ไปทางโรงครัว ขณะนั้นไฟลุกไหม้กระบอกข้าวหลามจนเกรียม
 เพราะไม่มีใครคอยพลิกกลับ

หลวงตามองซ้ายมองขวา นึกว่าไม่มีใครเห็น จึงพลิก
 กระบอกข้าวหลามเสียเอง หลวงพ่อนั่งอยู่ที่หน้าต่าง จึงเห็นการ
 กระทำนั้น

ครั้นถึงเวลาฉัน ชาวบ้านนำข้าวหลามมาถวาย พระเถร
 ฉันกันหมด แต่หลวงพ่อรับแล้ววางไว้เฉยๆ หลวงตาฉันไปได้
 ลักพักก็เหลือบตาสำรวจกิจการขบฉันของลูกศิษย์ตามความ
 เคยชิน แต่สายตาต้องสะดุดหยุดลงทันที เพราะเห็นหลวงพ่อก
 ไม่ยอมฉันข้าวหลามจึงถามเบาๆ ว่า “ท่านชา ฉันข้าวหลาม
 หรือเปล่า?”

“เปล่าครับ” หลวงพ่อตอบ

คราวนี้หลวงตาถึงกับสะอึก แล้วพูดอย่างอายๆ ว่า

“ผมต้องอาบัติแล้ว”

(พระจับอาหารที่ยังไม่ได้ประเคน ถ้ำของที่จับยังไม่
 เคลื่อนที่ ต่อมามีคนประเคนในภายหลัง หากพระผู้จับฉัน
 อาหารนั้นเป็นอาบัติ ส่วนพระรูปอื่นฉันได้ แต่ถ้าทำให้ของ
 เคลื่อนที่ไป แม้มีผู้มาประเคนใหม่ หากพระรับมาฉันก็เป็น

อาบัติด้วยกันทุกรูป)

หลวงตานี้ก็รู้ทันทีว่า หลวงพ่อต้องเห็นตนพลิกกระบอก ข้าวหลามแน่ จึงสารภาพผิดออกมา ครั้นฉันอาหารเสร็จ หลวงตาเข้ามาขอแสดงอาบัติด้วย แต่หลวงพ่อพูดว่า “ไม่ต้องก็ได้ครับ ให้พยายามสำรวมระวังต่อไป”

หลวงตากับพระเถรรู้สึกทั้ง และนี่ก็นิยมในอรรถาธิบายของหลวงพ่อก่อนขึ้น ทั้งที่พวกตนพยายามกีดกันรังเกียจด้วยความไม่ไว้วางใจ แต่พระอาจารย์รูปนี้ กลับหนักแน่นและใจสูงยิ่งนัก จึงตกลงกันว่าให้ลบล้างกติกากีดกันนั้น

แต่หลวงพ่อตอบด้วยนิสสัยที่เคารพต่อกฎระเบียบว่า “ทำอย่างนั้นคงไม่เหมาะครับ ขอให้ถือตามกติกาดั้งเดิมที่ตั้งไว้ดีกว่า เพื่อความสงบเรียบร้อยต่อไป”

ต่อจากนั้น พระทุกรูปได้ให้ความสำคัญและเคารพยำเกรงต่อหลวงพ่อก่อน ความรู้สึกอคติที่มีต่อกันถูกทำลายลงด้วยคุณธรรม

แล้ววันหนึ่ง กาลเวลาได้พิสูจน์คำพูดของหลวงตาที่ว่า “ผมหมดความโกรธแล้ว” ให้ประจักษ์ข้อเท็จจริงขึ้นมา ดังพระพุทธรองค์ตรัสไว้ว่า “ศีล (ความประพฤติ) จะพึงรู้ได้ เมื่ออยู่ร่วมกันนานๆ”

ท้ายพรรษา พายุฝนพัดกระหน่ำติดต่อกันหลายวัน

ห้องทุ่งนาแปรสภาพเป็นทะเลสาบขนาดย่อม ชาวบ้านต่าง
เดือดร้อนกันทั่วหน้า และวนวายไปถึงว้าววาย เพราะไม่มี
หญ้าจะกิน

วัดของหลวงตาตั้งอยู่บนที่ดอน จึงรอดพ้นจากภัย
น้ำท่วม ว้าววายของชาวบ้านจึงมุ่งหน้ามากินหญ้าริมรั้ววัด
ประทังชีวิต บางตัวกินเพลินหลงเดินลึกเข้าเขตสำนัก หลวงตา
ไม่พอใจจึงให้พระเณรไล่ออกไปบ่อยๆ

เจ้าวัวนำสงสารตัวหนึ่งถูกไล่ต้อนออกไปแล้ว แต่ด้วย
ความหิวจึงยื่นคอลอดรั้วกลับเข้ามากินหญ้าอีก หลวงตาซึ่ง
ถือไม้ร่อทำอยู่แล้ว ก็ตรึงเข้าไปตีวัวหลายที วัวตัวนั้นร้องด้วย
ความเจ็บปวดรีบมุดหัวกลับไป แต่กว่าจะหลุดไปได้ ก็ล้มรส
ไม้ตะพดหลวงตาเสียหลายตุ๊บ

หลวงพ่อยืนดูอยู่เฉยๆ นึกสงสารวัวอย่างจับใจ เพราะ
สิ่งที่พวกมันควรได้จากวัด คือความสุขจากเมตตาจิตของ
สมณะ แต่นี่กลับเป็นความไร้น้ำใจจากนักบวชผู้ซึ่งเคยกล่าว
ไว้ว่า “เราหมดความโกรธแล้ว”

...๑๔

สังขารมในป่าช้า

กลางป่าช้าข้างวัดหลวงตา มีศาลาเล็กๆ หลังหนึ่ง ตั้งอยู่ท่ามกลางหลุมฝังศพที่เรียงรายเกลื่อนกลาด หลวงพ่อมักหลีกเร้นมานั่งสมาธิพิจารณาสภาวะธรรมอยู่ที่ศาลาหลังนั้นเสมอ ความว่างแวงและหลุมฝังศพรวมทั้งกองกระดูกช่วยให้จิตสงบระงับ เกิดธรรมสังเวชในความเป็นไปของสัตว์โลก ที่ต่างถูกกระแสกรรมนำมาเกิด ถูกความแก่ชราต้อนไป ถูกความเจ็บไข้ รุมเร้าเบียดเบียน แล้วบีบคั้นให้ตายในที่สุด

วันหนึ่ง ขณะหลวงพ่อนั่งอยู่บนศาลาในป่าช้า มีกาตัวหนึ่งบินมาจับที่กิ่งไม้ใกล้ๆ แล้วส่งเสียงร้อง กา กา หลวงพ่อไม่ได้ใส่ใจ เพราะคิดว่ามันคงร้องไปตามประสาสัตว์

กาเห็นว่าหลวงพ่อกำลังสนใจ จึงร่อนลงมายืนบนพื้นศาลา ตรงหน้าท่าน มันคาบหญ้าแห้งมาวางแล้วร้อง กาๆ แสดงอาการเหมือนจะส่งหญ้าให้ หลวงพ่อเห็นกริยามันแปลกๆ จึงหัน

มามองและคิดในใจว่า เจ้าจะบอกอะไรเราหรือ? เมื่อกาเห็นท่านสนใจ ก็ทิ้งหญ้าแห้งไว้ แล้วบินหายไป หลังจากนั้นสามวัน ชาวบ้านได้หามศพเด็กชายคนหนึ่งป่วยเป็นไข้ตาย มาเผาข้างๆ ศาลา นั้น

สามสี่วันต่อมา อิกาบินมาหาหลวงพ่อกับศาลา นั้นอีกครั้งแรกเกาะอยู่บนกิ่งไม้ เมื่อเห็นหลวงพ่อกำลังไม่สนใจ กาก็บินลงมาที่พื้นแล้วแสดงกิริยาเหมือนครั้งแรก พอหลวงพ่อกำลังหันมาดู มันก็บินหนีไปอย่างเคย

จากนั้นไม่กี่วัน ชาวบ้านหามศพมาอีก คราวนี้เป็นพี่ชายของเด็กที่ตายไปเมื่อไม่นานนั่นเอง ซึ่งเกิดป่วยกะทันหัน ตายตกตามกันอย่างน่าประหลาดใจ

กาตัวนั้นเป็นทูตมรณะจริงๆ เพราะอีกสามวันเท่านั้น มันได้บินมาส่งข่าวหลวงพ่อกับศาลา นั้นอีกครั้ง แล้วไม่กี่วัน พี่สาวของเด็กชายทั้งสองที่ตายไปก่อนหน้านี้มีอันต้องป่วยตายไปอีกคน

ทุกข์ใดๆ ในโลก ดูเหมือนจะโถมทับลงมาที่พ่อแม่ของเด็กเหล่านั้นทั้งหมด เพราะช่วงเวลาเพียงสองอาทิตย์ ต้องสูญเสียลูกๆ ที่รักดังแก้วตาดวงใจไปถึงสามคน จึงต่างรำไห่ด้วยความโศกเศร้าอาลัย

หลวงพ่อกับศาลา เห็นสภาพของคนเหล่านั้น ยิ่งเกิดความสลดสังเวชในความเป็นจริงของชีวิต ได้น้อมนำเหตุการณ์นั้นมา

เดือนตนมิให้ประมาท พิจารณาเห็นว่า ความทุกข์โศกย่อมเกิดจากของที่เรารักและหวงแหน

สังขารมในป่าช้า เร่งเร้าให้หลวงพ่อย่อมเนิ่นช้าในการปฏิบัติ ท่านเพิ่มเวลาในการภาวนามากขึ้น ลดเวลาพักผ่อนลง มุ่งหน้าทำความเพียร แม้ฝนตกพริ้วๆ ก็เหยียบย่ำน้ำเดินจงกรมอยู่อย่างนั้น

วันหนึ่งเกิดนิมิตว่า ได้เดินไปยังที่แห่งหนึ่งพบคนแก่นอนป่วยร้องครวญครางปานจะขาดใจ หลวงพ่อหยุดพิจารณา ดูแล้วเดินต่อไป ระหว่างทางพบคนป่วยหนักจวนตาย ร่างกายชubbพอม เหลือเพียงหนังหุ้มกระดูก นอนหายใจรวยรินอยู่ริมทาง ได้หยุดดู แล้วเดินผ่านไปไม่ไกล ก็พบคนตายนอนหงายขึ้นอืด ตาถลน ลิ้นจุกปาก และมีหนอนชอนไชอยู่เต็มร่าง เกิดความสลดสังเวชเป็นอย่างยิ่ง

พอตื่นขึ้นมา ภาพนั้นยังติดตาจิตใจไม่เลือนลาง รู้สึกเบื่อหน่ายต่อชีวิต อยากหลุดพ้นออกจากกองทุกข์นี้โดยเร็ว จึงคิดจะปลีกตัวขึ้นไปทำความเพียรบนยอดเขาลักเจ็ดวันหรือสิบห้าวัน จึงจะลงมาบิณฑบาต แต่มีปัญหว่า บนยอดเขาไม่มีน้ำดื่ม พอตึกถึงกบจำศีลอยู่ในรู มันกินน้ำเยี่ยวของตัวเอง ยังมีชีวิตอยู่ได้ จึงทดลองดูบ้าง แต่ไม่ได้ผล เพราะน้ำปัสสาวะนั้นเมื่อดื่มเข้าไปหลายๆ ครั้ง พอตกถึงกระเพาะก็ไหลออก

มาทันที

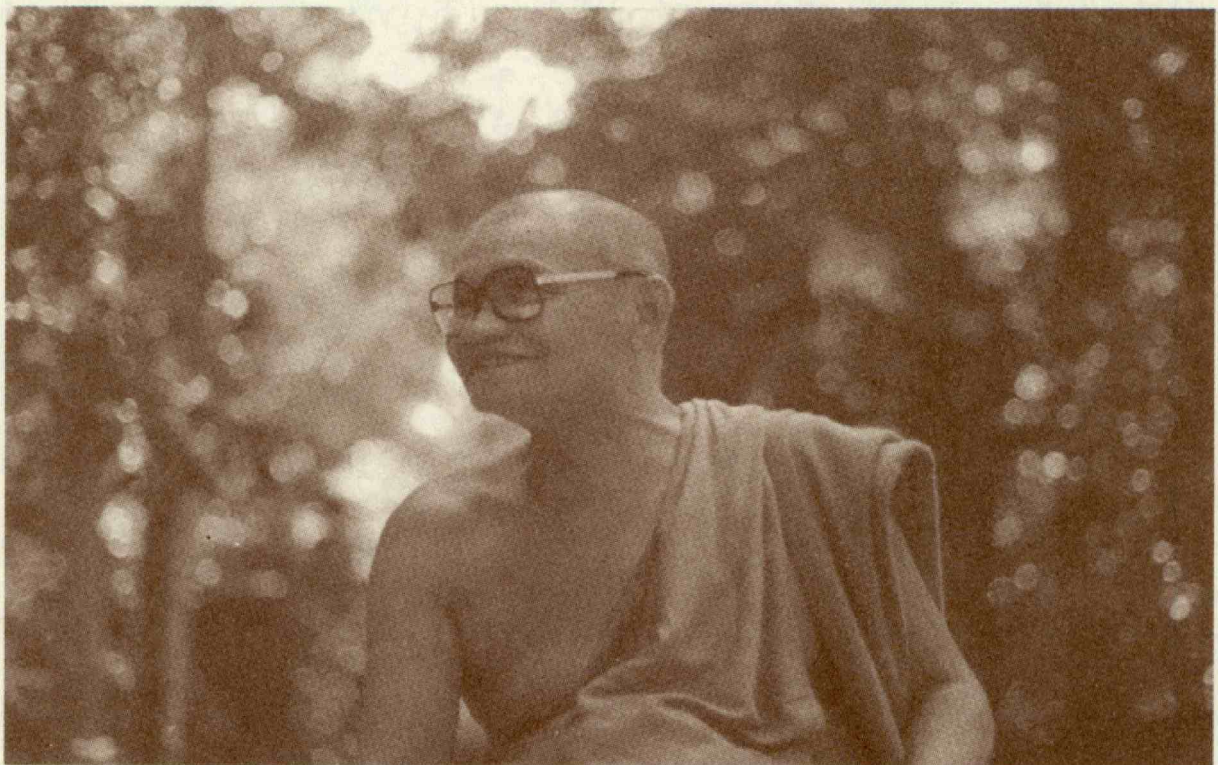
เมื่อคิดว่าไม่อาจไปอยู่บนเขาได้ จึงทดลองอดอาหาร
ฉันวันเว้นวันสลับกันไป ทำอยู่ประมาณสิบห้าวัน ขณะอด
อาหารรู้สึกว่าร่างกายร้อนดังถูกไฟเผาเผา มีอาการทุรนทุราย
แทบทนไม่ได้ จิตใจกระสับกระส่าย ไม่สงบ จึงล้มเลิกวิธีนี้
เพราะไม่ถูกกับจริต

ต่อมา ได้นึกถึง *อปฺปนณกปฏิบัติ* (ข้อปฏิบัติไม่ผิด) คือ
โภชนมัตตัญญูตา การรู้จักประมาณในการฉันอาหารให้พอ
สมควรไม่มากหรือน้อยเกินไป *อินทริยสังวร* สำรวมระวัง ตา
หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ถูกกิเลสครอบงำ *ชาคริยานุโยค*
ทำความเพียรสม่ำเสมอไม่เกียจคร้าน หรือเห็นแก่หลับนอน
จนเกินไป

เมื่อน้อมใจไปถึงทางดำเนินนี้ จึงหยุดวิธีทรมานตน
กลับมาฉันอาหารวันละครึ่งดังเดิม แล้วทำความเพียรอย่าง
ต่อเนื่อง การบำเพ็ญภาวนาก้าวหน้าขึ้นมาก จิตใจสงบระงับ
ปราศจากนิวรณ์ การพิจารณาธรรมก็แตกฉานแจ่มแจ้ง
ไม่ติดขัด

ครั้นออกพรรษาแล้ว หลวงตาซึ่งเฝ้าจับตามองหลวงพ่อก
มานาน เห็นหน่วยก้านและภูมิธรรมภูมิปัญญาน่าเลื่อมใส
จึงชักชวนให้ข้ามโขงไปตั้งสำนักทางฝั่งลาวด้วยกัน แต่ได้รับ

คำปฏิเสธจากหลวงปู่ พอจนจะสิ้นปี หลวงตาก็พาคณะออก
ธุดงค์ข้ามโขงไปฝั่งลาวละทิ้งหลวงปู่และสำนักของตนไว้
เบื้องหลัง...

อะไรจะทำให้เราเสียหายไม่ได้ นอกจากจิตที่คิดผิดของเรา

...๑๕

หลงทาง

ต้นปี พ.ศ. ๒๕๕๒ หลังจากหลงตาและคณะละทิ้ง
สำนักไปได้เจ็ดวัน หลวงพ่อได้ออกเดินทางมุ่งหน้าสู่ภูลังกา
อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ในระหว่างนั้น การปฏิบัติ
สมาธิภาวนาของท่านมีอันต้องสะดุดหยุดอยู่กับที่ คล้ายกับ
เดินไปถึงจุดๆ หนึ่ง แล้วเดินต่อไปไม่ได้

หลวงพ่อฟื้นความหลังให้ลูกศิษย์ฟังว่า

“...ขณะนั้นคิดว่า ใครหนอจะช่วยเราได้ ก็นึกถึง
อาจารย์วัง ท่านอยู่ที่ภูลังกา ก็ไม่เคยพบท่านหรอก แต่ได้คิดว่า
พระองค์นี้ท่านคงจะมีดีอย่างใดอย่างหนึ่งแน่ จึงขึ้นไปอยู่บน
ยอดเขาอย่างนั้น”

หลวงพ่อเดินธุดงค์ขึ้นสู่ภูลังกา ได้พบท่านอาจารย์วัง
ตั้งปรารภนา ท่านพำนักอยู่กับเณรน้อยสองรูป ปลูกกุฏิเล็กๆ
ตามพลาญหินและเงื่อมผา มีที่หลีกเร้นเหมาะแก่การภาวนา

มาก คืบหนึ่งหลังเสร็จจากกิจวัตรส่วนตัว หลวงพ่อได้ขอโอกาส สนทนาและถามปัญหาธรรมที่ตนขัดข้องต่อท่านอาจารย์วัง หลวงพ่อได้ถ่ายทอดให้ศิษย์ฟังว่า

“ที่ผมขึ้นมาราบท่านอาจารย์ครั้งนี้ เพราะผมจน ปัญญาแล้ว คล้ายๆ กับว่าเดินไปบนสะพานที่ทอดยาวไปใน แม่น้ำ เราเดินไปแล้วก็หยุดอยู่ ไม่มีที่จะไปอีก พอหันเดิน กลับมา บางทีก็เดินเข้าไปอีก นี่เป็นในสมาธินะครับ ไปถึงตรง นั้นแล้วมันก็จะบออยู่ ไม่มีที่ไป เลยต้องหันกลับมาอีก กำหนด ไปต่อ ก็ไปไม่ได้ บางทีกำหนดไป เหมือนมีอะไรมาขวางอยู่ แล้วก็ชนก็กอยู่ตรงนั้น เป็นอาการอย่างนี้มานานแล้ว มันคือ อะไรครับ”

ท่านอาจารย์วังตอบว่า

“...มันเป็นที่สุดแห่งสัญญาแล้ว เมื่อเป็นอย่างนี้ก็ไม่ต้องไปไหน ให้ยืนอยู่ตรงนั้นแหละ ให้กำหนดอยู่ตรงนั้น มันจะ แก่ สัญญามันจะเปลี่ยนเอง ไม่ต้องไปบังคับมันเลย ให้เรา กำหนดรู้ว่า อันนี้มันเป็นอย่างนี้ เมื่อมีความรู้สึกอย่างนี้แล้ว จิตมีอาการอย่างไร ก็ให้รู้ว่าเป็นอย่างนั้น ให้รู้เข้ามา ถ้ารู้จัก แล้ว เดียวมันก็เปลี่ยน เปลี่ยนสัญญา คล้ายๆ กับว่าสัญญา ของเด็กเปลี่ยนเป็นสัญญาผู้ใหญ่ อย่างเด็กมันชอบของเล่น อย่างนี้ พอโตขึ้นมาเห็นของชิ้นเก่านั้นไม่น่าเล่นเสียแล้ว ก็เลย

ไปเล่นอย่างอื่น นี่มันเปลี่ยนอย่างนี้”

ท่านอาจารย์วังเสริมต่ออีกว่า

“...มันเป็นได้ทุกอย่างก็แล้วกันเรื่องสมาธินี้ แต่จะเป็นอะไรก็ช่างมันเถอะ อย่าไปสงสัย เมื่อเรามีความรู้สึกอย่างนี้ เดี่ยวมันก็ค่อยเปลี่ยนไปเอง ให้กำหนดรู้และเพ่งตรงนี้ แต่อย่าเข้าใจว่า มันหมดนะ เดี่ยวจะมีอีก แต่ให้วางมัน รู้ไว้ในใจ แล้วปล่อยวางเสมอ อย่างนี้ไม่เป็นอันตราย กำหนดอยู่อย่างนี้ ให้มีรากฐาน อย่าไปวิ่งตามมัน พอเราแก้อันนี้ได้ มันก็ไปได้”

หลวงพ่อเรียนถามอีกว่า

“ทำไมบางคนไม่มีอะไรขัดข้องในการภาวนาล่ะครับ?”

“อันนี้เป็นบุญกรรมของเรา ต้องต่อสู้กันในเวลานี้ ตอนจิตมันรวมนี่แหละ สิ่งที่เกิดขึ้นมาไม่ใช่ของร้ายอย่างเดียว นะ ของดี ของน่ารักก็มี แต่เป็นอันตรายทั้งนั้น อย่าไปหมายมันเลย” ท่านอาจารย์วังตอบ

เหมือนบอกทางแก่คนหลงทาง หลังจากสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์วัง หลวงพ่อเกิดความเข้าใจในความละเอียดลึกซึ้งของธรรมปฏิบัติมากขึ้น ครั้นพูดคุยเรื่องต่างๆ กันพอสมควร หลวงพ่อก็กราบลาท่านอาจารย์วังกลับที่พัก

ในขณะที่พักอยู่บนภูลังกา หลวงพ่อได้เร่งความเพียรอย่างหนัก พักผ่อนเพียงเล็กน้อย ไม่คำนึงถึงเวลาว่าเป็น

กลางวันหรือกลางคืน คงยืนหยุดปฏิบัติไปอย่างต่อเนื่อง จิตพิจารณาเรื่องราวและสมมุติบัญญัติอยู่ตลอดเวลา หลวงพ่อพักอยู่ที่ภูลังกาได้สามวันก็กราบลาท่านอาจารย์วัง เดินลงมาถึงวัดแห่งหนึ่งตั้งอยู่เชิงเขา พอตีฝนตก จึงหลบเข้าไปนั่งสมาธิที่ใต้ถุนศาลา

“ทันใดนั้น จิตเกิดความตั้งมั่นขึ้น แล้วมีความรู้เห็นตามมา เหมือนอยู่ในอีกโลกหนึ่ง ดูอะไรเปลี่ยนไปหมด กาน้ำวางอยู่ข้างๆ ก็ดูเหมือนไม่ใช่กาน้ำ บาตรก็ดูเหมือนไม่ใช่บาตร ทุกๆ อย่างเปลี่ยนสภาพไปหมด ต่างกันราวกับหน้ามือเป็นหลังมือ เห็นทุกสิ่งทุกอย่างเป็นธาตุ เป็นของสมมุติขึ้นทั้งนั้น แล้วน้อมเข้ามาดูตัวเอง ดูทุกสิ่งในร่างกายก็เห็นว่าไม่ใช่ของเรา ล้วนแต่เป็นของสมมุติทั้งหมด”

การได้พบกับท่านอาจารย์วังครั้งนั้น หลวงพ่อได้ความกระจ่างในทางธรรมปฏิบัติยิ่งขึ้น ท่านจึงให้อุทาหรณ์แก่บรรดาศิษย์ว่า

“...คนเราจะไปภาวนาคนเดียว มันก็ได้อยู่หรอก แต่บางคนอาจจะวอกไปมาจนช้า ถ้ามีใครชี้บอกทางให้ มันไปเร็วและมีลู่ทางที่จะพิจารณามากกว่า...”

จากภูลังกา หลวงพ่อมุ่งหน้าสู่วัดป่าหนองฮี เพื่อกราบเยี่ยมหลวงปู่กินรี การพบกันในครั้งนี้ หลวงปู่ให้คำแนะนำสั้นๆ

ตามอัธยาศัยของท่านว่า

“ท่านชา การเที่ยวรุดงค์ของท่านก็พอสมควรแล้ว ควรไปหาที่อยู่เป็นหลักเป็นแหล่งในที่ราบๆ บ้างนะ”

หลวงพ่อกราบเรียนหลวงปู่ว่า

“กระผมตั้งใจจะรุดงค์กลับไปทางบ้านที่อุบลครับ”

“จะกลับบ้าน เพราะคิดถึงใครหรือเปล่า? ถ้าคิดถึงผู้ใด ผู้นั้นจะให้โทษแก่เรา” หลวงปู่ทิ้งท้ายด้วยคำอมตะ

เมื่อหลวงพ่อกาอยู่วัดหนองป่าพงแล้ว ได้นิมนต์ให้หลวงปู่กินรีมาพำนักด้วย เพื่อจะได้ปฏิบัติอาจารย์วัตร อุปัชฌาากรรับใช้ท่าน แต่หลวงปู่ก็เพียงมาเยี่ยมเยียนเป็นครั้งคราวเท่านั้น ต่อมาหลวงพ่อก็ได้ส่งพระเณรไปอุปัชฌาากรรับใช้หลวงปู่กินรี จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต

...๑๖

เพื่อนเก่า

ออกจากวัดป่าหนองฮี หลวงพ่อเดินธุดงค์ลงมาทาง
อีสานใต้ รอนแรมมาในป่าหลายวัน จนถึงบ้านป่าตาว ต.คำเตย
อ.เลิงนกทา จ.ยโสธร ชาวบ้านถิ่นนั้น พอทราบข่าวว่ามีพระ
กรรมฐานมาพักอยู่ใกล้หมู่บ้าน ต่างพากันมาคารวะขอฟัง
ธรรม หลวงพ่อได้แนะแนวทางปฏิบัติต่างๆ แก่พวกเขาจนเข้าใจ
และเกิดศรัทธา นำไปปฏิบัติตามพอสมควร

พักอยู่ที่บ้านป่าตาวสองเดือน ได้อำลาชาวบ้านออก
แสวงหาความสงบวิเวกต่อไป โดยมีมุ่งหน้าลงมาทางอุบลฯ
ชาวบ้านคนหนึ่งมีศรัทธามาก ได้ฝากฝังลูกชายนามว่า ทองดี
ให้เป็นศิษย์ติดตามไปด้วย เมื่อหลวงพ่อเดินทางมาถึงบ้านก่อ
ท่านได้แวะพักที่ป่าช้าวัดก่อนนอกเพื่อเยี่ยมเยือนโยมมารดา
และญาติพี่น้อง และได้ฝึกสอนเด็กชายทองดีกับเด็กชายเที่ยง
(หลวงพ่อเที่ยง โชติธมฺโม)

พอฝึกหัดเด็กทั้งสองให้รู้จักวิธีการบวชพอสมควร

แล้ว หลวงพ่อจึงพาไปบรรพชาเป็นสามเณรที่วัดวารินธาราม แล้วนำกลับมาพักที่วัดก่อนอก

ขณะที่พักอยู่ในป่าช้า ญาติมิตรที่คุ้นเคยกับหลวงพ่อในวัยเด็ก ได้มานมัสการสนทนาด้วยความยินดี เพราะนับตั้งแต่ท่านออกธุดงค์แล้ว ก็ไม่ได้พบกันบ่อยนัก แต่การพบกันในครั้งนี้ เพื่อนสนิทคนหนึ่งสังเกตเห็นว่า หลวงพ่อกลับมาคราวนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก จากคนที่พูดเก่งชอบหัวเราะร่าเริง กลายเป็นคนเงียบขรึม พูดน้อย ไม่รื่นเริงเหมือนเก่า เมื่อเฝ้าสังเกตเห็นเช่นนั้นหลายวัน เกิดอยากรู้ความในใจว่าเป็นเช่นใด วันหนึ่งได้เข้าไปพบหลวงพ่อที่ป่าช้า สนทนากันพักหนึ่งจึงถามว่า “ท่านจะไม่สึกหรือครับ”

“ยังไม่อยากตอบ เพราะมันเป็นเรื่องของวันข้างหน้า ถ้าอาตมาจะตอบว่าไม่สึก แต่หากต่อไปมันอยากสึกขึ้นมาละ ก็เป็นการโกหกกัน”

หลังจากสนทนากันตามวิสัยผู้คุ้นเคยแล้ว เพื่อนรักก็กราบลากลับไปพร้อมกับคาดการณ์ว่า หลวงพ่อคงจะรุ่งเรืองและมั่นคงในพระบวรศาสนา เพราะนับตั้งแต่ท่านบวชแล้ว ออกธุดงค์กลับมา อุปนิสัยและกิริยาท่าทางของท่านเปลี่ยนไปเป็นคนละคน แม้จะยังเป็นภิกษุหนุ่ม แต่ก็ดูน่าเคารพเลื่อมใสมาก การที่ท่านตอบคำถามเลียงๆ ไปนั้น คงเป็นเพราะความ

รอบคอบ ซึ่งเป็นลักษณะของคนมีปัญญามากกว่า

หลวงพ่อก็อายุที่ป่าช้าวัดก่อนนอกประมาณสิบห้าวัน ได้ให้ข้อคิดและคำแนะนำแก่มารดาและญาติมิตรพอสมควร จากนั้นหลวงพ่อกับสามเณรทองดี ได้เดินทางไปยัง อ.กันทรลักษณ์ จ.ศรีสะเกษ

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ซึ่งเป็นพรรษาที่สิบเอ็ดของหลวงพ่อดำเนินงานจาริกไปถึงบ้านสวนกล้วย อำเภอกันทรลักษณ์ ได้พำนักอยู่ในป่าห่างจากหมู่บ้านพอสมควร ป่าแห่งนั้นมีบรรยากาศสงบ ร่มรื่นเหมาะแก่การบำเพ็ญภาวนามาก จึงตัดสินใจจำพรรษาอยู่ที่นั่น

พรรษานั้นหลวงพ่อบอกว่า การบำเพ็ญสมณธรรมของท่านดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ ไม่ย่อหย่อนและไม่ท้อถอย จิตใจสงบระงับมาก

...๑๗

อยุธยา

ต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๓ หลวงพ่อได้รับจดหมายจากพระมหาบุญมี ซึ่งเป็นเพื่อนที่เคยปฏิบัติธรรมร่วมกัน ส่งข่าวเรื่อง หลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ให้ทราบ จึงออกเดินทางจากบ้านสวนกล้วยสู่กรุงเทพฯ ได้ศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่วัดปากน้ำประมาณ ๗ วัน จากนั้น ก็เดินทางต่อไปยังวัดใหญ่ชัยมงคล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๔๙๔ ซึ่งเป็นพรรษาที่สิบสองและสิบสาม หลวงพ่อได้จำพรรษาอยู่ที่วัดใหญ่ชัยมงคล ได้พบกัลยาณมิตรสองท่าน คือ พระอาจารย์ฉลวย (วัดเขาคันทรง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร) และหลวงตาแปลก

ครั้งหนึ่งขณะอยู่ที่วัดนั้น หลวงพ่ออาพาธหนัก ท้องทางด้านซ้ายบวมขึ้นมีความเจ็บปวดมาก ทั้งโรคหืดที่เคยเป็นก็

กำเริบซ้ำเติมอีก ได้รับความทุกข์ทรมานมาก จึงปรารภกับตัวเองว่า

“เรานี้อยู่ห่างไกลญาติพี่น้อง เงินทองก็ไม่มี และยังมีป่วยหนักอีก จะไปโรงพยาบาล ก็คงต้องเป็นภาระยุ่งยากแก่ผู้อื่น ไม่ไปดีกว่า จะใช้ธรรมโอสถรักษา ถ้าหายก็หาย ถ้าไม่หายก็ให้ตายไป”

หลวงพ่อบอกเล่าว่า...เมื่อปลงตกเช่นนี้ จึงทอดอาลัยในชีวิต แล้วเริ่มอดอาหาร ดื่มเพียงน้ำเปล่าบ้าง ไม่ยอมพักผ่อนหลับนอน เดินจงกรมสลับกับนั่งสมาธิตลอดวัน ร่างกายเกิดความอ่อนเพลียมาก แต่จิตใจกลับเข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใด

รุ่งเช้า พระเถรไปบิณฑบาต หลวงพ่อก็เดินจงกรมและนั่งสมาธิ เมื่อเพื่อนพระเถรกลับมาแจ้งฉันอาหาร หลวงพ่อได้พิจารณาดูจิตเกิดคิดผิดว่า การฉันอาหารเป็นเรื่องยุ่งยาก ท่านให้ความเห็นเรื่องการอดอาหารแก่ศิษย์ว่า

“การอดอาหารนั้น ระวังให้ดี บางทีจะทำให้เราหลงได้ เพราะจิตอาจคิดผิด เห็นเพื่อนๆ เขาฉันอาหารแล้วคิดว่าเป็นเรื่องยุ่งยาก เป็นภาระที่ทำความลำบากแก่ตัวเอง เมื่อคิดอย่างนี้ อาจจะไม่ยอมฉันอาหาร จึงเป็นทางให้ตายได้ง่ายๆ เหมือนกัน”

หลวงพ่อดอดอาหาร เร่งความเพียรอย่างหนักถึง ๘ วัน โรคภัยนั้นได้หายไป และไม่กลับมากำเริบอีก ท่านอาจารย์

ฉลุยเฝ้าสังเกตอาการด้วยความเป็นห่วง ครั้นเห็นว่า เพื่อน
อดอาหารนานพอสมควรแล้ว จึงมาขอร้องให้ฉันอาหารดังเดิม

จากประสบการณ์ในครั้งนั้น หลวงพ่อยังได้แนะนำ
ลูกศิษย์อีกว่า “เมื่อเราอดอาหารนานหลาย ๆ วัน เวลากลับมาฉัน
ต้องระวังอย่าเพิ่งฉันมากในวันแรกๆ เพราะธาตุชั้นยังไม่
เป็นปกติ ถ้าฉันมากอาจตายได้ เพราะอาหารไม่ย่อย ควรฉัน
วันละน้อย และเพิ่มขึ้นไปทุกวันจนเป็นปกติ”

การอาพาธของหลวงพ่อทุกครั้ง มักผ่านพ้นไปได้ด้วย
ความอดทนและกำลังใจที่เกิดจากความคิดที่ถูกต้อง รวมทั้ง
การทอดอาลัยในสังขารร่างกาย “หายก็เอา ตายก็เอา ถ้าคิด
อยากหายอย่างเดียว ทุกข์แน่” ท่านจะให้กำลังใจแก่ศิษย์ด้วย
คำพูดเช่นนี้เสมอ หรือบางครั้งก็หยิบยกเอาเหตุการณ์ที่ได้
เผชิญและฝ่าฟันมาแล้วเป็นคติ ดังครั้งหนึ่ง...

ระหว่างรอนแรมโดดเดี่ยวอยู่ในป่า เขตสกลนคร กับ
นครพนม หลวงพ่อเกิดอาพาธหนัก นอนซึมเพราะพิษไข้อยู่
ผู้เดียวบนภูเขา ไข้สูงมากจนลุกไม่ขึ้น รู้สึกอ่อนเพลียมากจน
ม่อหหลับไป พอรู้สึกตัวตื่นขึ้น ก็เป็นเวลาพลบค่ำ ขณะนอน
ลึมตาคิดถึงสภาพความลำบากยากไร้ของตนอยู่ ได้ยินเสียง
แก๊งร้องดังก้องภูเขา จึงตั้งปัญหาถามตัวเองว่า “อีแก๊งและ
สัตว์ป่าต่างๆ มันป่วยเป็นไหม? มันป่วยเหมือนกัน เพราะ

มันมีสังขารร่างกายเหมือนเรานี้แหละ

มันมียากิน...มีหอมมาฉีดยาให้หรือเปล่า?

เปล่า...ไม่มีเลย...มันคงหายอดไม้ใบหญ้าตามมีตามได้

สัตว์ป่ามันไม่มียากิน ไม่มีหอมรักษา แต่ก็ยังมีลูกหลาน
สืบเผ่าพันธุ์ต่อมาเป็นจำนวนมากมิใช่หรือ

ใช่...ถูกแล้ว”

พอหลวงพ่ofilการณาได้ข้อคิดเช่นนี้ ก็มีการตั้งใจดีขึ้น
มาก พยายามลุกตะเกียกตะกายไปเอาน้ำในกามาดื่ม แล้ว
ลุกขึ้นนั่งทำสมาธิ จนอาการไข้ทุเลาลงเรื่อยๆ รุ่งเช้าก็มีการ
ออกไปบิณฑบาตได้

หลังการอาพาธหนักที่วัดใหญ่ชัยมงคล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลวงพ่อคงทำความเพียรภาวนาอย่างสม่ำเสมอ
ไม่ได้แสดงธรรมแก่ผู้ใด มีแต่อบรมและพิจารณาตัวเองอยู่
ตลอดเวลา

เมื่อออกพรรษา ได้เปลี่ยนสถานที่ภาวนาไปยังเกาะสีชัง
พักอยู่บนเกาะประมาณหนึ่งเดือน แล้วย้อนกลับมาพักอยู่ที่
วัดใหญ่ชัยมงคลอีกระยะหนึ่ง จากนั้นก็อำลาสหธรรมิก คือ
ท่านอาจารย์ฉลุยและหลวงตาแปลกกลับคืนสู่อีสาน

...๑๘

คืนสู่อีสาน

จากอยุธยา หลวงพ่อเดินทางกลับมาที่อุบล ได้แวะพักที่ป่าช้าบ้านก่อ พอญาติพี่น้องรู้ข่าว ต่างพากันมานมัสการด้วยความยินดี เพราะจากกันไปนานถึงสองปี โดยไม่ทราบข่าวคราวกันเลย และญาติมิตรยังสังเกตเห็นว่า หลวงพ่อกลับมาคราวนี้มีท่าทีน่าเลื่อมใสมาก จึงพากันให้ความเคารพยำเกรง ท่านจะแนะนำสิ่งใดทุกคนก็สนใจฟัง ไม่แสดงอาการโต้แย้งใดๆ ทำให้โยมแม่และญาติพี่น้องหลายคน เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องบาปบุญคุณโทษยิ่งขึ้น

คำคืนหนึ่ง พระภิกษุเที่ยง โชติธมฺโม ซึ่งเมื่อครั้งเป็นสามเณรเคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากหลวงพ่อ ได้เข้ามากราบคารวะขอฟังธรรม และตัดสินใจออกปากฝากตัวเป็นศิษย์ ขอติดตามออกบำเพ็ญกรรมฐาน แต่หลวงพ่อกลับนิ่งเฉย ไม่ตอบรับและไม่ปฏิเสธ ทำให้พระภิกษุเที่ยงเกิดความลังเล และรู้สึกผิดหวังบ้าง

เมื่อนั่งนิ่งกันอยู่ชั่วครู่ หลวงพ่อได้เอ่ยขึ้นว่า

“ทำไมถึงอยากจะไป”

“กระผมเห็นว่าอยู่ที่นี่ไม่มีอะไรดีขึ้น จึงอยากไปปฏิบัติ
เช่นครูบาอาจารย์บ้างครับ”

พระเถียงตอบ พร้อมกับใจชื้นมาเล็กน้อย

“เฮ้อ...ถ้าจะไปจริงๆ ให้ท่านทองดี (สามเณรทองดี
บวชเป็นภิกษุแล้ว) เขียนแผนที่บอกทางไปบ้านป่าตาวให้นะ
แล้วไปรอผมอยู่ที่นั่น”

เมื่อแนะแนวทางปฏิบัติแก่ญาติพี่น้องบ้างแล้ว หลวงพ่อ
ก็ออกจาริกไปตามสถานที่วิเวกต่างๆ ต่อไป จนกระทั่งถึงบ้าน
ป่าตาว อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร (เมื่อก่อนเป็นจังหวัด
อุบลราชธานี) และได้พำนักจำพรรษาที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๔๙๕) อยู่ที่
วัดถ้ำหินแตก

ในปีนั้น หลวงพ่อจำพรรษาร่วมกับพระเถรหลายรูป
มีพระเถียงกับพระทองดีรวมอยู่ด้วย ท่านได้นำหมู่คณะ
ประพฤติปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์ บางวันเดินจงกรมนั่งสมาธิกัน
ตลอดวันตลอดคืน โดยให้ข้อคิดแก่ศิษย์ว่า

“อย่าพากันติดในสมมุติบัญญัติจนเกินไป ที่ว่าเป็น
กลางวันกลางคืนนั้น มันเป็นการสมมุติของชาวโลกเท่านั้นเอง
เมื่อก้าวโดยปรมาตถธรรมแล้ว ไม่มีกลางวันกลางคืน ไม่มี

ข้างขึ้น ข้างแรม

ฉะนั้น เรามาสมมุติกันใหม่ ให้กลางวันเป็นกลางคืน ให้กลางคืนเป็นกลางวันก็ได้ ถ้าเราคิดได้ว่า กลางวันหรือกลางคืน ก็ไม่แตกต่างกัน เราก็จะทำความเพียรโดยไม่อ้างเวลา”

วันหนึ่ง หลวงพ่อสังเกตเห็นพระเถียงจันยาบางอย่าง อยู่เป็นประจำ จึงถามว่า

“ท่านเถียง จันยาพวกนี้นานแล้วหรือ?”

“กระผมจันมาหลายปีแล้วครับ”

“แล้วมันดีขึ้นไหม?”

“พอทุเลาลงบ้างครับ”

หลวงพ่อนิ่งอยู่ชั่วครู่แล้วพูดขึ้นว่า

“เอ้อ...จันยาพวกนี้ก็นานแล้ว ยังไม่เห็นว่ามันจะหายสักที... เอามันโยนทิ้งไปซะ แล้วมาจันยาขนานใหม่กัน คือจันอาหารให้น้อย นอนให้น้อย และพูดให้น้อย แล้วทำความเพียร เติบจนกรรมนั่งสมาธิให้มาก ลองทำดูนะ ถ้ามันไม่หาย เราก็ยอมตายไปซะ...”

ชาวบ้านป่าตาวในสมัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวนาที่ค่อนข้างยากจน แม้จะมีจิตศรัทธาต่อการทำบุญกุศล แต่ก็ขัดสนเรื่องความเป็นอยู่บ้าง จึงอุปถัมภ์จากพระสงฆ์ตามมีตามได้ อาหาร

บิณฑบาตโดยมากเป็นข้าวเหนียวเปล่าๆ วันใดมีกล้วยสุกหรือ
พริกเกลือ ถือว่าเป็นวันพิเศษสำหรับพระที่ถ้าหิณแตกเลย
ทีเดียว

แม้จะอดอยากขาดแคลนสักปานใด หลวงพ่อกับศิษย์
ก็คงบากบั่นหมั่นเพียรเจริญภาวนาอย่างไม่ย่อท้อ กลับน้อม
เอาความยากไร้มาเป็นครูผู้สอนให้มีความอดทน ไม่เห็นแก่
ปากแก่ท้อง แต่วันหนึ่งก็มีสิ่งมาทดสอบความมุ่งมั่นของท่าน

บริเวณสำนักที่หลวงพ่อดำรงอยู่นั้น ด้านทิศเหนือเป็น
แอ่งน้ำใหญ่มีปลาชุกชุมมาก เวลาฝนตกหนักน้ำล้นฝั่ง ปลา
ต่างตะเกียกตะกายตามน้ำมา เพื่อจะเข้าไปในแอ่งน้ำใหญ่
บางตัวเรียวแรงดีก็ข้ามคันหินธรรมชาติที่กั้นเป็นขอบแอ่งน้ำ
ขึ้นไปได้ แต่บางตัวหมดกำลังเสียก่อน ก็นอนดิ้นกระเสือก
กระสนหายใจพะงาบๆ อยู่บนคันหินนั้น หลวงพ่อสังเกตเห็น
ได้ช่วยจับมันปล่อยลงไปในแอ่งน้ำอยู่บ่อยๆ

เช้าวันหนึ่งก่อนจะออกบิณฑบาต หลวงพ่อเดินไปดูปลา
เพื่อจะช่วยชีวิตมันดังทุกวัน พบปลาติดเบ็ดดินทูลนทูลายอยู่
หลายตัว คิดจะช่วยมัน แต่ก็จวนใจ เพราะเบ็ดมีเจ้าของ ซึ่งเขา
อาจไม่พอใจก็ได้หากไปทำเช่นนั้น จึงได้แต่เพียงยืนมองดู
ด้วยความสนใจ แล้วคิดไปว่า เพราะความหิวแท้ๆ ที่ทำให้
เจ้าต้องกินเหยื่อที่เขาล่อไว้ จึงได้คิดเตือนตนเองว่า “เรานี้ก็

เหมือนกัน ถ้าฉันอาหารโดยไม่พิจารณา ก็จะเป็นเหมือน
ปลากินเหยื่อแล้วติดเบ็ด”

เมื่อพิจารณาธรรมจากปลาติดเบ็ดแล้วก็ออกบิณฑบาต
ครั้งกลับมาถึงวัด ชาวบ้านนำตั้มยำปลาถวาย หลวงพ่อรู้ว่า
ต้องเป็นปลาติดเบ็ดที่เห็นเมื่อเช้านี้แน่ๆ และอาจเป็นตัวที่เรา
เคยช่วยชีวิตมันก็ได้

พอชาวบ้านยกหม้อตั้มยำปลามาประเคน หลวงพ่อก็
รับแล้ววางไว้ไม่ยอมฉัน เพราะนึกสงสารปลา และยังคิดยาว
ไกลไปอีกว่า... “หากเรายินดีฉันของเขาในวันนี้ ต่อกไปปลาใน
แอ่งน้ำจะถูกฆ่าหมด”

เมื่อพิจารณาได้เช่นนั้น ก็ยกหม้อแกงส่งให้พระทองดี
ซึ่งนั่งอยู่ข้างๆ พระทองดีสังเกตเห็นหลวงพ่อไม่ฉัน ก็ไม่ยอม
ฉันเหมือนกัน ชาวบ้านเห็นดังนั้น จึงถามว่า

“ท่านอาจารย์ไม่ฉันตั้มปลาหรือครับ?”

“ไม่ฉันหรอก...สงสารมัน” หลวงพ่อตอบ

โยมคนนั้นถึงกับอึ้งไปชั่วครู่ แล้วจึงพูดว่า

“ถ้าเป็นผมหิวๆ อย่างนี้คงอดไม่ได้แน่”

นับตั้งแต่นั้น ชาวบ้านก็ไม่มารบกวนปลาในแอ่งน้ำนั้น
เลย และพวกเขายังถือกันว่า มันเป็นปลาของวัดที่ควรช่วยกัน
รักษาด้วย

ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ (พรรษาที่ ๑๕) หลวงพ่อกับลูกศิษย์ ยังคงพำนักอยู่ที่บ้านป่าตาวต่อเป็นปีที่สอง แต่ในพรรษา หลวงพ่อได้ปลีกตัวไปอยู่ตามลำพังบนภูกอย ซึ่งอยู่ห่างจากถ้ำ หินแตกประมาณสามกิโลเมตร ตอนเช้าหลวงพ่อลงมา บิณฑบาต แล้วแวะฉันอาหารร่วมกับพระเณรที่วัดถ้ำหินแตก ทุกวัน ครั้นฉันเสร็จก็กลับขึ้นสู่ภูกอยตามเดิม

แม้หลวงพ่อก็ไม่ได้ร่วมจำพรรษากับลูกศิษย์ แต่ก็ได้ ตั้งกติกาข้อวัตรเคร่งครัดไว้ควบคุมพระเณรแทนตัวท่าน เมื่อ ถึงวันอุโบสถหลวงพ่อลงมาร่วมสังฆกรรม พร้อมทั้งให้อโวาท แก่ศิษย์และญาติโยม ในระหว่างพรรษานั้น หลวงพ่อต้อง ประสบกับการเจ็บป่วยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นบททดสอบสำคัญที่ ท่านฝ่าฟันมาด้วยความอดทนและปัญญา

วันหนึ่ง ขณะทำความเพียรอยู่บนภูกอย ท่านรู้สึก ปวดฟันมาก รวมทั้งเหงือกก็อักเสบบวมขึ้นทั้งข้างล่างและ ข้างบน จึงหยิบเอาน้ำสมุนไพรมาฝนกับน้ำแล้วฉันตามมี ตามได้ แต่ความเจ็บปวดก็เพียงแต่ทุเลาลงเล็กน้อยเท่านั้น

หลวงพ่อก็ตั้งจิตพิจารณาว่า “เรามีความเจ็บไข้เป็น ธรรมดา ไม่มีใครหลีกเลี่ยงความเจ็บป่วยนี้ไปได้” แล้วพยายาม แยกกายกับใจออกเป็นคนละส่วน...แม้กายจะมีอาการเจ็บป่วย แต่ก็ไม่ปล่อยให้ใจป่วยด้วย เพราะหากปล่อยให้ใจกังวลใน

ร่างกาย ก็จะเป็นทุกข์ถึงสองชั้น หลวงพ่อเฝ้าดูและต่อสู้กับความรู้สึกเจ็บปวดนี้นานถึงเจ็ดวัน อาการเหวือกบวมจึงทุเลาและหายไป

พอออกพรรษา หลวงพ่อลงมาพักที่วัดถ้ำหินแตก แล้วให้พระเถรแยกย้ายกันไปภาวนาในป่าตามลำพัง โดยกำหนดให้เจ็ดวันมารวมกันที่วัดครั้งหนึ่ง หลวงพ่อพาลูกศิษย์ประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น จนกระทั่งถึงปลายเดือนสามของปี พ.ศ. ๒๔๕๗ แม่พิมพ์ (มารดาของหลวงพ่อ) พร้อมกับผู้ใหญ่ลา (พี่ชาย) และญาติมิตรชาวบ้านก่ออีกห้าคน ได้เดินทางนิมนต์หลวงพ่อให้กลับไปโปรดญาติโยมทางบ้านก่อบ้าง

หลวงพ่อพิจารณาเห็นว่า ถึงเวลาสมควรแล้ว ที่จะได้ให้ธรรมานุเคราะห์แก่ผู้มีพระคุณ จึงรับนิมนต์ และให้แม่พิมพ์กับญาติมิตรขึ้นรถกลับไปก่อน จากนั้น หลวงพ่อได้เรียกลูกศิษย์มาประชุมกัน แล้วมอบให้พระเที่ยง พระทองดีกับพระเถรบางส่วนอยู่ดูแลสำนัก (ต่อมาพระเที่ยงได้ติดตามไปอยู่กับหลวงพ่อที่ป่าพง ส่วนพระทองดีไปศึกษาปริยัติธรรมที่กรุงเทพฯ)

เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว หลวงพ่อกับพระเถรอีกส่วนหนึ่งก็อำลาชาวบ้านป่าตาว ออกเดินทางกลับสู่มาตุภูมิ

ท่านให้ปล่อยทั้งชอบและไม่ชอบ อย่าไปเกี่ยวข้องกับมัน
แต่ให้รู้ มีสติอยู่ สงบอยู่ เท่านั้นแหละ

...๑๙

หนองป่าพง

ยามบ่ายของวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ หลวงพ่อ
กับคณะเดินทางมาถึงดงป่าพง ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านก่อกำทางทิศ
ตะวันตก ประมาณ ๓ กิโลเมตร คั้นแรกคณะพระธุดงค์ได้พัก
ที่ริมหนองน้ำชายป่า

ดงป่าพงในสมัยนั้น มีสภาพเป็นป่าที่บรกร้าง ชุกชุม
ด้วยไข้ป่า ในอดีตป่าพงเป็นดงใหญ่ มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์
เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ชาวบ้านเรียกดงดิบนี้ว่า
หนองป่าพง เพราะใจกลางป่ามีหนองน้ำใหญ่ที่มีกอพงขึ้นอยู่
หนาแน่น

ต่อมาบริเวณผืนป่าส่วนใหญ่ถูกทำลายหมดไป ยังคง
เหลือเพียงส่วนที่เป็นบริเวณของวัดในปัจจุบันเท่านั้น สาเหตุ
ที่ป่าส่วนนี้ไม่ถูกบุกรุกถากถาง เพราะชาวบ้านเชื่อถือกันว่า
มีอำนาจลึกลับแฝงเร้นอยู่ในดงนั้น เพราะปรากฏอยู่เสมอว่า

คนที่เข้าไปทำอะไรตัดไม้หรือล่าสัตว์ เมื่อกลับออกมามักมีอันต้องล้มตายไปทุกราย โดยที่หาสาเหตุไม่ได้ ชาวบ้านจึงพากันเกรงกลัวภัยมีดนั้น ไม่มีใครกล้าเข้าไปทำลาย หรืออาศัยทำกินในป่านี้เลย ดงป่าพองจึงดำรงความเป็นอยู่อย่างสมบูรณ์

วันถัดมา ผู้ใหญ่ลาพี่ชายหลวงพ่อ มานิมนต์ให้เข้าไปสำรวจหาที่พักในป่าใหญ่ ญาติโยมพาหลวงพ่อเดินบุกป่าฝ่าหนามเข้าไปอย่างยากลำบาก กระทั่งถึงดงมะม่วงใหญ่ (อยู่ด้านทิศใต้ของโบสถ์ในปัจจุบัน) หลวงพ่อเดินสำรวจดูรอบๆ บริเวณนั้น แล้วบอกให้ชาวบ้านช่วยปรับที่บนจอมปลวกเก่าๆ ใช้เป็นที่พัก ส่วนพระเถรและผู้ติดตามก็กางกลดอยู่รายรอบ

คืนต่อมา ผู้ใหญ่ลาได้พากำนันและชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง มาพบหลวงพ่อ เพื่อปรึกษาหารือเรื่องสถานที่ หลังจากสนทนากันสักครู่หนึ่ง หลวงพ่อได้ถามกำนันและญาติโยมว่า

“ที่นี่สมควรเป็นที่พักสงฆ์ไหม?”

“สมควรมากเลยครับ” ทุกคนตอบอย่างยินดี

หลายวันต่อมา ชาวบ้านก่อและบ้านกลาง ก็มาร่วมแรงร่วมใจกันสร้างกุฏิเล็กๆ ให้สี่หลัง ใช้หญ้าคามุงเป็นหลังคา กั้นฝาด้วยใบชาด ปูพื้นด้วยฟากไม้ไผ่และขุดบ่อน้ำให้หนึ่งบ่อ

หลังจากมีกุฏิพอกันแดดกันฝนได้บ้างแล้ว หลวงพ่อก็พาหมู่คณะมุ่งบำเพ็ญภาวนาอย่างพากเพียร แม้ขณะนั้นจะ

ลำบากยากไร้ปัจจัยเครื่องอาศัยแทบทุกอย่าง แต่ก็ไม่ทำให้
พระเถรย่อท้อ หรือหวั่นไหวเลย หลวงพ่อเล่าถึงความเป็นอยู่ใน
ในครั้งนั้นให้ฟังว่า

“ครั้งแรกก็อยู่ด้วยกันสี่รูป ได้รับความทุกข์ยากลำบาก
สารพัดอย่าง แต่การประพฤติปฏิบัติเข้มข้นมาก การอดทนนี้
ยากให้เป็นที่หนึ่ง ฉันข้าวเปล่าๆ ก็ไม่มีไครบ่น เจียบ ไม่มีไครพูด”

หลวงพ่อก็ให้ข้อคิดเรื่องการฉันข้าวเปล่าๆ แก่ศิษย์ว่า
ชาวบ้านบางถิ่นให้ข้าวเหนียวก้อนเล็กๆ แก่สุนัขกินในวันหนึ่งๆ
เท่านั้น แต่มันก็อยู่ได้ ตื่นเร็วว่องไวไม่เกียจคร้าน ผิดกับสุนัข
ที่กินดีจะนอนซมเกียจทั้งวัน

พระกรรมฐานก็เช่นเดียวกัน ถ้าอยู่ในถิ่นกันดารอาหาร
ขาดแคลนบ้าง จะเป็นผู้ขยันภาวนา ไม่เห็นแก่หลับนอน แต่
ทางตรงกันข้าม หากมีความเป็นอยู่สุขสบายเกินไป คิดอยาก
ได้อะไรก็ได้ดังปรารถนา มักจะติดสุข เห็นแก่กินแก่นอน
ถูกนิวรรณ์ครอบงำ ละทิ้งการภาวนา หลวงพ่อจึงผูกคติธรรมขึ้น
ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญของการดำเนินชีวิตในป่าพงว่า

“กินน้อย พุดน้อย นอนน้อย คือ นักปฏิบัติ

กินมาก พุดมาก นอนมาก คือ คนโง่”

...๒๐

สุนัขก็อยู่ด้วยไม่ได้

หลังจากหลวงพ่อกับคณะพำนักอยู่ที่ดงป่าพงได้เดือนกว่า แม่พิมพ์มารดาของหลวงพ่อ ซึ่งมาอุปฐากช่วยเหลืองานวัด พร้อมกับฝึกหัดภาวนาอยู่เป็นประจำ ได้เกิดศรัทธาในปฏิปทาของพระลูกชายและเลื่อมใสในคำสอนของพุทธศาสนา มาก จึงชักชวนญาติมิตรอีกสามคนมาบวชชีที่ป่าพง และได้ร่วมทุกข์ยากลำบากกับพระในรุ่มบุกเบิกนั้นด้วย

วัดหนองป่าพงในสมัยนั้น ผู้คนเข้าวัดน้อยมาก เพราะอยู่ในถิ่นกันดาร ไม่มีใครรู้จัก รวมทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และไม่สนใจความเป็นอยู่ของพระป่า หลวงพ่อกับคณะจึงต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นับตั้งแต่เรื่องอาหารขบฉัน ซึ่งหลวงพ่อพินความหลังให้ฟังว่า

“สมัยนั้น แม้สุนัขก็อยู่ด้วยไม่ได้ ไม่ใช่มันถูกเตะถูกตีหรือ มันไม่มีอะไรจะกิน เพราะอาหารของพระ ก็แทบไม่พอจะฉันอยู่แล้ว เมื่อพระฉันเสร็จ ก็เดินกลับกุฏิกันหมด สุนัขวิ่ง

ตามไป พระท่านก็ขึ้นกุฏิปิดประตูเงียบ สุนัขมันก็กลัว ไม่รู้จะอยู่กับใคร มันจึงอยู่ไม่ได้ แต่คนอยู่ได้ คิดแล้วก็สลดสังเวชเหมือนกัน”

บางวันไปบิณฑบาตได้กล้วยมาสากลูก หลวงพ่อจะหั่นกล้วยเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วแบ่งกันฉันอย่างทั่วถึง โดยไม่ทิ้งแม้แต่เปลือก หากมีน้ำพริกมาด้วย วันนั้นถือว่าโชคดี แม่ชีจะเก็บผักทำโตะๆ มาถวาย แล้วแบ่งน้ำพริกกันคนละนิดฉันกับผักนั้นด้วยความรู้สึกที่ดีกว่าทุกวัน

ผ้าไตรจีวร ชัดสนมาก ต้องเก็บเอาเศษผ้าที่ทิ้งแล้วมาใช้ สิ่งของเครื่องอาศัยต่างๆ เช่น สบู่ ผงซักฟอก รองเท้า เทียนไข ไม้ขีดไฟ ไม่มีเลย ยามค่ำคืน อาศัยแสงเดือนแสงดาวที่ส่องลอดใบไม้ลงมาแทนแสงโคมไฟส่องทางเดินจงกรม บางครั้งพระเถรเหยียบงูบ่อยๆ แต่ไม่ปรากฏว่ามีใครเคยถูกงูกัด

หลวงพ่อบอกว่า “คืนข้างแรมมีดดีดดีด เวลาจะลงจากกุฏิ ก็พนมมือยกขึ้นเหนือหัว สาธุ ด้วยอำนาจแห่งคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สัพเพ สัตตา สุขिता โหนตุ ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงเป็นสุขๆ ทุกตัวตนเถิด อย่าเข้ามาใกล้นะ เวลากลางคืนมันมีดอย่างนี้ มองไม่เห็นอะไร ไม่มีไฟส่อง เดี่ยวเหยียบเอาจริงๆ นะ”

มีพระรูปหนึ่ง มีธุระลงจากกุฏิไปศาลาในตอนกลางคืน

พอเดินไปได้ไม่กี่ไกล ชนเอาต้นจ้าวหนามหน้าข้าหมด แต่ไม่มีใคร
ปริปากบ่นถึงความทุกข์ยากนั้น

ในสมัยนั้น ป่าพงมีไผ่มาลาเรียชุกชุมมาก พระเถรรวม
ทั้งแม่ชีป่วยเป็นไผ่มาลาเรียกันแทบทุกรูป ยารักษาที่มีและดี
ที่สุดในยามนั้นคือน้ำบอระเพ็ดต้ม แม่ไข้ขึ้นสูงจนตัวลั่น ไม่มี
ใครยอมไปหาหมอ ต่างใช้ความอดทนต่อสู้กับภัยนั้นเรื่อยมา

หลวงพ่อกำลังพูดให้กำลังใจแก่พระเถรว่า “อดทนเอานะ
พระกรรมฐานไม่ต้องกลัว ถ้าตาย ผมจะเผาให้ ถ้าผมตายก็ให้
เพื่อนเผาผมด้วยนะ อย่าเอาไว้อย่างนี้นะ ทุกข์”

ครั้งหนึ่ง พระป่วยเป็นไผ่มาลาเรียอย่างหนัก พอตก
กลางคืนนอนหนาวจับสั่น อาการหนักขึ้นเรื่อย จึงรำพึงกับ
ตัวเองว่า “เราคงต้องตายวันนี้แน่!” เมื่อคิดวกไปวนมาหลายรอบ
คิดได้ว่า ถ้าเราอยู่ที่กุฏินี้ คงจะตายอยู่คนเดียว ไม่มีใครรู้
ออกไปหาเพื่อนดีกว่า คิดได้ดังนั้นแล้ว ก็วิ่งออกไป ทั้งที่ไฟ
ส่องทางไม่มี

พระรูปนั้น วิ่งไปบนใบไม้แห้ง ชนกิ่งไม้หักไปตลอดทาง
เกิดเสียงดังผิดปกติ หลวงพ่อจึงออกมาดู แล้วถามว่า

“ใคร...เป็นอะไร?”

“ผมเองครับ...ผมป่วยหนัก เลยจะออกมาหาเพื่อน”

“เออ...ถูกแล้ว...คนป่วยต้องมาหาหมอ จะให้หมอไปหา

คนป่วยจะถูกหรือ?”

จากนั้น ก็ช่วยกันพยาบาลพระรูปนั้นตามมีตามได้ ถึงกระนั้นก็ไม่ปรากฏว่า พระเถรวัดหนองป่าพงป่วยเป็นไข้ มาลาเรียตายสักที

อยู่ต่อมา หลวงพ่อป่วยเป็นมาลาเรียหนักมาก ท่าน ออกมานอนบนแคร่ได้ร่วมไม้หน้ากฤฏ์ อาการไข้สูงขึ้นเรื่อยๆ จน เนื้อตัวเขียวคล้ำ พระเถรไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะหลวงพ่อก็ไม่ให้เอ่ยถึงโรงพยาบาลและหมอ จึงพากันฝนยาสมุนไพรให้ ท่านฉันแล้วนั่งเฝ้าอยู่อย่างนั้น

สักพักหนึ่ง อาการไข้ขึ้นถึงที่สุด หลวงพ่อลุกขึ้นนั่งโยก ไปโยกมาแล้วคว่ำขันน้ำยาสมุนไพรที่ตั้งไว้ข้างตัว ยกขึ้นเทราด ศีรษะท่านเอง หลวงพ่อก็เียงนั่งอยู่ข้างๆ จับไว้ไม่ทัน เนื้อตัว หลวงพ่อเปียกปอนไปหมด จากนั้นท่านก็นั่งสมาธินิ่งเงียบไป

หลายวันต่อมา อาการของหลวงพ่อดีขึ้น แต่โรคภัย กลับหันไปเล่นงานลูกศิษย์แทน ไม่เว้นว่าเป็นพระเถรหรือแม่ชี ป่วยหนักกันแทบทุกคน

ครั้งหนึ่ง หลวงพ่อจันทร์ อินทวิโร (พระครูบรรพตวรกิต เจ้าอาวาสวัดป่าบึงเขาลวง สาขาที่ ๒ ของวัดหนองป่าพง) ซึ่งเป็นศิษย์รุ่นแรกๆ และได้อยู่ร่วมเคียงข้างหลวงพ่อดูตลอด วันหนึ่งหลวงพ่ोजันทรป่วยเป็นไข้มาลาเรียนอนจมอยู่หลายวัน

หลวงพ่เห็นป่วยนานผิดสังเกต จึงไปเยี่ยมดูอาการที่กุฏิ เพื่อ
พูดคุยให้กำลังใจ แล้วได้ถามว่า... “ท่านจันทร์ต้องการอะไร
ไหม? ถ้าเป็นของที่พอหาได้ ผมจะหามาให้”

หลวงพ่จันทร์ตอบทันทีว่า

“กระผมอยากฉันต้มไก่ใส่หัวข่าครับ”

“มันก็มีแล้ว...ว...ว” หลวงพ่ลากเสียง

ต่อมา หลวงพ่จันทร์ออกไปอยู่วัดสาขาแล้ว เมื่อมี
โอกาสมาเยี่ยมหลวงพ่ที่ป่าพง ถ้าวันไหนได้นั่งฉันอาหาร
ร่วมกัน แล้วมีชาวบ้านนำต้มไก่มาถวาย หลวงพ่มักจะพูด
สัพยอกหลวงพ่จันทร์อยู่เสมอว่า

“เออ...วันนี้ผมขอต้มไก่ถวายท่านอาจารย์จันทร์ด้วย
นะ...ผมเป็นหนี้ท่านตั้งแต่สมัยท่านป่วยเป็นไข้มาลาเรียคราวนั้น
ยังไม่ได้ใช้หนี้ท่านเลย...” พูดแล้วหลวงพ่ก็หัวเราะไปด้วย
ทำเอาหลวงพ่จันทร์และพระเถรในโรงฉันอมยิ้มไปตามๆ กัน

พระวินัยและศีลธรรมเป็นบันไดอันแข็งแกร่ง
นำไปสู่สมาธิอันยิ่ง และปัญญาอันยิ่ง

...๒๑

ครู

กิตติศัพท์ของพระธุดงค์กรรมฐานในดงป่าพงเริ่มถูกกล่าวขวัญในหมู่ชนทั่วไป ทำให้มีผู้มาฝากตัวเป็นศิษย์ของหลวงพ่อกว้างขึ้นตามลำดับ หลวงพ่อได้ถือหลักการ “สอนคนด้วยการทำให้ดู...ทำเหมือนพูด...พูดเหมือนทำ” ท่านจะเป็นผู้นำในการประพฤติข้อวัตรต่างๆ เพื่อให้ศิษย์ได้เห็นเป็นแบบอย่าง

ข้อวัตรปฏิบัติของวัดหนองป่าพงยุคนั้น เริ่มต้นวันใหม่ เวลาสามนาฬิกา ระฆังจะถูกตีดังก้องกังวาน ปลุกพระและสามเณรให้รับลูก แล้วนำบริขารมาไว้ที่ศาลา พร้อมกับไปรับเอาบาตรและกาน้ำของครูบาอาจารย์มาจัดเตรียมไว้ให้เรียบร้อย

เมื่อทุกคนเข้าสู่ศาลา มักพบหลวงพ่อนั่งสมาธิอยู่ก่อนเสมอ ช่วงเช้ามีดพระเณรส่วนใหญ่จะถูกความม่งวงครอบงำ แต่หลวงพ่อกว้างจะนั่งตัวตรงสงบนิ่ง ไม่เคยโยกเยกให้ศิษย์ได้เห็น

เมื่อรู้ว่าใครนั่งสัปหงกท่านจะเตือนด้วยเสียงดังๆ แล้วบอกอุบายแก้ไขให้

กิจวัตรต่างๆ เช่น ตีสามทำวัตรเช้า บ่ายสามโมงทำความสะอาดสถานที่ หกโมงเย็นทำวัตรเย็น ฟังหลวงพ่อบำเพ็ญหนังสือ บุพพสิกขาฯ อบรมเรื่องพระวินัยและการประพฤติปฏิบัติ วันพระงดนอน นั่งสมาธิเดินจงกรมตลอดทั้งคืน กิจวัตรเหล่านี้ หากใครขาดถึงสามครั้ง จะถูกลงโทษด้วยวิธีต่างๆ เช่น ให้กราบสงฆ์ในที่ประชุมทุกรูป เพื่อสารภาพผิด

หลวงพ่อบำเพ็ญวดต่อตนเองและศิษย์มาก ท่านนำพระเณรปฏิบัติอย่างจริงจัง ให้หลีกเลี่ยงการคลุกคลี มีธุระจำเป็นจริงๆ จึงพูดกัน ขณะพูดต้องมีสติใช้เสียงเบาที่สุด เมื่อเข้าใจกันแล้ว หยุดเงยบ การทำกิจวัตรร่วมกัน จึงมีแต่เสียงที่เกิดจากการทำงานเท่านั้น

การทำกิจวัตรทุกอย่าง พอระฆังดังขึ้น หลวงพ่อไปถึงที่ทำงานก่อนเสมอ ท่านทำงานทุกอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับลูกศิษย์ เริ่มจากตักน้ำในบ่อขึ้นมาใช้ กวาดลานวัด ทำความสะอาดศาลาโรงฉัน เสร็จจากกิจส่วนรวม ก็กลับไปเดินจงกรมที่กุฏิ ท่านเดินทั้งกลางวันกลางคืน จนทางจงกรมลึกลงไปคล้ายร่องน้ำ

เมื่อถึงวันพระ หลวงพ่อบำเพ็ญนั่งสมาธิตลอดคืน หากมี

ใครแอบหลบไปนอน รุ่งขึ้นต้องอบรมไม่ยอมให้กลับกุฏิ ถึงเวลาทำกิจอย่างอื่นให้ทำต่อโดยไม่ต้องพักผ่อน หากวันไหนมีเสียงตักน้ำหรือสับแก่นขนุน ต้มน้ำซักผ้าผิดเวลา ตกเย็นมาหลวงพ่อก็จะเทศน์อบรมจนตึกตื่น บางทีถึงตีสาม ฟังเทศน์จบทำวัตรเข้าต่อเลย

พระเถรจึงต้องคอยสะกิดเตือนกันตลอดเวลา เพราะต่างขยายเทศน์กันทีใหญ่ ใครจะทำอะไร มีกิจจำเป็นขนาดไหน ก่อนลงมือทำ ต้องกราบเรียนหลวงพ่อก่อน จะทำไปโดยพลการไม่ได้ หากรู้ว่าใครทำอะไรผิด ท่านไม่ยอมปล่อยให้ข้ามวันข้ามคืน ต้องเรียกตัวมาตักเตือน หรือไม่ก็อบรมเป็นส่วนตัว ดังนั้น ทุกคนจึงสำรวมระวังเพราะกลัวว่า จะต้องทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วย

แม้แต่การเดินเข้ามาในที่ประชุม การวางย่ามวางบริวาร ต้องทำให้เบาที่สุด ใครเผลอสติทำเสียงดัง เป็นญกดู เพราะเสียงจะไปรบกวนคนอื่น เสียมารยาทนักปฏิบัติ

หลวงพ่อย้ำเตือนพระเถรอยู่เสมอว่า “อย่าให้ผู้อื่นต้องคอยมาบังคับในการทำความคิด”

การประพฤติปฏิบัติในสมัยนั้น ดำเนินไปอย่างราบรื่น และอยู่ร่วมกันด้วยความเห็นอกเห็นใจ เมื่อมีสิ่งใด จะมากหรือน้อยก็แบ่งปันกันอย่างทั่วถึง หลวงพ่อให้คติเกี่ยวกับ

เรื่องนี้ว่า

“ภิกษุสามเณรเรา ถ้าใครมีความเห็นแก่ตัว คิดจะเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นละก็อ้อ ผมว่า...เรานี่มันโง่มันเลวกว่าชาวบ้านเขานัก พวกโยมเขาหาเงินทองมาด้วยความยากลำบาก ด้วยหยาดเหงื่อแรงงานของเขาเอง แต่เขายังเสียสละทรัพย์ซื้ออาหารและเครื่องใช้ไม้สอยมาถวายพระได้ พระเรานี้ได้มาโดยไม่ต้องออกแรงอะไร เมื่อได้มาแล้วไม่อยากจะแบ่งเพื่อน เก็บไว้ใช้ไว้กินคนเดียว ผมว่ามันน่าอายโยมเขานะ”

ดังนั้น สิ่งของเครื่องใช้ทุกอย่าง เมื่อได้มา จะถูกรวมไว้ในเรือนคลังสงฆ์ โดยหลวงพ่อกับเป็นผู้แจกเอง และของทุกชิ้นที่รับไปจะต้องถูกใช้จนหมดสภาพจริงๆ จึงมาขอของใหม่ได้

ส่วนเรื่องอาหาร เมื่อบิณฑบาตกลับมา ให้นำอาหารทุกอย่างมารวมกัน แล้วปั้นข้าวเหนียวเป็นก้อนขนาดพออ้อมเก็บไว้ในบาตร ที่เหลือนอกนั้น ส่งไปโรงครัว เพื่อให้แม่ชีพิจารณาก่อนว่าควรแก่พระหรือไม่ แล้วจึงจัดใส่สำรับส่งคืนมาถวายพระ

การแจกอาหาร เริ่มแจกจากพระเถระลงไปตามลำดับ จนถึงสามเณรและปะขาว เหลือนอกนั้นจึงเป็นของแม่ชี ดังนั้นอาหารบางอย่างจึงแบ่งได้ไม่ทั่วถึง มีพระพรชาน้อยรูปหนึ่ง เวลาฉันจะนั่งอยู่ท้ายแถว ไม่ค่อยได้อาหารมากนัก วันหนึ่ง

กลับจากบิณฑบาตจึงใช้ข้าวเหนียวหุ้มไข่ต้มจนมิดแล้วซ่อนไว้ในบาตร

วันนั้น ก่อนแจกอาหารพระเถรทุกรูปแปลกใจ ที่เห็นหลวงพ่อลงจากอาสนะ แล้วเดินตรวจบาตรทุกใบไปเรื่อยๆ พอถึงบาตรของพระรูปนั้น ท่านหยุดเพราะเห็นก้อนข้าวปริออกมีไข่ขาวๆ ซ่อนอยู่ข้างใน หลวงพ่อจึงถามขึ้น... “ก้อนข้าว ใครפקไข่?”

พระเถรในโรงฉันหันไปมองยังจุดเดียวกัน พระรูปนั้นนั่งตัวสั่นหน้าซีดด้วยความกลัวและละอาย นับแต่นั้นมาก็เข็ดขยาดหลาบจำไม่ทำอีก

หลวงพ่อมือบายแบบคายสอนศิษย์ บางคนพูดเรียบๆ ให้ฟัง ธรรมะเข้าไม่ถึงใจ ต้องทำให้กลัวหรือละอายเสียก่อนจึงได้ผล บางที่ท่านก็เร่งเร้าให้กลัว...คือกลัวเกรงในการทำดี เพียรประพฤติปฏิบัติเพื่อถอดถอนกิเลสออกจากใจ บางครั้งสอนให้กลัว...คือกลัวการทำความชั่วที่ผิดศีลผิดธรรม และที่เน้นมาก ซึ่งท่านกล่าวว่าอยู่เสมอคือ “การปล่อยวาง”

พระรูปหนึ่ง ซาบซึ่งคำสอนเรื่องปล่อยวางมาก จึงพยายามวางเฉยต่อทุกสิ่งทุกอย่าง แม้ลมพัดหลังคากุฏิตกไปข้างหน้า ท่านก็เฉย ฝนร่ำ แดดส่องท่านก็ขยับหนี ไปทางนั้นที่ทางนี้ที่ ท่านคิดในใจว่า หลังคารั่วเป็นเรื่องภายนอก จะรั่วก็

ร่วไป...ปล่อยวาง ไม่ใส่ใจ เรื่องของเราคือการทำจิตใจให้สงบ และว่างเท่านั้น

ตามปกติหลวงพ่อก็จะเดินตรวจกุฏิทุกหลังเป็นประจำ เพื่อสอดส่องการกระทำของศิษย์ พระเณรมักทิ้งร่องรอย ความประพฤตินี้ที่กุฏิเสมอ เช่น ดูได้จากทางจงกรม ความสะอาดของกุฏิ ทางเข้าออก การตากผ้า การรักษาบริวาร การปิดเปิดประตูหน้าต่าง และจำนวนสิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ

บ่ายวันหนึ่ง หลวงพ่อเดินไปพบหลังคากุฏิตกลงมา จึงถามว่า “เอ...นี่กุฏิใคร?”

“กุฏิผมเองครับ” พระรูปที่กำลังฝึกปล่อยวาง กราบเรียน

“หลังคาตกลงมากองอยู่ที่นี่ ทำไมไม่ซ่อมแซมมันล่ะ?”

“ก็หลวงพ่อสอนให้ปล่อยวางไม่ใช่หรือครับ ผมก็เลยไม่สนใจมัน”

พระรูปนั้นตอบแล้วนึกสงสัย จึงเรียนถามท่านอีกว่า

“ผมไม่ยึดมันถือมัน ปล่อยวางถึงขนาดนี้ ยังไม่ถูกหรือครับ?”

“การปล่อยวางไม่ใช่เป็นอย่างนี้ ที่ท่านทำนี้ เรียกว่าปล่อยทิ้ง เป็นลักษณะของคนไม่รู้เรื่อง ฝนตกหลังคารั่ว ต้องชยับไปทางโน้น แดดออกชยับมาทางนี้ ทำไมต้องชยับหนีล่ะ ทำไมไม่ปล่อย ไม่วางอยู่ตรงนั้น...”

ในการสอนศิษย์นั้น หลวงพ่อทุ่มเทอย่างจริงใจ ด้วยหวังให้ศิษย์เข้าถึงความเป็นสมณะที่แท้จริง ท่านจึงพยายามฝึกฝนพระเถรในหลายรูปแบบ ทั้งดูดำ ปล่อยประโลม และบางครั้งก็เคี่ยวเข็ญแบบเอาเป็นเอาตาย ดังคำพูดของท่านที่ว่า

“ไม่ดีก็ให้มันตาย ไม่ตายก็ให้มันดี”

แต่ท่านไม่เพียงแต่สอนด้วยวาจาเท่านั้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่แนะนำพร่ำสอนออกไป หลวงพ่อจะปฏิบัติให้ปรากฏเป็นแบบอย่างทุกคราวไป

สำหรับการรับกุลบุตรเข้าอยู่ร่วมสำนัก หลวงพ่อได้วางระเบียบไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อทดสอบศรัทธาก่อน เบื้องแรกต้องบวชปะขาวถือศีลแปด เรียนรู้และฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติก่อนหนึ่งปี จากนั้นก็บวชเป็นสามเณรอีกหนึ่งปีแล้วจึงได้บวชพระ ทั้งนี้เพื่อกั่นกรองเอาเฉพาะผู้ตั้งใจมาปฏิบัติจริงๆ สาธุศิษย์ที่ผ่านการฝึกสอนจากหลวงพ่อ จึงล้วนแต่มีความมั่นคงในข้อวัตรปฏิบัติ และได้กลายเป็นชุมกำลังที่สืบสานเจตนารมณ์ของหลวงพ่อในปัจจุบัน

...๒๒

พ่อหนู

การที่หลวงพ่อกำลังทำในดงป่าพงนั้น สร้างความยินดีให้แก่ญาติพี่น้องและชาวบ้านที่เลื่อมใสศรัทธามาก แต่ขณะเดียวกันก็มีกระแสต่อต้านจากชาวบ้านบางส่วนเหมือนกัน จึงมีปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นเสมอ

วันหนึ่ง ชาวบ้านบางคนไปพูดใส่ร้ายหลวงพ่อกว่า “เป็นพระหลวงน้ำ” ไม่ยอมให้ชาวบ้านเอาถังลงตักน้ำในบ่อ พอดีเรื่องนี้รู้ไปถึงพ่อหนู ผู้นิยมประคารมกับพระ และเคยมาฟังธรรมจากหลวงพ่อกหลายครั้ง แต่ก็ยังคิดและพูดโต้แย้งอยู่เสมอ

วันนั้น เมื่อมีคนพูดเรื่องหลวงพ่อกหลวงน้ำให้ฟัง พ่อหนูโกรธมาก จึงกล่าวกับเพื่อน “พระอะไร? แคน้ำในบ่อกก็หวังถึงขนาดไม่ยอมให้ตัก ที่ข้าวชาวบ้านละ ทำไมมาบิณฑบาตเอาของเขาไปทุกวัน...ยังงี้ไม่ได้ๆ ทำไมเป็นอย่างนี้ จะต้องไปถามดู ถ้าเป็นความจริง จะนิมนต์ให้หนีไปอยู่ที่อื่น” ว่าแล้วก็ผลุนผลัน

เดินตรงไปวัดหนองป่าพง พอมาถึงวัดก็เข้าไปหาหลวงพ่อก่อน แล้ว
ก็คาดคั้นเอาความจริง หลวงพ่อจึงอธิบายให้ฟัง

“ที่ไม่ให้ตักน้ำในบ่อ ก็เพราะว่า ชาวบ้านชอบเอาถังที่
ขังบขังปามาตักน้ำ ทำให้น้ำสกปรก ถ้าใช้ถึงสะอาดๆ ก็จะไม่
ว่าอะไร จึงต้องเขียนป้ายติดไว้ว่า บ่อน้ำนี้สำหรับพระ ห้าม
โยมใช้ แต่อาตมาก็ได้ตักน้ำใส่โอ่งไว้ให้ชาวบ้านได้ดื่มได้ใช้แยก
ไว้ต่างหากด้วย ไม่ใช่จะห้ามกันอย่างเดียว”

พ่อหนูรู้ความจริงเช่นนั้น ก็คลายความไม่พอใจลงบ้าง
แต่ก็ยังไม่เคารพศรัทธาในตัวหลวงพ่อนัก หลังจากสนทนากัน
ไปหลายเรื่อง หลวงพ่อได้บอกพ่อหนูว่า “มีอะไรก็ให้พูดอย่าง
เปิดอก ไม่ต้องเกรงใจ จะได้รู้เรื่องกันสักที”

“ถ้าผมพูดอย่างเปิดอก เกรงว่าหลวงพ่อกะโกรธผม
เพราะคำพูดของผมมันไม่เหมือนคนอื่นเขา” พ่อหนูออกตัว

“พูดตามสบายเถอะ อาตมาไม่โกรธหรอก”

เมื่อหลวงพ่อเปิดทางให้ พ่อหนูซึ่งรอโอกาสนี้มานาน
แล้ว จึงนึกในใจว่า...เมื่อท่านรับรองเช่นนี้ หากเราพูดแรงๆ ไป
ถ้าท่านโกรธ เราจะต่อว่าให้สาสมเลยว่า พระกรรมฐานอะไร
ช่างไม่มีความอดทนเสียเลย แล้วพ่อหนูก็เริ่มระบายความเห็น
ออกมา...

“หลวงพ่อกเคยพูดว่า ผมเป็นคนหลงผิด แต่ผมว่า

หลวงพ่อนั้นแหละหลงผิดมากกว่า เพราะศาสนาทุกศาสนาไม่มีจริง เป็นเรื่องที่คนแต่งขึ้น สมมุติขึ้น เพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อตาม และของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ก็มีแต่ของสมมุติทั้งนั้น เช่น ควายนี้เราก็สมมุติชื่อให้มัน ถ้าเราจะเรียกมันว่าหมูก็ได้ ควายก็ไม่ว่าอะไร...คน ลัทธิ สิ่งของทุกอย่างก็สมมุติเอาทั้งนั้น แม้แต่ศาสนาก็เป็นเรื่องสมมุติเหมือนกัน ทำไมหลวงพ่อก็ต้องกลัวบาปกรรม จนต้องหนีเข้าป่าเข้าดง ไปทรมานร่างกายให้ลำบากเปล่าๆ

ผมไม่เชื่อเลยว่า บาปบุญมีจริงๆ เป็นเรื่องหลอกเด็กมากกว่า กลับไปอยู่วัดตามบ้านตามเมืองเหมือนพระอื่นๆ เสียเถอะ หรือทางที่ดีก็ควรสึกออกมาซะ จะได้รับความสุขและรู้รสความดีกว่าอยู่อย่างทรมานตัวเองอย่างนี้ ไม่เห็นมีประโยชน์อะไร”

พ่อหนูสรุปแนวความคิดของตน แล้วถามหลวงพ่อ

“ผมคิดของผมอย่างนี้...หลวงพ่อล่ะมีความเห็นอย่างไร?”

หลังจากปล่อยให้พ่อหนูพูดจนสนใจแล้ว หลวงพ่อก็ซึ่งนั่งนิ่งรับฟังอยู่นาน จึงกล่าวขึ้น

“คนที่คิดอย่างโยมนี้ พระพุทธเจ้าท่านทิ้ง โปรดไม่ได้หรอก เหมือนบัวได้ดม...ถ้าโยมหนูไม่เชื่อว่า บาปมีจริง ทำไมไม่ทดลองไปลักไปปล้น หรือไปฆ่าเขาดูเล่า จะได้รู้ว่าเป็น

อย่างไร”

“อ้าว...จะให้ผมไปฆ่าเขาได้อย่างไร เดี่ยวญาติพี่น้อง เขาก็ตามล่าผม หรือไม่ก็ติดคุกนะซี”

“นั่นแหละผลของบาปรู้มั๊ย”

พ่อหนูชักลังเล เมื่อเจอเหตุผลอย่างนี้ แต่ยังกล่าวแบบ ไว้เชิงว่า...

“บางทีบาปอาจจะจริงก็ได้ แต่บุญล่ะ...หลวงพ่อกำลังอยู่ ปาทรมาณตัวเองอย่างนี้ ไม่เห็นว่าจะเป็นบุญตรงไหนเลย?”

“โยมหนูจะคิดอย่างนั้นก็ได้ แต่อาตมาจะเปรียบเทียบ ให้ฟัง ที่อาตมาประพฤติตามพระธรรมวินัยอยู่เช่นนี้ ถ้าบาป ไม่มีบุญไม่มี ก็เสมอกัน แต่ถ้าบาปมีบุญมี อาตมาจะได้กำไร... คนหนึ่งเสมอกันหรืออาจได้กำไร กับคนที่มิแต่ทางขาดทุน ใคร จะดีกว่ากัน”

พ่อหนูเริ่มคล้อยตามบ้าง จึงเผยความนี้กคิดแท้จริง ของตนเองออกมา...

“ไอ้เรื่องบาปเรื่องบุญนี้ ผมคิดจนปวดศีรษะมานาน แล้ว จะเชื่อก็ยังไม่แน่ใจ ไปถามพระรูปไหน ก็พูดให้ผมเข้าใจ ไม่ได้ แต่ที่หลวงพ่อบอกเหตุผลมานี้ ผมก็พอจะรับได้บ้าง แต่ถ้า บาปบุญไม่มีจริง หลวงพ่อจะให้ผมทำอย่างไร?”

“ทำยังไงก็ได้” หลวงพ่อตอบ

“ถ้าบาปไม่มีจริง ผมตายไป ผมจะมาไล่เตะท่านนะ?”

“ได้! แต่ข้อสำคัญ โยมหนูต้องละบาป แล้วมาบำเพ็ญบุญจริงๆ จึงจะรู้ได้ว่าบาปบุญมีจริงหรือไม่”

“ถ้าอย่างนั้น หลวงพ่อเทศน์โปรดผมด้วย...ผมจะได้รู้จักวิธีทำบุญ”

“คนเห็นผิดอย่างโยมนี้ โปรดไม่ได้หรอก เสียเวลาเปล่าๆ”

เมื่อถูกหลวงพ่อบีบเอาเช่นนี้ พ่อหนูผู้มากด้วยปฏิภาณและโวหาร จึงย้อนกลับไ้ว่า

“คนในโลกนี้ ใครมีปัญญาและวิชาความรู้เลิศกว่าเขาทั้งหมด...”

พระพุทธเจ้าใช่ไหม...ถ้าพระพุทธเจ้าเป็นผู้เลิศจริง...หลวงพ่อก็เป็นศิษย์พระพุทธเจ้า...ส่วนผมเป็นศิษย์พญามาร เมื่อเทศน์โปรดผมไม่ได้ ก็โง่กว่าพญามารชี้”

“ถ้าโยมอยากต้องการเช่นนี้จริงๆ ก็ขอให้ตั้งใจฟัง จะให้ธรรมะไปคิดพิจารณา แล้วทดลองปฏิบัติตามดู จะเชื่อหรือไม่ก็ตาม แต่ให้ทำดูก่อน”

“เรื่องศาสนาที่พระสงฆ์เคยสอนมา โยมไม่เชื่อใช่ไหม?”

“ใช่...ผมไม่อยากจะเชื่อใครเลย นอกจากตัวเอง”

“ถ้าไม่เชื่อคนอื่นแล้ว ก็ไม่ต้องเชื่อตนเองด้วย” หลวงพ่อ
ยกข้อเปรียบเทียบ

“โยมเป็นช่างไม้ใช่ไหม...เคยตัดไม้ผิดหรือเปล่า?”

“เคยครับ”

“เรื่องอื่นๆ ก็เหมือนกัน โยมเคยคิดถูก ทำถูก หรือว่า
คิดผิด มาใช่ไหม?”

“ใช่...ทำถูกก็มี ทำผิดก็เคย” พ่อหนูยอมรับ

“ถ้าอย่างนั้น ตัวเราเองก็ยังเชื่อไม่ได้ เพราะมันพาทำผิด
พูดผิด คิดผิดได้เหมือนกัน...”

พ่อหนูรู้สึกพอใจต่อเหตุผลของหลวงพ่อบ้าง จึงขอคำ
แนะนำว่า “ผมควรจะประพฤติตนอย่างไรดี?”

“อย่าเป็นคนคิดสงสัยมาก และอย่าพูดมากด้วย”
หลวงพ่อบทตอบสั้นๆ

หลังจากวันนั้น พ่อหนูจะไปอยู่ที่ไหน คำพูดของหลวงพ่อดิต
ติดหูติดใจตามไปทุกหนทุกแห่ง ทั้งที่พยายามไม่ให้ใจคิด แต่
ก็ต้องคิด เมื่อคิดๆ ไป ก็ยิ่งเห็นจริงตามคำสอนของหลวงพ่อ
และของพระพุทธเจ้ามากขึ้นทุกที พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้
อย่างไร ก็เป็นอย่างนั้น ไม่มีทางคัดค้านได้เลย

ต่อมา พ่อหนูจึงคลายพยศ ลดมานะ ละทิฐิ ทิ้งนิสัย

หัวรั้นหัวแข็ง เข้ามาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อ แล้วรักษาศีลห้าอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งฝึกหัดปฏิบัติภาวนา จนกลายเป็นพ่อหนูคนใหม่ ที่มีอัธยาศัยดี ช่วยกิจการงานวัดอย่างแข็งขันด้วยความจริงใจตลอดมา

นอกจากปัญหาของพ่อหนูแล้ว ก็มีเหตุการณ์ไม่ดีหลายอย่าง ที่หลวงพ่อต้องใช้ความอดทนและปัญญา รวมทั้งใช้สันติวิธีเข้าแก้ปัญหา

ชาวบ้านบางกลุ่มโลภจัด พยายามจะบุกรุกเข้าครอบครองป่าพงเป็นที่ทำกิน แต่เมื่อมีพระพำนักอยู่ ก็ทำอะไรได้ไม่สะดวก จึงวางแผนขับไล่ โดยจะใช้ผู้หญิงเป็นเครื่องมือ ชาวบ้านบางคนรู้ข่าวจึงมาราบเรียนหลวงพ่อ

“หลวงพ่ออย่าให้พระไปบิณฑบาตบ้านนั้นองค์เดียว นะ มีคนเขาจะให้สาวๆ มาดักกอด แล้วให้ร้องว่า ถูกพระข่มขืน”

หลวงพ่อบอกกับโยมคนนั้นอย่างอารมณ์ดีว่า

“เออ...ให้ผู้หญิงกอดสักทีก็ดีเหมือนกัน” ท่านได้ไปบิณฑบาตที่บ้านนั้นแทนพระรูปที่ไปประจำ แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้น เรื่องราวค่อยๆ เงียบหายไป

บางวันมีคนชี้เกียจมักง่าย เมื่อเห็นผักผลไม้ในวัดเกิดอยากได้ แต่ไม่อยากปลุกเอง ตอนแรกๆ ทำที่เข้ามาขอ แต่หลายครั้งชักอาย จึงใช้วิธีแอบมาขโมย หลวงพ่อใช้อุบายจับ

ตัวขโมยมาได้แล้วอบรมสั่งสอน... “คราวหลังอย่าทำเช่นนี้อีกนะ มะละกอนี้ เอาไปกินก็ได้แค่วันสองวันแค่นั้นแหละ ถ้าเราขยันปลูกเอาเอง จะได้กินตลอดไป ต้องพยายามทำมาหากินด้วยความสุจริต จะได้ไม่เดือดร้อน และจะได้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานด้วย”

ต่อมา ชาวบ้านแอบเอาสุนัขและแมวมาปล่อยในวัด พอรู้ตัวเจ้าของ หลวงพ่อเชิญเขามาที่วัด แล้วชี้แจงเหตุผลให้ฟัง...

“ที่วัดของเรามีกระรอก กระแต มีไก่ป่า และสัตว์หลายอย่าง อาตมาอยากสงวนเอาไว้ เพื่อลูกหลานเขาจะได้ดูได้เห็นบ้าง ถ้าไม่ทำอย่างนั้น มันก็จะสูญพันธุ์ไป แล้วจะเหลืออะไรไว้ให้เขา พวกหมาพวกแมวที่โยมเอามาทิ้งที่นี่ หากปล่อยไว้ มันก็จะกัดกินสัตว์ป่าตายหมด ขอให้พวกเราเอามันกลับคืนไปซะ แล้วมาช่วยกันรักษาสัตว์ป่าเอาไว้”

ส่วนทางด้านฝ่ายพระสงฆ์สำนักอื่น ในสมัยนั้นยังมีความเข้าใจผิดต่อพระที่ป่าพงเหมือนกัน ถึงขนาดบอกให้ชาวบ้านเอาข้าวแห้งกับเถาว์ลัยใส่บาตรให้หลวงพ่อ แต่ท่านไม่ได้โต้ตอบ โดยถือหลักว่า “เขาเกลียด ให้ทำดีตอบแทนเขา” พอถึงฤดูเข้าพรรษา หลวงพ่อก็พาพระเถรไปกราบคารวะ หรือหากมีสิ่งของเครื่องใช้ ก็นำไปถวายแก่พระเหล่านั้นด้วย ต่อมาเหตุร้ายต่างๆ นั้นได้คลี่คลายไปในทางที่ดี

...๒๓

ร่มเงาวัดหนองป่าพง

นับวันร่มเงาวัดหนองป่าพงยิ่งแผ่กว้างออกไป สาธุชน ทั้งใกล้ไกลต่างหลั่งไหลมาตามกิตติศัพท์แห่งศีลสัตย์ของพระ ป่า เมื่อมาพบเห็นการประพฤติปฏิบัติยิ่งเกิดศรัทธา ชาวบ้าน บางกลุ่มจึงขอนิมนต์หลวงพ่อกับไปพิจารณาตั้งวัดป่าในถิ่นของตนบ้าง

ต่อมา วัดสาขาจึงกำเนิดขึ้นในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอื่นๆ หลายแห่ง หลวงพ่อได้จัดส่งหลวงพ่อกะเทียง โชติธมฺโม หลวงพ่อจันทร์ อินฺทวโร และศิษย์อาวุโสออกไปเป็น ประธานสงฆ์ในสาขาต่างๆ ตามลำดับ

สำหรับที่วัดหนองป่าพง พระเถระที่จำนวนเพิ่มขึ้น เรื่อยๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ หลวงพ่อจึงกำหนดกติกาสงฆ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นรากฐานของข้อวัตรปฏิบัติในวัดหนองป่าพงและสาขา ซึ่งถือว่ากติกานี้ คือตัวแทนส่วนหนึ่งของหลวงพ่อกับในปัจจุบัน

กติกาสงฆ์จะช่วยควบคุมความประพฤติของพระเถรให้อยู่ในขอบเขตของพระธรรมวินัย เพื่อง่ายต่อการเข้าสู่ความบริสุทธิ์ในสมณเพศ เช่น การห้ามรับเงินทอง และห้ามผู้อื่นเก็บไว้เพื่อตน ห้ามซื้อขายแลกเปลี่ยน ไม่ขอของจากคนมิใช่ญาติมิใช่ปวาราณา หากได้รับวัตถุทานให้เก็บไว้เป็นกองกลาง และห้ามบอกและเรียนศิรัจฉานวิชา บอกเลข ทำนํ้ามนต์ หมอยา หมอดู ทำวัตรมงคล ฯลฯ เป็นต้น

ในยุคนั้น หลวงพ่อยังคงนำศิษย์ประพฤติปฏิบัติอย่างแข็งขันสม่ำเสมอ...พอห้าโมงเย็น ประตูวัดจะถูกปิดทันที ไม่ให้ใครเข้าออก ป่าทั้งป่าเงียบสงัด แม้จะมีพระเถรร่วมร้อยรูป แต่ไม่มีเสียงพูดคุย หกโมงเย็น ทุกคนต้องนั่งสมาธิพร้อมกันที่ศาลา จะลุกขึ้นไปไหนไม่ได้ จนกว่าจะถึงเวลาเลิก

บางครั้งหลวงพ่อจะพาสวนทางกิเลส เช่น ฤดูร้อนให้ปิดประตูหน้าต่างศาลาแล้วนั่งสมาธิ อากาศจะร้อนอบอ้าวจนเหงื่อไหลไทรหมากาย ก็ไม่อนุญาตให้ลุกจากที่ แต่หากเป็นฤดูหนาวให้เปิดหน้าต่างให้โล่ง นั่งสมาธิอยู่ในความหนาวเย็นอย่างนั้น

ท่านพาทำเช่นนี้ เพราะต้องการให้ศิษย์มีความอดทนไม่อ้างหนาวร้อนหรืออ้างเวลา แล้วหลีกเลี่ยงการภาวนา รวมทั้งเป็นการขัดชินกิเลส ไม่ให้ทำตามความอยากของตนเอง ถึง

ฤดูแล้งใบไม้และพื้นดินแห้งเหมาะแก่การอยู่โคนไม้ บางปี
หลวงพ่อก็พาพระเถรออกเดินธุดงค์ไปตามสถานที่ต่างๆ แต่
บางครั้งก็ธุดงค์กันในวัด ให้ทางกลด นั่งสมาธิ เดินจงกรมอยู่
ตามร่มไม้ ไม่ต้องขึ้นกุฏิ

หลวงพ่อเข้มงวดกวดขันต่อตนเองและศิษย์ตลอดมา
จนกระทั่งในช่วงหลังๆ ท่านมีอายุมากขึ้น และต้องต้อนรับ
ญาติโยมเกือบตลอดทั้งวัน พระเถรจึงร่วมประชุมตกลงกัน
ยกข้อวัตรให้หลวงพ่อ คือขอร้องให้ท่านไม่ต้องมาทำกิจวัตร
บางอย่าง เช่น ตักน้ำ กวาดลานวัดกับลูกศิษย์ลูกหา แต่
หลวงพ่อก็ไม่วางธุระเสียทั้งหมด ท่านยังคงดูแลศิษย์อย่าง
ใกล้ชิดเสมอมา

ต่อมา หลวงพ่อได้ฝึกหัดให้ศิษย์รู้จักการปกครอง
ตนเองในระบบสงฆ์ โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของท่านแก่ศิษย์
อาวุโส เป็นผู้นำหมู่คณะประเพณีข้อวัตรต่างๆ โดยท่านคอย
ควบคุมดูแลอีกชั้นหนึ่ง

การประเพณีปฏิบัติของพระกรรมฐานในป่าพงในยุค
นั้นดำเนินไปอย่างสงบและมั่นคง แม้หลวงพ่อก็ไม่ได้ร่วม
ปฏิบัติในกิจวัตรทุกอย่างเช่นเดิม แต่สานุศิษย์อาวุโสซึ่งถอด
แบบมาจากหลวงพ่อ ก็สามารถนำหมู่คณะปฏิบัติได้อย่าง
เรียบร้อย

ศิษย์ชาวต่างประเทศ

ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ท่านอาจารย์สุเมโธ (ศิษย์ชาวต่างประเทศรูปแรก) ได้ยินกิตติศัพท์ความเคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติของหลวงพ่อกิ่งกราบลาพระอุปัชฌาย์ของท่านที่จังหวัดหนองคาย เดินทางมาฝากตัวเป็นศิษย์กับหลวงพ่อกิ่ง ท่านได้เมตตาไว้แต่ตั้งเงื่อนไขว่า

“ท่านจะมาอยู่กับผมก็ได้ แต่มีข้อแม้ว่าผมจะไม่ทำอะไรมาบำรุงท่านให้ได้ตามอยาก ท่านต้องทำตามระเบียบข้อวัตร เหมือนที่พระเถรไทยเขาทำ”

ตลอดระยะเวลา ๔ ปีที่ป่าพง ท่านอาจารย์สุเมโธได้รับการฝึกฝนเคี่ยวเข็ญด้วยอุบายต่างๆ จากหลวงพ่อกิ่ง ท่านเล่าให้ฟังว่า “บางครั้งหลวงพ่อกิ่งจะดุหรือตักเตือนผมในที่สาธารณะ ทำให้ผมอายมาก ครั้งหนึ่งท่านเล่าให้โยมทั้งศาลาฟังเรื่องที่ผมทำไม่สวยไม่งาม เช่น การฉันข้าวด้วยมือเปล่าแต่เปิบไม่เป็น

ขยำอาหารขึ้นมาเต็มกำมือ แล้วโปะใส่ปากใส่จมูกเลอะเทอะ
ไปทั้งหน้า พระเถรและโยมหัวเราะกันลั่นศาลา ผมนั้นทั้งโกรธ
ทั้งอาย แต่ก็ทนได้ และพิจารณาว่า นี่เป็นความกรุณาของ
หลวงพ่อก ที่ช่วยเปิดเผยความเย่อหยิ่งของผม ซึ่งมันเป็นจุด
บอดที่เรามักจะมองไม่เห็น และยังเป็นอุบายที่ท่านจะทดสอบ
อารมณ์เราว่า มีพื้นฐานที่จะรองรับธรรมะได้มากน้อยแค่ไหน...”

“ทุกเช้าเวลาหลวงพ่อกลับจากบิณฑบาต จะมีพระเถร
หลายองค์ไปรอล้างเท้าท่าน ระยะเวลาๆ ที่ผมไปอยู่วัดป่าพง
เห็นกิจวัตรนี้ที่ไร ก็นึกค่อนข้างอดพระเถรเหล่านั้นอยู่ในใจ แต่
พออยู่นานเข้า ผมก็เป็นไปด้วย เช้าวันหนึ่งก่อนที่ผมจะรู้ตัวว่า
เป็นอะไร ผมก็ปราดเข้าไปอยู่หน้าพระเถรองค์อื่นเสียแล้ว
ขณะก้มลงล้างเท้าถวายท่าน ผมได้ยินเสียงนุ่มๆ กลั้วเสียง
หัวเราะของหลวงพ่อกว่า สุขเมธะยอมแล้วหรือ...”

“เช้าวันหนึ่งผมกำลังกวาดใบไม้ที่ลานวัด อารมณ์ไม่ดี
รู้สึกหงุดหงิดขัดเคือง และรู้สึกว่าจะตั้งแต่มานอยู่ที่วัดป่าพงเจอแต่
ทุกข์ พอดีหลวงพ่อกเดินมายังผม ท่านยิ้มให้พร้อมกับพูดว่า
วัดป่าพงทุกข์มาก แล้วท่านก็เดินกลับไป ผมสงสัยว่าทำไม
หลวงพ่อกพูดอย่างนี้ กลับไปทบทวนพิจารณาได้สติว่าทุกข์ไม่ได้เกิด
จากวัดป่าพง แต่เกิดจากจิตใจของเราเอง...”

ต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้มีชาวอเมริกันอีกสองคนเข้า

มาบวชที่วัดหนองป่าพง แต่อยู่ได้ราวหนึ่งปีทั้งคู่อีกลาสิกขาไป คนหนึ่งเป็นนักเขียน ได้จดบันทึกคำสอนของหลวงพ่ไปแล้วไปพิมพ์เผยแพร่ทำให้ชื่อเสียงของหลวงพ่อเป็นที่รู้จักในหมู่ชาวต่างประเทศยิ่งขึ้น ส่วนอีกคนเป็นนักจิตวิทยา ชอบวิพากษ์วิจารณ์ครูบาอาจารย์ต่างๆ เว้นไว้แต่หลวงพ่องค์เดียวที่เขาเคารพเทิดทูนมาก หลังลาสิกขาบทเมื่อได้พบชาวต่างประเทศที่กำลังแสวงหาครูอาจารย์ เขามักแนะนำให้มาพบหลวงพ่อ ทำให้พระฝรั่งในวัดหนองป่าพงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ผู้คนที่เข้ามาวัดหนองป่าพง ต่างสิ่งที่เห็นพระฝรั่งปฏิบัติกรรมฐานเคร่งครัดอยู่เคียงข้างกับพระไทย จึงเกิดความสงสัยว่าหลวงพ่อสอนชาวต่างประเทศได้อย่างไร ในเมื่อท่านไม่คุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ และลูกศิษย์ฝรั่งเองก็ไม่คุ้นเคยภาษาไทย หลวงพ่อชี้แจงว่า “ที่บ้านโยมมีสัตว์เลี้ยงหรือเปล่า อย่างหมา แมว หรือวัวควายอย่างนี้ เวลาฝึกหัดมัน โยมต้องรู้ภาษาของมันด้วยไหม?”

“ถึงแม้มีลูกศิษย์เมืองนอกมาอยู่ด้วยมากๆ อย่างนี้ ก็ไม่ได้เทศน์ให้เขาฟังมากนัก พาเขาทำเอาเลย ทำดีได้ดี ถ้าทำไม่ดีก็ได้ของไม่ดี พาเขาทำดู เมื่อทำจริงๆ ก็เลยได้ดี เขาก็เลยเชื่อ...”

ครั้งหนึ่งเมื่อถูกถามปัญหาเช่นนี้ ท่านตอบแบบขำๆ ว่า

“ไม่ยากหรอก ดิ่งไปดิ่งมาเหมือนควาย เดี่ยวมันก็เป็นเท่านั้นแหละ”

ศิษย์ชาวออสเตรเลียเรียนรู้รูปหนึ่งเล่าถึงบทเรียนอันดูเดือดว่า

“วันหนึ่งผมมีเรื่องขัดใจกับพระรูปหนึ่ง รู้สึกโกรธหงุดหงิดอยู่ทั้งวัน รุ่งเช้าไปบิณฑบาต ก็เดินคิดไปตลอดทาง ขากลับเดินเข้าวัด พอตีสวนทางกับหลวงพ่อ ท่านยิ้มและทักผมว่า กู๊ดมอร์นิ่ง ซึ่งทำให้อารมณ์ของผมเปลี่ยนทันที จากความหงุดหงิดกลายเป็นปลื้มทันที

...ถึงเวลาสวดมนต์ทำวัตรเย็น หลวงพ่อก็ให้ผมเข้าไปอุปัฏฐากถวายการนวดที่กุฏิของท่าน ผมรู้สึกตื่นเต้นดีใจมากกับโอกาสที่หาได้ยากเช่นนั้น เพราะเราเป็นพระใหม่ แต่ขณะที่กำลังถวายการนวดอยู่อย่างตั้งใจ หลวงพ่อก็ถีบเปรี้ยงเข้าที่ยอดดอกที่กำลังพองโตของผมจนลึ้มก้นกระแทกพื้น ท่านดูใหญ่เลยว่า จิตใจไม่มั่นคง พอไม่ได้ตั้งใจก็หงุดหงิดขัดเคือง เมื่อได้ตามปรารณาก็พูฟ่อง ผมฟังท่านดูไปหลายๆ อย่างแล้วก็ไม่โกรธและไม่เสียใจ รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่าน ที่ช่วยชี้กิเลสของเรา ไม่เช่นนั้นเราคงเป็นคนหลงอารมณ์ไปอีกนาน...”

นอกจากจริยาวัตรอันงดงามของหลวงพ่อแล้ว บรรยากาศของวัดหนองป่าพง และกิริยามารยาทของพระเถร ยังเป็นแรง

ดลใจให้ผู้พบเห็นเกิดความศรัทธาอย่างยิ่ง ดังท่านอาจารย์
ชาวต่างชาติรูปหนึ่งเล่าว่า

“พอผ่านเข้าประตูวัดหนองป่าพงเป็นครั้งแรก ความ
ประหลาดใจและความประทับใจก็เกิดขึ้น เมื่อเห็นบริเวณ
สถานที่ แม้จะเป็นป่ามีต้นไม้หนาแน่น แต่ทางเดินก็ดูสะอาด
ไม่มีอะไรเกะกะสายตา

...จากนั้นก็ไปเห็นกุฏิศาลาสะอาดเรียบร้อยที่สุด รู้สึก
ว่าวัดหนองป่าพงนี้ ระเบียบวินัยดีมากจริงๆ พอตกตอนเย็น
เห็นพระเณรออกมาทำกิจ ท่านเรียบร้อยดี มีกิริยาสำรวม
ไม่ตื่นเต้นอะไรเลย ผมเคยไปวัดอื่น พอพระเณรเห็นพวกฝรั่ง
ก็ปรี่เข้าหา เข้ามาพูดภาษาอังกฤษ ถามรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง
ทำเหมือนกับว่า พวกฝรั่งมีอะไรดีอย่างนั้น

...แต่ที่วัดหนองป่าพง บรรดาพระสงฆ์ ญาติโยม ผ้าขาว
แม่ชี ไม่เห็นมีใครสนใจกับฝรั่งอย่างผม นั่งท่านก็สำรวม เดิน
ก็สำรวม มีกิจอะไรต้องทำก็ทำไป ถามก็เงยหน้ามาพูดด้วย ไม่มี
อาการตื่นเต้นอะไรเลย มีความรู้สึกว่ ท่านเหล่านี้ต้องมีของดี
แน่ เกิดศรัทธาขึ้นมาก...”

ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จำนวนศิษย์ชาวต่างประเทศในวัด
หนองป่าพงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หลวงพ่อจึงตั้งวัดป่านานาชาติขึ้นที่
ป่าช้าบ้านบุงหวาย ซึ่งอยู่ห่างจากวัดหนองป่าพงราว ๗-๘

กิโลเมตร เพื่อปูพื้นฐานให้พระชาวต่างชาติได้รู้จักปกครอง
กันเอง โดยมอบให้ท่านอาจารย์สุเมธอธุแล

ประธานสงฆ์วัดป่านานาชาติในสมัยแรก ประสบปัญหา
ในการปกครองหมู่คณะมาก เพราะคนฝรั่งมีความเชื่อมั่นใน
ตัวเองสูง และกล้าแสดงออก จึงสร้างปัญหาให้ประธานสงฆ์ต้อง
เป็นทุกข์อยู่เสมอ เมื่อเรื่องถึงหลวงพ่อก็จะแนะนำให้ทั้งสอง
ฝ่ายละวางทิฐิมานะ ให้ปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น สำหรับประธาน
สงฆ์ หลวงพ่อก็จะแนะนำวิธีปกครองให้ว่า “ลูกศิษย์ของเรามี
เรื่องขัดแย้งกัน ก็ให้พิจารณาให้ดี อย่าตัดสินว่าผู้มาใหม่ไม่ดี
อย่าไปว่าคนนั้นดี คนนี้ไม่ดี ต้องใช้เวลาดูไปนานๆก่อน ดู
อุปนิสัยของเขาไปนานๆ อย่าไปคิดว่า ดีหรือไม่ดีเลยทันที
เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่แน่นอน ต้องใช้เวลาดูไปก่อน...”

ศิษย์ชาวต่างประเทศ ต่างเคารพปัญญาบารมีของหลวงพ่อดี
เป็นอย่างยิ่ง ท่านเต็มไปด้วยเมตตาธรรมและอารมณ์ขัน เบิกบาน
แจ่มใสอยู่เป็นนิจ มีความสามารถพิเศษในการสื่อสาร และแก้
ปัญหาแก่ศิษย์ได้อย่างดีเยี่ยม ชาวต่างประเทศจึงเกิดศรัทธาเข้า
มาศึกษาและปฏิบัติธรรมที่วัดหนองป่าพงและวัดนานาชาติ
เป็นจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับ

เมื่อสร้างประโยชน์ตนได้เป็นที่พอใจแล้ว ให้สร้างประโยชน์ผู้อื่น
จึงจะชื่อว่ากระทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง

...๒๕

จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๑

ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ท่านอาจารย์สุเมโธ เดินทางไปเยี่ยมบ้านเกิดที่อเมริกา ขากลับได้แวะพักที่พุทธวิหารธรรมประทีป กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ขณะพักอยู่ที่พุทธวิหารแห่งนั้น สมาชิกมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งอังกฤษ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้จัดตั้งพุทธวิหาร ได้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในปฏิปทาของท่านอาจารย์สุเมโธ จึงนิมนต์ให้ท่านพำนักอยู่เพื่อเป็นผู้นำในการประพฤติปฏิบัติ ท่านอาจารย์สุเมโธไม่ได้ตอบรับคำ แต่ได้ชี้แจงว่า จะนำเรื่องนี้ไปกราบเรียนหลวงพ่อชาซึ่งเป็นครูบาอาจารย์เสียก่อน

หลังจากนั้นไม่นาน ประธานมูลนิธิฯ คือ นายยอร์ช ชาร์ป ก็ได้เดินทางมาเมืองไทย เพื่อนิมนต์หลวงพ่อไปเผยแผ่พุทธธรรม และพิจารณาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งสำนักสาขาในประเทศอังกฤษ หลวงพ่อก็ไม่ได้รับนิมนต์ทันที แต่อนุญาตให้ประธานมูลนิธิฯ พำนักอยู่ที่วัดหนองป่าพงระยะหนึ่ง

โดยให้ปฏิบัติตนเหมือนคนวัด คือ พักที่ศาลา กินข้าวใน
กะละมังวันละมือ และทำกิจวัตรเช่นเดียวกับคนอื่นๆ เพื่อให้
ทำความเข้าใจในความเป็นอยู่ของพระป่า รวมทั้งเพื่อทดสอบ
ดูความอดทนและความจริงใจกันก่อน เมื่อพิจารณาเห็นว่ามิ
เจตนามุ่งมั่นจริง หลวงพ่อจึงรับนิมนต์จากประธานมูลนิธิ นั้น

๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อได้เดินทางไป
เผยแผ่พุทธธรรมที่ประเทศอังกฤษ โดยมีท่านอาจารย์สุเมโธ
เป็นผู้ติดตาม หลวงพ่อได้เขียนบันทึกประจำวัน กล่าวถึง
ความรู้สึกส่วนตัวและเล่าถึงภารกิจ รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ
ในระยะเวลาสองเดือนกว่าที่ต่างประเทศ ไว้ในสมุดบันทึกด้วย
ลายมือของท่าน ดังได้คัดมาบางตอนว่า

จินตนาการที่เกิดขึ้นใหม่ ในการเดินทางจากเมืองไทยสู่
กรุงลอนดอน ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ทั้งหลายก็เหมือนกับ
แสงของพระจันทร์พระอาทิตย์ เมื่อถูกเมฆหมอกเข้าครอบงำ
ก็เป็นอย่างหนึ่ง เมื่อปราศจากเมฆหมอกก็เป็นอย่างหนึ่ง

เป็นเหตุให้คิดว่า การเรียนธรรม การรู้ธรรม การเห็น
ธรรม การปฏิบัติธรรม การเป็นธรรมเหล่านั้นนั้น เป็นคนละส่วน
ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และทำให้จินตนาการต่อไปอีกถึงคำสอนของ
พระพุทธเจ้าว่า เมื่อเรายังไม่รู้ประเพณี คำพูด การกระทำของ

เขา ทุกอย่างเราไม่ควรถือตัวในที่นั้น

และคิดต่อไปอีกขณะเมื่ออยู่บนกลีบเมฆนั้นว่า ชาติตระกูล ความรู้ คุณธรรมเป็นอย่างไก็เป็นทีแปลกมาก เพราะเรื่องนี้ดูเหมือนเราได้ประสบมาก่อนแล้ว ตอนที่เราได้ถวายเป็นชีวิตในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์...ว่าเราได้มาเมืองนอกนี้...นี่คือเมืองนอกใน (วัฏฏะ) ไม่ใช่เมืองนอกนอก การเห็นเมืองนอกในพระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญ พระพุทธเจ้าสรรเสริญคนผู้เห็นเมืองนอกนอก

ความคิดของเรา มันคิดบวกคิดลบกันอย่างนี้เรื่อยไป จนถึงกรุงลอนดอน และก็ได้ปรับกาย วาจา ใจ ให้เข้ากับเขาได้เป็นอย่างดีไม่มีอะไร

สิ่งที่แปลกนั้นก็คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ส่วนใจนั้นปกติอยู่ตามเดิม เพราะได้เตรียมมานานแล้ว ต่างแต่ไม่แปลก แปลกแต่ไม่ต่าง คิดต่อไปว่า ประชาชนในยุโรปนี้ เขาได้ถึงจุดอิ่มของวัตถุทั้งหลายแล้ว แต่ยังไม่รู้จักพอ เพราะขาดจากธรรม เปรียบได้เหมือนผลไม้พันธุ์ดี เกิดอยู่ในสวนที่มีดินดี แต่ขาดคนดูแลรักษา จึงทำให้ผลไม้ทั้งหลายเหล่านั้นไร้คุณค่าเท่าที่ควรจะได้เหมือนมนุษย์ไร้คุณค่าจากการเกิดมาเป็นมนุษย์ฉะนั้น

๖ พฤษภาคม ๒๕๒๐ บินต่อถึงเมืองการาจี ปากีสถาน บินผ่านอิตาลี ถึงลอนดอน นายยอร์ช ชาร์ป และนางฟรีดา วินท์

ได้เอารถมารับที่สนามบินฮีทโรว์

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการเดินทางในวันที่ ๖ ในขณะที่บินอยู่ เครื่องบินได้เกิดอุบัติเหตุอย่างระเบิด ๑ เส้นบนอากาศ พนักงานการบินจึงได้ประกาศให้ผู้โดยสารเตรียมตัวรัดเข็มขัด มีพนักพนักก็ต้องถอดออก แม้กระทั่งแว่นตาหรือรองเท้า เครื่องบริหารทุกอย่างต้องเตรียมพร้อมหมด ผู้โดยสารทุกคนเมื่อเก็บบริหารทุกอย่างเสร็จแล้ว ต่างคนต่างก็เงิบคิดว่าเป็นครั้งสุดท้ายของพวกเขาทุกคนเสียแล้ว

ขณะนั้นเราก็ให้คิดว่า เป็นครั้งแรกที่เราได้เดินทางมาเมืองนอกเพื่อสร้างประโยชน์แก่พระศาสนา จะเป็นบุญอย่างนี้เทียวหรือ เมื่อระลึกได้เช่นนี้แล้ว ก็ตั้งสัตย์อธิษฐานมอบชีวิตให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วก็กำหนดจิตรวมลงไว้ในสถานที่ควรอันหนึ่ง แล้วได้รับความสงบเยือกเย็นดูคล้ายกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น พักที่ตรงนั้น จนกระทั่งเครื่องบินได้ลดระดับลงมาถึงแผ่นดินด้วยความปลอดภัย ฝ่ายคนโดยสารต่างก็ปรบมือด้วยความดีใจ คงคิดว่าเราปลอดภัยแล้ว

สิ่งที่แปลกก็คือ ขณะเมื่อเครื่องบินเกิดอุบัติเหตุ ต่างคนก็ร้องเรียกว่า... “หลวงพ่ช่วยปกป้องพวกเราทุกคนด้วย” แต่เมื่อพ้นอันตรายแล้วเดินลงจากเครื่องบิน เห็นประนมมือไหว้พระเพียงคนเดียวเท่านั้น นอกนั้นไหว้แอร์โฮสเตสทั้งหมดใน

ที่นั่น...นี่เป็นสิ่งที่แปลก

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๐ วันนี้ประมาณ ๗ โมงเช้า เราได้นั่งอยู่ในที่สงบเงียบจึงได้เกิดความรู้ในการภาวนาหลายอย่าง เราจึงได้หยิบเอาสมุดปากกาขึ้นมาบันทึกไว้ภายในวิหารธรรม ประทีปด้วยความเงียบสงบ ธรรมะที่เกิดขึ้นนี้เราเรียกว่า “มโนธรรม” เพราะเกิดขึ้นด้วยการปรากฏในส่วนลึกของใจว่า การที่ มาบวชเจริญรอยตามพระพุทธองค์นั้นเรายังไม่ได้ทำอะไรๆ ได้เต็มที่ เพราะยังบกพร่องอยู่หลายประการอันเกี่ยวกับพุทธศาสนา คือ หนึ่งสถานที่ สองบุคคล สามกาลเวลา

เราจึงได้คิดไปอีกว่า เมื่อสร้างประโยชน์ตนได้เป็นที่พอใจแล้ว ให้สร้างประโยชน์บุคคลอื่น จึงจะได้ชื่อว่ากระทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงมีความเห็นว่า กรุงลอนดอนนี้แห่งหนึ่งจัดเรียกได้ว่าเป็นปฎิรูปเทศ คือ ประเทศอันสมควรในการที่จะประกาศพระศาสนา จึงได้จัดให้ศิษย์ฝรั่งอยู่ประจำเพื่อดำเนินงานพระศาสนาต่อไป

วิธีสอนธรรมนั้นให้เป็นไปในทำนองที่ว่า ทำน้อยได้มาก ทำมากได้น้อย ให้เห็นว่าความเย็นอยู่ในความร้อน ความร้อนอยู่ในความเย็น ความผิดอยู่ในความถูก ความถูกอยู่ในความผิด ความสุขอยู่ที่ความทุกข์ ความทุกข์อยู่ที่ความสุข ความน้อยอยู่ที่ความใหญ่ ความใหญ่อยู่ที่ความน้อย สกปรกอยู่ที่สะอาด

สะอาดอยู่ที่สกลปรก อย่างนี้เสมอไป นี่เรียกว่าสังฆธรรม หรือ
สังฆศาสตร์

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๒๐ วันนี้เป็นวันแรกที่ได้ออก
บิณฑบาตในกรุงลอนดอนพร้อมด้วยพระสุเมโธ อเมริกัน พระ
เชมธโม อังกฤษ และสามเณรชินทโต ซึ่งเป็นสัญชาติฝรั่งเศส
พระโพธิญาณเถรเป็นหัวหน้า

การออกบิณฑบาตวันแรกได้ข้าวพอลัม ผลแอปเปิ้ล ๒ ใบ
กล้วยหอม ๑ ใบ ส้ม ๑ ใบ แดงกว่า ๑ ลูก แครอท ๒ หัว
ขนม ๒ ก้อน ดีใจซึ่งได้อาหารวันนั้น เพราะเข้าใจว่าเป็นอาหาร
ของพระพ่อ คือเป็นมูล (มรดก) ของพระพุทธเจ้านั่นเอง และ
เป็นอาหารที่บิณฑบาตได้ เมืองนี้ยังไม่เคยมีพระบิณฑบาตเลย
เพราะเขามีความอายกันเป็นส่วนมาก แต่ตรงข้ามกับเรา คำว่า
อายนี้เราเห็นว่าอายต่อบาป อายต่อความผิดเท่านั้น ซึ่งเป็น
ความหมายของพระพุทธองค์ นี่เป็นความเห็นของเรา จะถูก
หรือผิดขอร้องจากนักปราชญ์ทั้งหลายด้วย

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๒๐ ตอนเย็นวันนั้นเองได้ถูกถาม
ปัญหาและตอบคำถามพวกเขาเป็นปัจจุบันหลายอย่าง แต่เรา
ก็ไม่สนใจในการตอบปัญหานั้นตามเคย มีผู้หญิงฝรั่งคนหนึ่งได้
ถามปัญหาว่าคนตายแล้วไปอยู่ที่ไหน และความรู้ (วิญญาน)
นั้นเป็นอยู่อย่างไร

เราได้ตอบว่า ปัญหาที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงให้ตอบ เพราะเรื่องนี้ไม่ใช่เหตุ กระนั้นก็จะขออนุญาตตอบปัญหานี้ นลองศรัทธาสักหน่อย

ในขณะนั้นเรานั่งอยู่บนธรรมาสน์มีเทียนจุดไว้ ๒ เล่ม เราจึงถามว่าโยมมองเห็นเทียนนี้ไหม เขาก็ตอบว่าเห็น เราจึงว่านี่แหละ โยมเมื่อมีไฟอยู่ก็มีไฟอยู่ฉนั้นนั้น จากนั้นก็ได้หยิบเทียนเล่มหนึ่ง ขึ้นมาแล้วก็เป่าให้ดับด้วยปาก แล้วถามเขาว่า เปลวของไฟนี้ หายไปในทิศไหน เขาตอบว่าไม่รู้ รู้แต่ว่าเปลวไฟดับไปเท่านั้น

แล้วเราก็ถามเขาว่า แก่ปัญหาอย่างนี้พอใจไหม เขาก็ตอบว่ายังไม่พอใจในคำตอบนี้ เราก็ตอบเขาไปอีกว่าถ้าอย่างนั้น เราก็ไม่พอใจในคำถามของโยมเหมือนกัน เขาทำตาถลึงขึ้น สบัดหน้าแล้วก็หมดเวลาพอดี

หลวงพ่อบันทึกตอนท้ายในสมุดบันทึกว่า...

เราเป็นพระอยู่แต่ในป่ามานาน นึกว่าไปเมืองนอกจะมีความตื่นเต้น ก็เปล่า เพราะพระพุทธเจ้าตามควบคุมเราอยู่ทุก อิริยาบถ มีหน้าซำยังให้เกิดปัญญาขึ้นอีกด้วย เหมือนบัวในน้ำ ไม่ยอมให้น้ำท่วมฉนั้นนั้น พิจารณาตรงกันข้ามเรื่อยไป

และได้เที่ยวไปดูในมหาวิทยาลัยต่างๆ แล้ว จึงคิดว่า มนุษยศาสตร์ทั้งหลาย มันคงเห็นชัดเจนว่า มีแต่ศาสตร์ที่ไม่คม ทั้งนั้น ไม่สามารถจะตัดทุกข์ได้ มีแต่ก่อให้เกิดทุกข์ ศาสตร์

ทั้งหลายเหล่านั้นเราเห็นว่า ถ้าไม่มาขึ้นต่อพุทธศาสตร์แล้วมันจะไปไม่รอดทั้งนั้น

ความรู้สึกในเหตุการณ์ที่ได้ไปเมืองนอกในคราวนี้ก็น่าขบขันเหมือนกัน เพราะเราเห็นว่าอยู่เมืองไทยมาก็นานแล้ว คล้ายๆ กับพญาลิงให้คนหยอกเล่นมาหลายปีแล้ว ลองไปเป็นอาจารย์กบในเมืองนอกดูสักเวลาหนึ่งจะเป็นอย่างไร เพราะภาษาของเขาเราไม่รู้ ก็ต้องเป็นอาจารย์กบอย่างแน่นอน แล้วก็ไปตามความคิดอย่างนั้น

กบมันไม่รู้ภาษาของมนุษย์ แต่พอมันร้องขึ้นมาแล้วคนชอบไปหามันจังเลย...เลยกลายเป็นคนใบ้สอนคนบ้าอีกเสียแล้ว ก็ดีเหมือนกันปริญญญาของพระพุทธเจ้านั้นไม่ต้องไปสอบกับเขาหรอก...

ฉะนั้นพระใบ้ เลยเป็นเหตุให้ได้ตั้งสาขาสองแห่งคือ กรุงลอนดอน และฝรั่งเศส เพื่อให้คนบ้าศึกษา ก็ขบขันดีเหมือนกัน

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๐ เดินทางกลับจากกรุงลอนดอน

...๒๖

จาริกสู่ตะวันตกครั้งที่ ๒

ในครั้งแรกของการไปเผยแพร่พุทธธรรมยังต่างประเทศ ชาวอังกฤษบางคนเรียนถามหลวงพ่่ว่า “ชีวิตของพระเป็นอย่างไร?... ทำไมชาวบ้านถึงได้เลื่อมใส โดยที่พระไม่ได้ทำอะไร?”

หลวงพ่อบีบตอบแบบอุปมาว่า... “ถึงบอกให้ก็ไม่รู้หรอก มันเหมือนกับนกที่อยากรู้อะไรของปลาในน้ำ ถึงปลาบอกความจริงว่า อยู่ในน้ำเป็นอย่างไร นกก็ไม่มีทางจะรู้ได้ ตราบใดที่นกยังไม่เป็นปลา” พวกเขาเหล่านั้นพอใจในคำตอบของหลวงพ่่มาก

หลังจากกลับสู่เมืองไทยแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อจึงได้รับหนังสือจาก บี.บี.ซี แห่งประเทศอังกฤษ ติดต่อขอเข้าถ่ายทำภาพยนตร์เกี่ยวกับพุทธศาสนาที่วัดหนองป่าพง ตอนท้ายของหนังสือฉบับนั้น มีข้อความอยู่ประโยคหนึ่ง ซึ่งเขาเห็นว่า “หวังว่าท่านอาจารย์ คงจะเป็นปลาที่เห็นประโยชน์ (เกื้อกูล) แก่นก”

ในต้นเดือนตุลาคมปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ชาวต่างประเทศ ได้เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับชีวิต ข้อวัตรปฏิบัติ และกิจวัตรประจำวันของพระกรรมฐานที่วัดหนองป่าพง หลังจากนั้นไม่นาน หนังสือสารคดีเรื่องนี้ก็ได้แพร่หลายสู่สายตาของคนก่อนโลก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ทางมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่ง อังกฤษได้ติดต่อนิมนต์หลวงพ่อ ให้จาริกไปเผยแผ่ธรรมะที่ ประเทศอังกฤษอีกครั้ง หลวงพ่อกับพระอาจารย์ปภาโกโร จึงได้ เดินทางสู่ประเทศอังกฤษ ในวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒

การไปอังกฤษครั้งนี้ ได้รับความสนใจจากชาวต่างประเทศมากขึ้นกว่าครั้งแรกหลายเท่า และหลวงพ่อยังได้ไปดู สถานที่ซึ่งมีคนถวาย เพื่อจัดตั้งเป็นสำนักสาขาถาวร สถานที่แห่งใหม่เป็นป่าธรรมชาติของเมืองหนาว อยู่ใกล้ทะเลสาบ มีคฤหาสน์โบราณอยู่หลังหนึ่ง ต่อมาพระชาวดะวันตกศิษย์ ของหลวงพ่อย้ายจากแฮมสเทท กรุงลอนดอน ซึ่งเป็นที่พักแห่งแรก ไปอยู่สำนักใหม่ที่หมู่บ้านชิตเฮิร์ต เมืองปีเตอร์ สฟิลด์ มณฑลซัสเซกซ์ตะวันตก ปัจจุบันนี้มีชื่อว่า วัดป่าจิตตวิเวก

หลวงพ่อกพักอยู่ที่ซัสเซกซ์ระยะหนึ่ง แล้วเดินทางสู่ สหรัฐอเมริกากับพระอาจารย์ปภาโกโร ได้ไปพักที่สำนักกรรมฐาน

ของนายแจ๊ค คอร์นฟิลด์ (อดีตพระสุญโญ) ซึ่งเป็นศิษย์เคยบวชอยู่ที่วัดหนองป่าพง ระยะเวลาเก้าวันที่หลวงพ่อกำลังอยู่ลำนํานั้น ได้อบรมกรรมฐานแก่ชาวอเมริกัน ซึ่งได้รับความสนใจจากพวกเขาเหล่านั้นมาก

หลวงพ่อกำลังถึงประสบการณ์ครั้งหนึ่งในอเมริกาให้ญาติโยมฟังว่า “อาตมาเคยไปสหรัฐ เขาให้ไปพูดในบ้านชาวคริสต์ ก็พูดตามภาษาเรานั้นแหละ เมื่อพูดจบลง คริสต์แก่ๆ คนหนึ่งถามว่า

ท่าน...ศาสนาพุทธอยู่เมืองไทย แต่ทำไมขโมยเยอะ?

ใช่...จริง...ยอมรับร้อยเปอร์เซ็นต์เลย...แต่ว่า ขโมยเหล่านั้นไม่ใช่ศาสนา...มันเป็นคน...คนเป็นขโมย...ไม่ใช่ศาสนาเป็นขโมย...คนที่สอนศาสนาก็ไม่ให้ทำอย่างนั้น...ศาสนาก็ไม่ให้ทำอย่างนั้น...แต่คนทำ...ไม่ใช่ศาสนาทำ...เขาตบมือให้เหมือนกัน...

อาตมาจึงถามบ้างว่า สหรัฐมีขโมยหรือเปล่า? เขาไม่อยากจะตอบเหมือนกัน เพราะขโมยก็เยอะเหมือนกัน”

หลวงพ่อก็ได้นำหลักการปฏิบัติและสนทนาตอบปัญหาธรรมแก่ผู้สนใจในสถานที่หลายแห่งในอเมริกา ซึ่งเป็นที่ยอมรับและซาบซึ้งแก่ชาวต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง หลังจากพำนักอยู่ที่อเมริการะยะหนึ่ง หลวงพ่อก็ได้เดินทางย้อนกลับมาอังกฤษ ได้อยู่ดูแลการเคลื่อนย้ายสำนัก จากที่เก่าคือวิหาร

แฮมสเตท ไปยังสำนักใหม่ที่มณฑลซัสเซกซ์ตะวันตก

หลวงพ่อใช้เวลาในการไปเผยแพร่ธรรมะครั้งนี้สองเดือน แล้วได้กลับสู่ประเทศไทย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒

การเดินทางไปประกาศธรรมในต่างประเทศของหลวงพ่อทั้งสองครั้งนั้น ทำให้หลักธรรมปฏิบัติของพุทธศาสนาได้เผยแผ่ออกไปอย่างกว้างไกล ยังผลให้มีสำนักปฏิบัติธรรมที่มีลักษณะคล้ายวัดป่าในเมืองไทยเกิดขึ้นหลายแห่งในซีกโลกตะวันตก เป็นสถานที่ฝึกหัดปฏิบัติและให้หลักการดำเนินชีวิตที่ดีงามแก่ผู้คนในถิ่นนั้น

ปัจจุบันมีสำนักสาขาของวัดหนองป่าพง ในต่างประเทศกว่าสิบแห่ง ตั้งอยู่ในประเทศต่างๆ เช่น อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ อิตาลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา เพื่อสืบเจตนารมณ์ของหลวงพ่อ ดังที่ท่านเขียนไว้ในสมุดบันทึก ตอนจาริกสู่ต่างประเทศว่า “ต้องยอมเสียสละทุกอย่างให้แก่พระศาสนา เพื่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ในเวลานี้ ดอกบัวกำลังจะบานในทิศตะวันตกอยู่แล้ว...”

...๒๓/

อาพาธ

ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อมีอาการผิดปกติทางร่างกาย เกิดขึ้น เริ่มจากรู้สึกว่า ร่างกายโง่เงา การทรงตัวไม่ค่อยดี ต้องใช้ไม้เท้าช่วยค้ำยันเวลาเดิน และมีอาการปวดเมื่อยบริเวณ ต้นคอ

นับตั้งแต่นั้นมา ความผิดปกติทางร่างกายมีมาตลอด และทรุดลงเรื่อยๆ แต่หลวงพ่อยังคงทำหน้าที่ของครูอาจารย์ อย่างไม่บกพร่อง พยายามอบรมสั่งสอนศิษย์อยู่ทุกโอกาส เมื่อมีเวลาว่างก็ออกไปเยี่ยมเยียนพระเถรตามสาขาทั้งใกล้ไกล ตลอดจนต้อนรับญาติโยมที่มานมัสการ โดยไม่เห็นแก่ความสุขสบายส่วนตัว

ครั้งหนึ่ง ขณะอบรมพระเถรอยู่ในโบสถ์ หลวงพ่อกล่าว ถึงความรู้สึกของท่านว่า “ทุกวันนี้ ผมอยู่ได้เพราะความเบิกบาน ถึงจะเจ็บป่วยไข้ จิตใจก็มีแต่ความเบิกบานตลอดเวลา”

บางครั้ง หลวงพ่อมีอาการทรุดหนัก แต่เมื่อลูกศิษย์ ลูกหามาเยี่ยม ท่านจะนั่งพูดคุยด้วยหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ลูกศิษย์ต่างวิตกเรื่องการอาพาธของ หลวงพ่อ แต่ท่านกลับเป็นห่วงการประพฤติปฏิบัติของศิษย์ มากกว่า

หลวงพ่อบรรยายถึงสังขารร่างกายของท่านว่า ตอนที่ท่าน กำลังปฏิบัติอยู่ตามป่าเขานั้น ได้ทรมานร่างกายตนเองมาก หุ่นเหี้ยมโหดจิตใจปฏิบัติอย่างหักโหม แต่ร่างกายก็ทนทานมาก ไม่แตกดับเสียตั้งแต่ตอนนั้น เมื่อมันทนสู้อยู่ได้ถึงทุกวันนี้ นับว่าดีมากแล้ว

กลางเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ อาการอาพาธของ หลวงพ่อทรุดลงมาก ศิษย์จึงกราบนิมนต์ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล ลำโรง สมุทรปราการ ขณะนั้นหลวงพ่อยังพอเดินเองได้แต่ต้อง พยุงบ้าง ผลการตรวจของแพทย์พบว่า ช่องภายในสมองมี ขนาดโตผิดปกติ เป็นโรคน้ำไขสันหลังสมองคั่ง คณะแพทย์ ได้ผ่าตัดรักษา หลังผ่าตัดอาการทรงตัวดีขึ้นบ้าง แต่ความจำ ไม่ค่อยดี

เมื่อกลับมาถึงวัดหนองป่าพง อาการทรงตัวกลับแย่ลง อีก แขนขาข้างซ้ายยกไม่ค่อยถนัด บางครั้งมีอาการอ่อนเพลีย พูดไม่มีเสียง เดินไม่ไหว ต้องนั่งรถเข็น อาการต่างๆ เป็นมากขึ้น

ฉันอาหารได้น้อยลง

ต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ศิษย์จึงต้องนิมนต์ท่านเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โปรดเกล้าฯ รับหลวงพ่ไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ผลการตรวจแพทย์ได้วินิจฉัยอาการป่วยของหลวงพ่อกับว่า มีสาเหตุจากเนื้อสมองเสื่อมจากเส้นเลือดอุดตัน และเนื้อสมองตายเป็นหย่อมๆ รวมทั้งเป็นเบาหวาน

ผลการรักษาระยะแรกอาการดีขึ้นบ้าง นิ่งได้นานๆ และลุกเดินได้บ้าง แต่พอประมาณเดือนธันวาคมของปีนั้น เกิดอาการชักกระตุก แขนข้างซ้ายไม่มีแรง จากนั้นอาการทั่วไปไม่ดีขึ้นเลย ท่านพระอาจารย์เลี่ยม จิตธมฺโม (รักษาการเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง) จึงตัดสินใจนิมนต์หลวงพ่อกลับวัดหนองป่าพง หลังจากได้พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์นานประมาณ ๕ เดือน

เมื่อกลับถึงวัดหนองป่าพง ได้เข้าพักในกุฏิพยาบาล ซึ่งสร้างขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และคณะศิษย์ได้ร่วมสมทบโดยเสด็จพระราชกุศล

พระอาจารย์เลี่ยม จัดพระเณรพลัดเปลี่ยนเวรกันอุปัฏฐากหลวงพ่อกับ และทางโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์

อุบลราชธานี ได้จัดแพทย์และบุรุษพยาบาลมาร่วมรักษาพยาบาล
โดยตลอด

แม่หลวงพ่อจะอาพาธหนัก แต่บรรยากาศของวัดหนอง
ป่าพงคงสงบและมั่นคง วัตรปฏิบัติของพระเถรดำเนินไปอย่าง
ต่อเนื่อง โดยมีคณะพระเถรร่วมกันปกครองหมู่คณะแทน
หลวงพ่อ และทุกๆ ปี จะมีการประชุมใหญ่ในวันที่ ๑๗ มิถุนายน
(วันคล้ายวันเกิดของหลวงพ่อ) พระสงฆ์จากทุกสำนักสาขา
ทั้งในและต่างประเทศ จะเดินทางร่วมปฏิบัติบูชารำลึกถึงคุณ
ของหลวงพ่อ รวมทั้งร่วมประชุมกันในวันนั้น

หลวงพ่อได้อยู่เป็นมิ่งขวัญแก่ศิษย์เรื่อยมา แม้สังขาร
ร่างกายจะไม่อำนวยต่อการทำหน้าที่ของครูอาจารย์ แต่คุณธรรม
ของท่านยังแผ่ความร่มเย็นอยู่ในใจศิษย์ ยังผลให้พระสงฆ์เกิด
ความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติบูชา และร่วมกันรักษาข้อวัตร
ปฏิบัติของหลวงพ่อไว้อย่างมั่นคง จำนวนสาขาและพระสงฆ์
ทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้นตามลำดับ

พระมหาเถระผู้ทรงคุณธรรมรูปหนึ่งทางปักษ์ใต้ ได้
กล่าวกับคณะศิษย์วัดหนองป่าพงที่ไปเยี่ยมคารวะท่านว่า “ท่าน
อาจารย์ชา นอนป่วยให้ลูกศิษย์ได้บุญ”

อาการของหลวงพ่อทรุด และเสื่อมลงเรื่อยๆ ตาม
ลักษณะธรรมดาของสังขารร่างกาย ที่ตั้งอยู่บนความไม่เที่ยง

เป็นทุกข์และความไม่ใช่ตัวตน ครูบาอาจารย์บางท่านกล่าวว่า แม้หลวงพ่อบำเพ็ญภาวนาหนักจนพูดไม่ได้ แต่ท่านยังแสดงธรรมอบรมศิษย์อยู่เสมอ หลวงพ่อใช้ร่างกายที่เสื่อมโทรมด้วยความชราและโรคภัยนี้ สาธิตให้ศิษย์ได้เห็นภัยในวัฏสงสาร และเห็นความเสื่อมสิ้นไปของสังขารร่างกายว่า เรามีความแก่ ความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่มีใครจะล่วงพ้นสิ่งเหล่านี้ไปได้

หลังปีใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไปไม่กี่วัน หลวงพ่อเกิดอาการหอบและอ่อนเพลียมาก จึงต้องเข้าโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี อีกครั้ง แพทย์วินิจฉัยว่า มีน้ำท่วมปอด หัวใจวายจากเส้นเลือดอุดตัน ร่วมกับภาวะไตวายเฉียบพลัน แพทย์ถวายการรักษาเต็มที่ แต่อาการไม่ดีขึ้น

คืนวันที่ ๑๕ มกราคม หลังจากทราบว่าอาการของหลวงพ่อดังนี้ สุตวิสัยจะเยียวยารักษาได้ คณะสงฆ์ร่วมกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี และคณะแพทย์พยาบาล จึงนิมนต์หลวงพ่อกลับวัดหนองป่าพง

...๒๘

เข้ามิดของวันครู

สี่ทุ่มกว่าของคืนวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๕ หลวงพ่อกลับถึงกุฏิพยาบาลในวัดหนองป่าพง.. แสงไฟในห้องหลวงพ่อสว่างขึ้น หลังจากถูกปิดสนิทไว้หลายวัน เพราะหลวงพ่อเข้าโรงพยาบาล เมื่อมองผ่านหน้าต่างกระจกใสเข้าไปในห้อง พบร่างหลวงพ่อนอนสงบนิ่งอยู่บนเตียง

หมู่บรรพชิตที่ฟังฟังร่ำเงาวัดหนองป่าพง ยืนเรียงรายรอบๆ กุฏิ ดวงตาทุกคู่จ้องมองยังร่างบูรพาจารย์ ด้วยความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ เพราะต่างตระหนักดีว่า ราตรีนี้จะมีการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ลมหนาวต้นปีใหม่ พัดโชยแผ่วผ่านบานประตูสู่ห้องพยาบาล อากาศยามดึกทวีความเยือกเย็นยิ่งขึ้น พระอุปัฏฐากคลี่ผ้าห่มคลุมร่างให้หลวงพ่อกับยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่อย่างสงบ...เสียงเครื่องตรวจคลื่นหัวใจไฟฟ้าแสดงค่าความถี่การเต้นของหัวใจหลวงพ่อกำลังช้าลงทุกขณะ

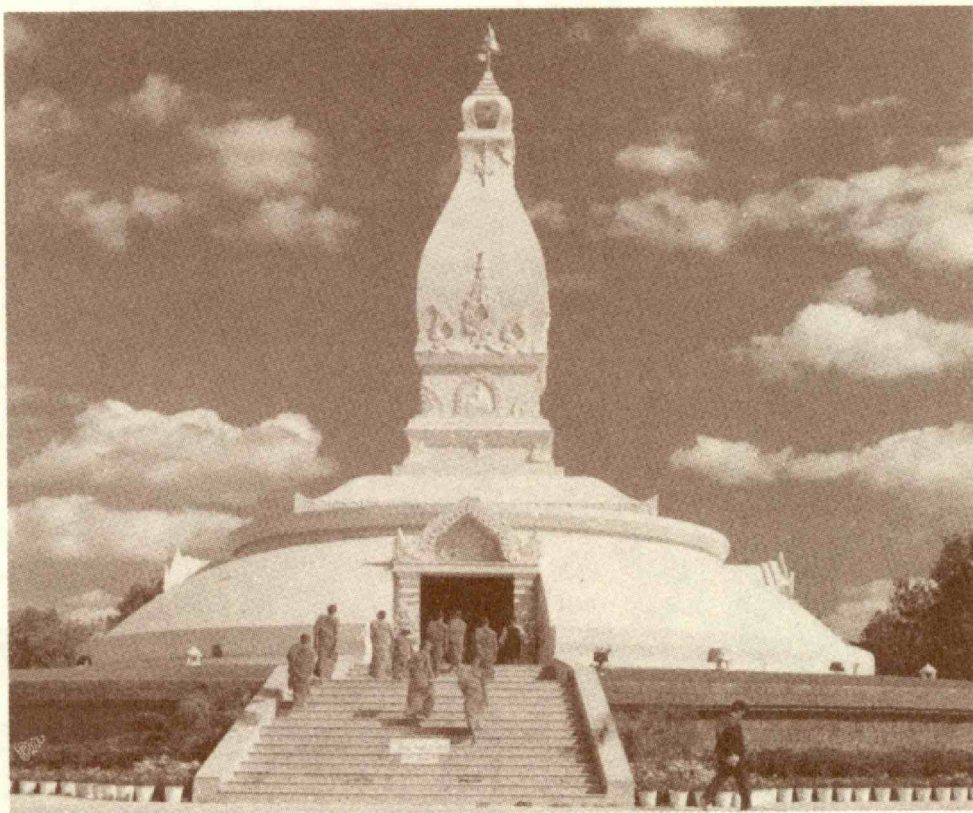
ภิกษุหลายรูปนั่งสมาธิที่ระเบียงกุฏิ ต่างน้อมเอา เหตุการณ์สำคัญเฉพาะหน้ามาเป็นมรณสติ สรรพสิ่งทั้งมวล ล้วนตกอยู่ภายใต้กฎแห่งความเปลี่ยนแปลง ไม่ว่ามนุษย์ผู้ยาก ดีมีจน หรือตรวจฉานผู้อำภัพอัปเภา กระทั่งภูผาป่าไม้ ต่างสิ้น สุดลงตรงจุดเสื่อมสลายทั้งสิ้น

ดึกสงัดของคืนนั้น หลวงพ่อยังคงนอนหายใจระรวย ไบหน้าและแววตาปราศจากร่องรอยของความทุกข์ทรมาน หรือ ห่วงใยในชีวิตสังขาร ลมหนาวยามดึกพัดกรรโชกหนักขึ้น ต้นไม้ โยกไหวตามแรงลมอย่างมีชีวิตชีวา แต่ทว่า ลมอุ่นจากภายใน ภายหลวงพ่อกำลังอ่อนแรงลงทุกขณะ ดังคำปรารภเกี่ยวกับ กายสังขารของท่านที่กล่าวไว้ที่ถ้ำแสงเพชรว่า “...ต่อไปนี้ก็จะ ไม่ได้เห็น ลมมันก็จะหมด เสียงมันก็จะหมด มันเป็นตาม เหตุตามปัจจัยของสังขาร...เรียกว่า ชะยะะยัง คือความสิ้นไป เสื่อมไปของสังขาร...เสื่อมไปดังก่อนน้ำแข็งที่ละลายเป็น น้ำ... เราเกิดมา ก็เก็บเอาความเจ็บ ความแก่ ความตาย มา พร้อมกัน...”

เช้ามืดของวันครุ...ลมหนาวสงบนิ่ง แมกไม้ไม้ไหวติง สรรพสิ่งในป่าพงพลันเงียบงัน... หลวงพ่อได้ละสังขารไปด้วย อาการสงบ จบการเดินทางอันยาวนานในวัฏสงสารลงอย่าง งดงาม หลวงพ่อมรณภาพเวลา ๐๕.๒๐ น. ของวันพฤหัสบดีที่

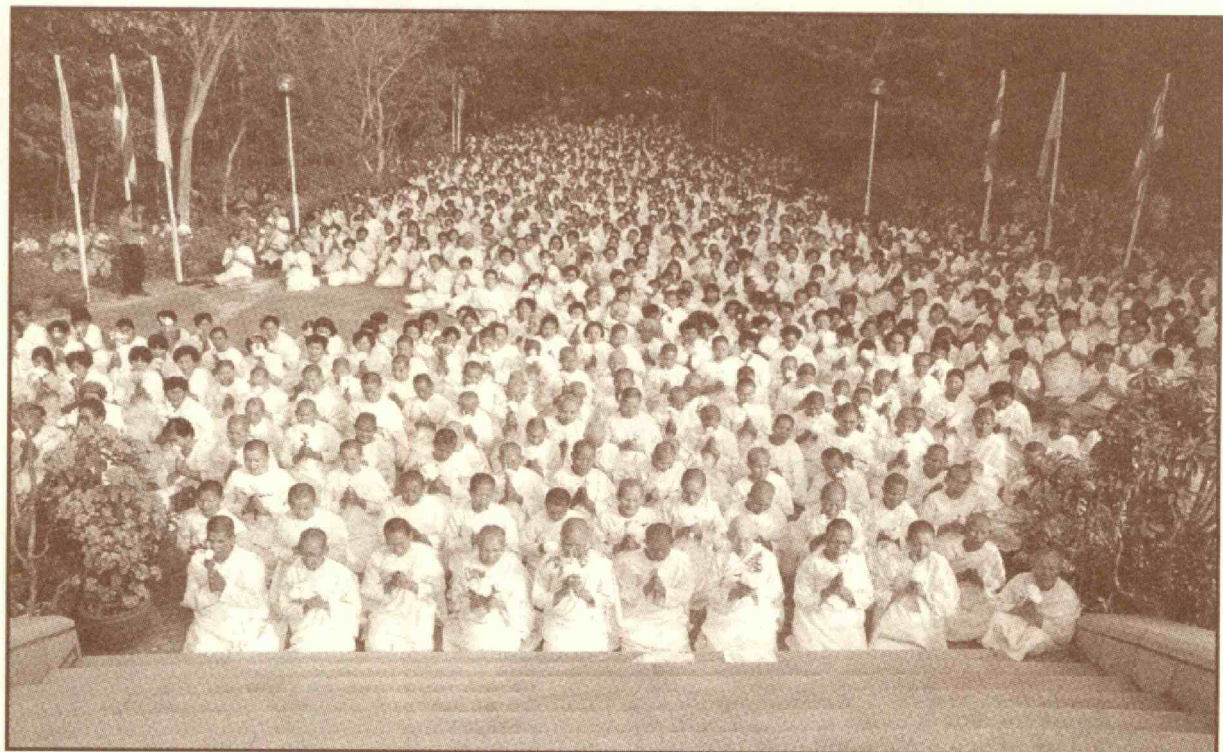
๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ สิริอายุรวม ๗๔ ปี

หลวงพ่อกว้างไปแต่เพียงร่างกายเท่านั้น ส่วนคำสอน
และข้อวัตรปฏิบัติของท่าน มิได้สูญหายไปไหน ยังคงเป็นร่มเงา
แห่งโพธิญาณ ที่แผ่ปกคลุมให้ความร่มเย็นแก่สานุศิษย์ต่อไป
อีกชั่วกาลนาน

เจดีย์พระโพธิญาณเถร

วันอาจริยบูชา
วันที่ ๑๖ มกราคมของทุกปี

กราบทูลวาทะ

ประนมมီးไฮ้พระเจ้า

หลวงพ่อบุญอาจารย์

ประคุณแห่งอีสาน

หนองบัวพียงงเหย้า

จารย์ข้ากราบพื้น

ธรรมแห่งหลวงพ่อบุญ

แผ่ไปทุกทิศ

จากจิตสู่จิตชั้น

“ทุกขมีเพราะยึด” ตั้ง

“ทุกขยึดเพราะอยาก” หา

“ทุกขมากเพราะปล่อย” พา

เป็นเหยื่ออีกเล่ห์จริง

“ทุกขน้อยเพราะหยุด” ตั้ง

“ทุกขหลุดเพราะปล่อย” ปล่อย

คำหลวงพ่อบัณฑิต

กราบพระโพธิญาณเถร

โพธิญาณ

พ่อบุญ

สะอาดสว่าง สงบแฮ

อยู่รู้เจริญธรรม

พลูธิ

เข่นนั้น

นุทิศ

ข่องข้ามข่องเขย

อึดตา

เหตุตั้ง

ตนเขย

จิตเฝ้าตามรอย

ยึดตน

ผัสสะห้า

ดวงจิต

กราบแก้วอมลเสม

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

สุกั ๒๓ ๓.ค. ๒๕๓๕

ระเบียบการจัดการศาสนสมบัติ อันเป็นมรดกกรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

เนื่องจาก พระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ประสงค์ที่จะเผยแพร่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติธรรมแก่สาธุชนทั่วไป และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการสร้างรูปเหมือน รูปหล่อ และเหรียญของพระเดชพระคุณท่านฯ อันจะเป็นการทำให้เกิดความลุ่มหลง และศรัทธาอันเป็นมิจนาทิฎฐิ

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เจ้าอธิการเลี่ยม จิตฺตมฺโม เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง ในนามคณะสงฆ์วัดหนองป่าพงและวัดสาขา จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อวางระเบียบการจัดการศาสนสมบัติอันเป็นมรดกกรรมของพระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “คณะกรรมการฯ” ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้มีมติวางระเบียบการจัดการเรื่องดังกล่าวได้ดังนี้

๑. รูปเหรียญ รูปพิมพ์ รูปอื่นๆ หรือวัตถุมงคลใดๆ ที่ทำขึ้นเพื่อให้มีลักษณะเหมือนหรือใช้เป็นสัญลักษณ์แทน หรืออ้างถึงพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ห้ามจัดทำขึ้นโดยเด็ดขาด

๒. รูปหล่อ รูปปั้น รูปแกะสลัก หรือรูปอื่นใดทำนองเดียวกันนี้ ที่เหมือนองค์จริงหรืออ้างถึงพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ให้ทำได้เฉพาะวัดสาขา และตั้งประดิษฐานไว้ที่วัดสาขาเท่านั้น ในกรณีอื่นๆ ห้ามจัดทำขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เป็นกรณีไป โดยในการขออนุญาตจะต้องทำเป็นหนังสือระบุขนาด จำนวน และสถานที่ประดิษฐานไว้อย่างชัดเจน

๓. ภาพถ่ายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) รูปภาพ ภาพดัดแปลง แผ่นภาพ ซึ่งจัดทำโดยวิธีอื่นใด ให้มีลักษณะเป็นภาพพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ตลอดจนสำเนาซึ่งภาพดังกล่าวจะสร้างขึ้นใหม่ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เว้นแต่จะจัดทำขึ้นเป็นจำนวนเล็กน้อยเพื่อบูชาเป็นส่วนตัว มิได้แจกจ่ายต่อสาธารณะ

๔. คำสอนหรือคำเทศนาของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ที่บันทึกไว้ในรูปของวีดิโอเทป ภาพยนตร์ เทปคาสเซต ซีดี หรืออุปกรณ์อย่างอื่น ทำนองเดียวกัน ห้ามทำซ้ำทำขึ้นใหม่ หรือแปลเป็นภาษาอื่น หรือดัดแปลงไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เป็นกรณีไป โดยการอนุญาตต้องกำหนดจำนวน และอุปกรณ์ที่ใช้ตลอดจนวิธีการเผยแพร่อย่างชัดเจน

๕. หนังสือคำสอนของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ห้ามจัดทำขึ้นใหม่ หรือทำสำเนาขึ้นใหม่ ทำซ้ำ หรือแปลเป็นภาษาอื่น (ต้นฉบับเป็นภาษาไทย) หรือดัดแปลง

ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน การสรุปข้อความจากหนังสือ หรือดัดแปลง ตัดต่อข้อความบางส่วนของหนังสือ จะกระทำมิได้โดยเด็ดขาด

๖. การเผยแพร่ธรรมะหรือคำสอนของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) โดยใช้เทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

๗. เมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ให้จัดทำขึ้นใหม่ ทำซ้ำ ทำสำเนา หรือเผยแพร่มรดกธรรมตามข้อ ๒-๖ ผู้จัดทำจะต้องนำคำขออนุญาต และคำอนุญาตจากคณะกรรมการ ใส่ไว้ในมรดกธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย สำหรับมรดกธรรมที่ผู้ได้รับอนุญาตให้จัดทำขึ้น หากเป็นหนังสือ เอกสาร หรือโดยใช้เทคโนโลยีอื่นใดที่ใช้สำหรับอ่าน ให้นำระเบียบนี้ใส่ไว้เป็นส่วนหนึ่งของมรดกธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการ ด้วย

๘. หากผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนระเบียบนี้ตามข้อ ๑-๗ ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ออกระเบียบนี้ หรือที่จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า ให้พิจารณาแก้ปัญหาดังนี้

๘.๑ ธรรมะหรือคำสอนที่แปลเป็นภาษาอื่นแล้วก่อนออกระเบียบนี้ ให้รวบรวมและนำมาตรวจสอบความถูกต้องในการแปล หากพบความผิดพลาด ต้องแก้ไข ให้เรียกผู้แปล และผู้จัดทำมารับทราบและดำเนินการ หากไม่สามารถดำเนินการให้เรียบร้อยได้โดยดี ให้ดำเนินการตามข้อ ๘.๒

๘.๒ การจัดการกับการฝ่าฝืนตามข้อ ๑-๗ รวมทั้งกรณีอื่น ๆ ให้คณะกรรมการพิจารณาเป็นกรณีไป โดยพิจารณาถึงเจตนาผู้กระทำ ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาของผู้กระทำ หากมีความจำเป็นให้คณะกรรมการ มีอำนาจแต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคล เพื่อดำเนินการกับผู้กระทำการละเมิดทั้งทางแพ่งและอาญา หรือดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ มอบหมาย โดยยึดหลักประนีประนอมเพื่อดำรงไว้ซึ่งเจตนารมณ์ และชื่อเสียงเกียรติคุณของพระโพธิญาณเถร(ชา สุภทฺโท) และวัดหนองป่าพง และวัดสาขาเป็นสำคัญ

๙. การมอบหมายให้บุคคล หรือคณะบุคคล ดำเนินการตามข้อ ๘.๒ คณะกรรมการจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ และขอบเขตในการดำเนินการให้แก่ผู้รับมอบหมาย และหากทำได้ให้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ และรายงานสรุปผลต่อคณะกรรมการ ด้วย

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงเป็นผู้รักษาการตามระเบียบการนี้ และมีอำนาจให้คำอนุญาตได้ในกรณีที่เห็นสมควร

ระเบียบนี้ออกเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

ลงชื่อ

เจ้าอธิการ เลี่ยม จิตฺตมฺโม

(เจ้าอธิการเลี่ยม จิตฺตมฺโม)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

www.ajahn-chah.org

www.watnongpahpong.org

E-mail : dhamma@ajahn-chah.org

* วัดหนองป่าพง ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

โทรศัพท์ ๐-๔๕๒๖-๗๕๖๓, ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

โทรสาร ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

สมทบเข้ากองทุนมรดกธรรมได้ที่

* ธนาคารกรุงเทพ สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
บัญชีสะสมทรัพย์ ชื่อบัญชี “วัดหนองป่าพง โครงการมรดกธรรม”

เลขที่บัญชี ๒๕๗-๔-๒๕๐๕๘-๑

* ไปรษณีย์ธนาณัติ สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

ในนามเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

(मुखของ สมทบเข้ากองทุนมรดกธรรม)